

CURIER

Revistă de cultură și bibliologie

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„Ion Heliade Rădulescu”
DÂMBOVIȚA

„Amintirea acestei domnii a luminat ca un stâlp de foc căile destinului românesc, cutremurând sufletul generațiilor următoare, ca să poată încerca din nou și cu izbândă îndeplinirea menirii istorice a neamului românesc.”

Ioan Lupas,
Istoria Unirii Românilor

TÂRGOVIȘTE
An. VIII - Nr. 1(14)
2001
ISSN 1223-9712

Colectivul de redacție:

Victor Petrescu (redactor șef), **Florin Dragomir**
(secretar de redacție), **Serghie Paraschiva**, **Cornel**
Albuleț, **Minodora Gulie** (redactori)
Mariana Briceag, **Magdalena Țapligă** (procesare
computerizată)
Daniel Dumitru Stan (tehnoredactare)

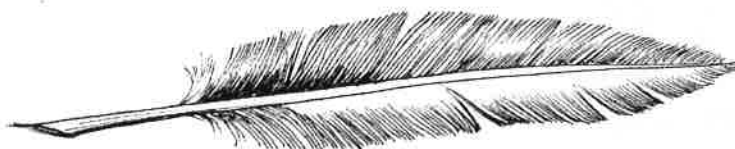
Redacția și administrația:

Str. Stelea, nr.2
Târgoviște, Dâmbovița,
0200
Tel/fax: 045/612316

Revista a fost editată la

Bibliotheca
Str. Nicolae Radian, Bl. KB2/3
Târgoviște
Tel/fax 045/212241

Tiparul: PRESTO1 S.R.L.
Târgoviște

Târgoviște

CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP

În galeria de eroi care s-au jertfit pentru libertatea și independența neamului, un loc central îl ocupă figura proeminentă a celui care a încercat și a reușit pentru prima dată să unifice Țările Române împlinind astfel visul predecesorilor – Mihai Viteazul.

Comemorarea a 400 de ani de la moartea voievodului ne oferă prilejul de a aduce și în paginile revistei noastre omagiul ce i se cuvine, reliefând importante date din anii săi de domnie în fosta cetate de scaun a Țării Românești – Târgoviște.

PRIMA MARE SĂRBĂTOARE A TUTUROR ROMÂNILOR - READUCEREA CAPULUI MARELUI VOIEVOD MIHAI VITEAZUL LA MĂNĂSTIREA DEALU

Printre primele manifestări desfășurate după realizarea unirii de la Alba Iulia, demnă de remarcat este readucerea capului marelui voievod Mihai Viteazul la Mănăstirea Dealu, cinstindu-se astfel memoria aceluia care înfăptuise prima unire a celor trei țări române și se intitulase „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”.

După peregrinările cunoscute, capul voievodului poposise la sfârșitul primului război mondial la Mitropolia din Iași, unde aflându-l Nicolae Iorga, s-a străduit să organizeze întoarcerea sacrei relicve la locul de cinste ce i se cuvenea, inițiind întoarcerea la Mănăstirea Dealu cu un ceremonial fastuos la care urmau să participe delegați din toate provinciile românești de curând unite într-o singură țară.

Manifestare semnificativă, închinată unuia dintre marii eroi ai neamului ce luptase și se jertfise pentru unitatea tuturor românilor, a început la Mitropolia din Iași, în prezența oficialităților guvernamentale și locale, a unei mari mulțimi venită din mai toate localitățile vecine.

Un impresionant cortegiu a străbătut străzile orașului Iași (Ștefan cel Mare) precum și Piața Unirii, îndreptându-se spre gară, în piața căreia au defilat trupele și s-a prezentat onorul raclii cu relicva marelui dispărut, simbol peste veacuri al unității tuturor românilor. Aceasta a fost așezată într-unul din vagoanele unui tren special care a fost însoțit de o numeroasă delegație.

Se prevăzuse ca acesta să urmeze simbolic drumul fără odihnă al marelui dispărut și să poposească la Suceava, Cluj, Alba Iulia, Sibiu și Șelimbăr, înainte de a se întoarce definitiv la Mănăstirea Dealu, rememorând marile fapte de vitejie, spiritul de sacrificiu, adâncă sa dragoste de patrie.

Din motive puțin cunoscute, s-a renunțat la proiectul inițial, cortegiul plecând spre Târgoviște prin Ruginoasa, unde s-a organizat o scurtă ceremonie la mormântul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, primul domn al Principatelor Unite. Trenul special a staționat în gara Mircești, delegații vizitând casa poetului Vasile

Alecsandri și trecând prin Focșani a ajuns la Târgoviște. De-a lungul întregului traseu, trenul special a fost întâmpinat de numeroși cetățeni din localitățile prin care a trecut, iar în principalele gări se desfășurau ceremonii omagiale.¹

La Târgoviște s-a știut destul de târziu despre reîntoarcerea, într-un cadru destul de impunător, a singurei măturii materiale a celui ce a dat la vremea lui atâta strălucire cetății sale de scaun. Astfel, într-o adresă a serviciului tehnic adresată primarului și datată 13 august 1920, se preciza că “din auzite, pe ziua de 28 august urma să se aducă la Mănăstirea Dealului capul lui Mihai Viteazul, recomandându-se măsuri urgente de curățenie și reparare a pavajului pe unde va trece cortegiul”.²

A doua zi primăria se adresa comandantului garnizoanei militare locale, cerând lămuriri în legătură cu programul ceremoniei din 28 august, pentru a lua măsurile ce se impun.³

Abia la 22 august, amintind serbările prilejuite de sosirea trenului cu racla voievodului în ziua de 26 august, primăria cerea polițaiului local să ia cele mai strălucite măsuri ca toate prăvăliile și localurile publice să fie închise “pe tot timpul cât va dura solemnitatea”, iar pe tot parcursul cortegiului, prăvăliile să fie pavazate.⁴

Alte adrese către polițai, din aceeași zi, cereau acestuia să ia de la chiristigii, cu împrumut, scânduri de brad lungi de 8-10 metri necesare decorării orașului, să se construiască arcuri de triumf, iar cinci căruțe să ridice gunoaiile, acestea urmând a fi plătite pentru serviciile lor.

O telegramă a Ministerului de război comunica trimiterea programului serbărilor către prefectură, iar prin altă telegramă se anunța că s-a luat legătura cu garnizoana privind același program.

În pregătiri se afla și instituția gazdă - Liceul militar „N. Filipescu” - care, într-o adresă către garnizoană, amintea că pe data de 26 august vor avea loc serbări cu ocazia aducerii capului „marelui erou și domn Mihai Viteazul, la care vor lua parte membri ai parlamentului, atașați militari străini și după cum avem informații și membri ai familiei regale”.⁵

Stabilindu-se data de 26 august pentru desfășurarea ceremoniei, prefectura comunică, în copie, primăriei, programul serbărilor, traseul de urmat.

Primarul a luat măsuri pentru udarea străzilor incluse în traseul de urmat și a Aleii Mănăstirii Dealu, pentru pavarea orașului și pentru ridicarea a 4 arcuri de triumf și anume: la gară, la Mitropolie, la intersecția străzii Calea Domnească cu strada Mihai Bravu și la podul Mihai Bravu.

Programul serbărilor de la Târgoviște și de la Mănăstirea Dealu cuprindea, conform copiei aflate în dosarul amintit, următoarele: „În ziua de 26 august 1920.

Se va ridica capul lui Mihai Viteazul de la gara Târgoviște la ora 9,30 și se va transporta la Mănăstirea Dealului cu următorul

ceremonial:

1. Se va oficia la plecarea din gară o rugăciune cu preotul din Târgoviște.

Vor lua parte:

- Autoritățile militare, civile și clerul din localitate;
- Liceul militar Mănăstirea Dealu;
- Trupele din garnizoană cu drapel și muzică;
- Toate societățile cu drapel și muzică;
- Școala cu corurile din localitate.

2. După oficierea rugăciunii, lădița ce purta capul marelui erou național se va depune pe un afet de tun, care va fi drapat cu drapelul național cernit și pregătit din vreme sub îngrijirea Corpului 2 armată teritorială.

3. Toate autoritățile arătate la punctul 1.a), vor însoți relicva până la Mănăstirea Dealu, unde se va face din nou un serviciu religios.

4. Cortegiul ce va însoți relicva eroului va fi format în ordinea următoare:

- Un pluton de infanterie va deschide cortegiul;
- Toate corurile din Târgoviște care vor cânta imnuri religioase și naționale pe tot cuprinsul drumului;
- Clerul;
- Școalele, elevii Liceului militar de la Mănăstirea Dealu;
- Compania de onoare cu toate drapelurile din garnizoană și din garnizoanele vecine și cu drapelul Regimentului 6 infanterie Mihai Viteazul;
- Afetul de tun cu relicva;
- Autoritățile civile și militare și toți ofițerii din garnizoană;
- Toate societățile culturale care vor fi invitate la ceremonie în acest scop;
- Publicul ce va lua parte la serviciul religios.
- Trupele cu muzica militară vor încheia cortegiul.

5. Parada va fi comandată de un general din Corpul 2 armată.

6. Pe tot parcursul, afetul de tun va fi escortat de către ofițeri superiori din localitate, de preferință dintre cei decorați cu Ordinul Mihai Viteazul.

7. În tot acest timp vor bate clopotele de la toate bisericile.

8. Ajuns la biserica Mănăstirii Dealu, capul voievodului va fi depus la vechiul loc, cu onorurile cuvenite, se va oficia slujba religioasă și se vor ține cuvântări ocazionale.

9. După depunerea capului comisiunea și invitații se vor înapoia cu trenul special la București.

Primăria invita la ceremonia din gară pe toți funcționarii ei, îmbrăcați în ținută de sărbătoare. La sărbătorire au participat membri ai familiei regale, în frunte cu regele Ferdinand.

În amintirile sale, reputatul filozof Ion Petrovici, delegat al Camerei deputaților, descrie astfel ceremonia de aici: "În gara Târgoviște, nu se mai făcu nici o ceremonie oratorică, dar așteptau sosirea garniturii noastre câteva zeci de cetățeni în frunte cu demnitarul orașului, iar la un pas înaintea lor, reprezentantul guvernului, generalul P. Rășcanu, ministrul de război".

În cealaltă parte a gării, un car frumos împodobit aștepta prețioasa relicvă pentru a o transporta la vechiul ei lăcaș.

Cortegiul format aici a parcurs pe jos distanța până la Mănăstirea Dealu, pe traseul: Bulevard, strada Libertății până la Prefectură, Calea Domnească, strada Mihai Bravu, podul cu același nume, Aleea Mănăstirii până sus pe platoul, pe care a fost construit impunătorul edificiu de către Radu cel Mare.

Ajunși la destinație cei prezenți s-au orânduit pe două rânduri pentru a asista la desfășurarea ceremoniei.

Dintre cuvântările rostite atunci la Mănăstirea Dealu reținem câteva cuvinte ale profesorului universitar Ion Lupaș, reprezentant al Universității din Cluj: "Biruit-am gândul Tău, slăvite voievoade Mihai! Căci tot ce a lucrat de 319 ani încoace pentru el sau împotriva lui, i-a folosit. S-a întrupat acum și trăiește în toate fibrele sufletului nostru românesc, sădind necontenit și fructificând ideea patriotică, ideea națională și ideea creștină. Iar trupul Tău, pângărit și pierdut în fărâna de la Turda s-a sculat din mormânt și după trei veacuri a încununat în forma organismului național reîntregit cu veșnicia comună a biruinței gândul în care tu ai crezut ca un creștin, pentru care ai luptat ca un erou și te-ai sacrificat ca un creștin, pentru care ai luptat ca un erou și te-ai sacrificat ca un mucenic: gândul unității noastre naționale politice".

Pe lespedea funerară ce avea să acopere definitiv craniul voievodului, Nicolae Iorga, luptătorul neobosit cu pana pentru același scop ideal al deplinei uniri, a așternut următoarele cuvinte: „Aici se odihnește ceea ce crima și împietatea au lăsat din trupul sfânt al lui Mihai Voievod cel Viteaz, iar sufletul său trăiește în sufletul unui neam întreg până ce scripturile se vor împlini, când va afla în ceruri odihna dreptilor împreună cu sufletele fericite ale părinților săi care au fost".

Conf.dr. Mihai Oproiu

Universitatea „Valahia” Târgoviște

NOTE

- Ion Petrovici, *De-a lungul unei vieți. Amintiri*, București, Editura pentru literatură, 1966, p. 28;
- Direcția Arhivelor Statului jud. Dâmbovița, Fond Primăria orașului Târgoviște, dosar. 1/1920, f. 62;
- Ibidem*, f. 61;
- Ibidem*, f. 65;
- Ibidem*, f. 67;
- Ibidem*, f. 63, 64, 65, 66, 67;
- Ion Petrovici, *op. cit.*, p. 24;
- Ibidem*;
- Radu Gioglovan, Mihai Oproiu, *Inscripții și însemnări din județul Dâmbovița, Târgoviște*, 1976, p.253;

Baltazar Walther – cronicar și admirator al lui Mihai Viteazul

La sfârșitul secolului al XVI-lea puterea Imperiului Otoman ajunsese spre apogeu. Întreaga Peninsulă Balcanică precum și Țara Românească, Moldova, hanatul Crimeii, Transilvania, regatul ungar erau sub directă sa ascultare. Ea amenința Italia, regatul polon, puterea habsburgică a lui Rudolf al II-lea, ca și interesele din zonă ale rușilor.

Prin activitățile întreprinse între 1593 și 1601, Mihai Viteazul le zădărnicește planurile. Participarea sa la Liga Sfântă (din care făceau parte Austria, Spania, statul papal, statele nordice ale Italiei – Parma, Modena, Toscana ca și Moldova – sub domniile lui Aron Vodă și Ștefan Răzvan – precum și Ungaria și principatul Transilvaniei), dă eforturilor sale militare și diplomatice, dimensiuni europene.

Strălucitele fapte de eroism ale lui Mihai Viteazul împotriva turcilor, pentru apărarea gliei străbune și a creștinătății, au avut larg ecou în epocă, și nu numai.

În „Memoriul lui Mihai Viteazul către marele duce de Toscana, Ferdinando de Medici”, la Florența, numit, pe bună dreptate, de Nicolae Iorga într-o ședință a Academiei Române din 1925, „O istorie a lui Mihai Viteazul de el însuși” domnul preciza: „Iar acuma am ajuns la acest capăt, pierzând toate lucrurile pe care le câștigasem din tinerețea mea până la bătrânețe, și fără și bogății și soție și copii; și dacă aș fi pierdut tot din pricina vrăjmașilor, sau dacă mi-ar fi fost luate de vrăjmaș, nu m-ar durea atâta, cât mă doare, fiindcă au fost făptuite de aceia de la care nădăjduiam și așteptam ajutor și razim; Dumnezeu le vede” (Literatura română veche. Introducere, ediție îngrijită și note de G. Mihăilă și Dan Zamfirescu, București, Editura Tineretului, 1969).

De asemenea, anterioară acestuia, este cunoscută în istoriografia românească, cronica sa oficială, redactată sub îndrumarea diplomatului și cronicarului Teodosie Rudeanu, pierdută în forma originală. Ea a slujit drept model lui Baltazar Walther, pentru cronica sa fiindu-i pusă la dispoziție în redactare polonă de Andrei Taranowski. Ea se intitulează: „Brevis et vera descriptio rerum ab illust. ampliss. et fortis militae contra patriae suae reiq. pub. christianae hostes duce ac. Dn. Ion Michaelae, Moldaviae Transalpiniae sive Walachiae Palatino gestarum in eiusdem aula Tervisana fideliter collecta opera et studio Baldassaris Waltheri Jun. S. 1599, Gorlicii. Typis Johannis Rhembae”.

Cine era autorul?

Silezian de origine, face parte din solia condusă de Stanislav Golski, ambasadorul polon, la Târgoviște și Constantinopol, în vara anului 1597. În capitala valahă își petrece lunile iunie și iulie, unde se familiarizează cu ideile și idealurile domnului.

Datorită trimisului polon la curtea lui Mihai Viteazul, Andrei Taranowski, un admirator al acestuia, cunoaște varianta polonă a cronicii oficiale a lui Teodosie Rudeanu. El face o precizare relevantă. Textul original este redactat în „walachico sermone”, ceea ce întărește ipoteza folosirii pe scară largă a limbii române, în actele oficiale, inclusiv în cronică. „... câștigaiu în lunile iunie și iulie 1597, pe când mă aflam la curtea din Târgoviște, o scurtă descriere a acelor fapte, compusă de dumnealui cancelariul [Jogofătul, n.n.] în limba românească și aprobată de către însuși domnul. Această descriere întoarsă pre limba polonă, eu, traducând-o în latinește, o îmbrăcai în cele mai alese circumstanțe, adunate nu atât de la români, cât și de la alți însemnați și demni de credință oșteni”.

Walther prezintă evenimentele cu detașare, din punctul de vedere al domnului, fără subiectivismele clasei boierești, ostile acestuia, cum va face mai târziu, de exemplu, Grigore Ureche.

Descrierea întoarcerii marelui voievod

în Târgoviștea eliberată, în 1595, este relevantă:

„Voievodul [Mihai] după plecarea principelui Sigismund, se duse la Târgoviște la o depărtare de 10 mile, unde, petrecând iarna și o mare parte a verii, cheamă de prin peșterile munților [înăpoi] pe câmpia țării pe locuitorii rămași [în țară] jalnic risipiți, reface colibele distruse în tot locul și terenurile devastate ale moșiilor și împarte semințele necesare cultivării pământului, în măsura în care putea fi cultivat, căci toate grânarele fuseseră prădate, bucatele și vinul ridicate și risipite de dușmanii ce cutreerău cea mai mare parte a țării, iar toate cele necesare hranei și semănăturilor, aduse din locurile de munte și din Transilvania vecină, se vindeau cu prețuri destul de scumpe”.

El închină lui Mihai o epigramă, în timpul șederii la Târgoviște. Este o rugă sinceră, recunoscând în acesta „zidul creștinătății și răzbnătorul ei”:

„Acesta [e cel ce] își pune capul în luptă cu puterile barbare; acesta este zidul creștinătății și răzbnătorul ei. [Mic] dacă îl socoti [după numărul ostașilor], dar mare la suflet și prin tăria brațului, el supune dușmanii nenumărați la moarte și la fugă.

O, Iisuse, te rugăm, apără pe acest conducător de oști [luptând] pentru numele tău, de silnicie, de înșelăciune, de armele [dușmane] de trădare.

De la tine este toată mântuirea; și așa cum le ajuți pe toate numai după voia ta, adesea;

Doamne, uită-te cu drag la cauza izbânditoare”.

O elegie dedică aniversării nașterii „Domnului de bun neam și de fire aleasă Domnului Petru, vlăstar domnesc din Domnul Țării Românești, scrisă și înfățișată chiar la sărbătoarea sfinților Petru și Pavel, la Târgoviște, în anul 1597”.

În final implora: „Reversă rugăciuni cu suflet și buze cucernice, ca aniversarea să-ți revină de nenumărate ori, tot mai fericită; ca să crești fericit în virtutea părintească, spre a săvârși fapte mărețe; [și] moștenitor [al virtuții părintești] să comanzi în luptă armatele războinice. Acestea, nobile Petre, îți urează muza lui Walther, să-ți dea Dumnezeu cel atotputernic, care stăpânește stelele [cerului]”.

Iată perceperea jertfei sale eroice, în ochii contemporanilor. Faptele, culminând cu „pohta ce-am pohtit”, unirea tuturor românilor sub un sceptru, au constituit în timp izvor de inspirație pentru multe generații, memoria sa fiind vie în pantheonul spiritualității românești.

Victor Petrescu

Documente emise la Târgoviște de cancelaria domnitorului Mihai Viteazul referitoare la unele așezări de pe Valea Dâmboviței

În contextul evenimentelor din vara și toamna anului 1595, Valea Dâmboviței a jucat un rol deosebit de important, având în vedere faptul că pe aici trecea principala cale de comunicație care lega Târgoviștea de Câmpulung și Brașov. La Stoenesti, pe cursul superior al Dâmboviței și-a fixat Mihai tabăra după victoria de la Călugăreni, retrăgându-se pentru a se reface și a aștepta ajutoarele ardelene.

Aflate în zona de contact dintre armatele lui Sinan Pașa și cele ale lui Mihai, satele de pe Valea Dâmboviței au făcut obiectul incursiunilor de pradă ale turcilor, fiind distruse, printre altele, și documentele de stăpânire asupra moșiilor.

În anii care au urmat tumultoaselor evenimente din 1595, cei păgubiți de distrugerea actelor de stăpânire, moșneni sau boieri, s-au prezentat la domnie pentru refacerea cărților de stăpânire sau pentru reconfirmarea celor degradate.

Până în prezent se cunoaște existența a cinci documente emise de cancelaria domnească de la Târgoviște referitoare la așezările din bazinul superior al Dâmboviței. Acestea sunt numai menționate în liste sau în documente fără a li se cunoaște integral conținutul.

Primul este o poruncă domnească, a cărei parte finală lipsește, inclusiv data de emitere. Datarea a fost făcută după anii de domnie ai lui Mihai Viteazul în Țara Românească: octombrie 1593- octombrie 1599). Acesta, alături de un alt document din 20 septembrie 1597, asupra căruia vom mai reveni, precum și mențiunile din cronica transilvăneanului Ștefan Szomoskozy, constituie primele atestări ale satului Voinești.

Alte două documente emise în 6 și 20 iulie 1597 se referă la satele Bărbulețu și Pietrari³⁾. În documentul din 6 iulie 1597 sunt menționați boierii din Lazuri, Pârnu și Tatul, stăpâni ai mai multor părți de moșie în satele Văii Dâmboviței, la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea.

Importantă pentru istoricul câtorva sate dâmbovițene este cartea domnească din 20 septembrie 1597 menționată mai sus. Este scrisă de Neagoe la Târgoviște și s-a păstrat sub forma unei copii chirilice de la începutul secolului al XIX-lea⁴⁾. Prin ea Mihai Viteazul întărește frașilor Dragomir și Băncilă din

Aninoșani stăpânirea asupra unor delnițe la Dragodănești, Voinești, Schei și Căndești. Se fac referiri atât la o carte veche de stăpânire din timpul lui Petru cel Tânăr (1558-1569) degradată, cât și la alte documente vechi distruse în timpul invaziei turcești din 1595. !

Pentru satul Aninoșani, astăzi component al comunei Căndești, este prima atestare documentară, iar pentru Căndești și Dragodănești, deși atestate anterior, este primul document cu referiri la acestea și la hotarul lor.

Tot din acel timp este și un hrisov emis de cancelaria aceluiași domnitor, menționat într-o listă din 1833 drept „cartea lui Mihai voievod cu leat 7106” (1597-1598) referitor la moșia Vălinaș a moșnenilor din Căndești⁵⁾.

Cancelaria domnească emite și porunca din 17 iunie 1599 prin care judecă pricina dintre moșnenii din Vălenii Dâmboviței și Mănăstirea Cotlomuz. Judecata fusese făcută de șase boieri printre care Bucur din Voinești, Sârbu și Stanislav din Căndești⁶⁾.

Satele menționate sunt mult mai vechi decât prima lor mențiune documentară, dar unora dintre ele tradiția populară le atribuie întemeierea de către oșteni ai lui Mihai, fapt ce nu corespunde adevărului istoric, dar arată cât de vii s-au păstrat în conștiința neamului faptele și personalitatea lui Mihai.

prof. Păruan Dobrin,

Direcția Județeană Dâmbovița
a Arhivelor Naționale

NOTE

1. Documente privind Istoria României (DIR), veacul XVI, B, Țara Românească, vol. VI, 1591-1600, p.78, rez. 90.

1. CRĂCIUN, I.; Cronicarul Szomoskozy și însemnările lui privitoare la români, 1566-1608, Cluj, 1928, p. 113

3. DIR, vol. VI, p.283, rez. 300

4. REGLEANU, M. G., O condică de moșteni dâmbovițeni; Dragodănești, Căndești, Aninoșani, în Revista Arhivelor”, V, 1, 1942, p. 115-116.

5. Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale, Colecția de documente, doc. Nr. VI-463 (2); vezi și P. Dobrin, C. Condrea, N. Bungrezeanu. Din tezaurul arhivistic dâmbovițean, catalog de documente, 1526-1848, București, 1993, p. 249, rez. 1041.

6. D.I.R., vol. VI, p. 354, rez. 363.

MIHAI VITEAZUL PRIMUL „OM DE PRESĂ” ROMÂN

Domnitor care, pe măsură ce timpul trece, oferă cercetătorilor săi fațete nebănuite, Mihai Viteazul a fost, privindu-l în contextul epocii sale, o figură complexă de om politic, de arme, dar și de cultură, și nu unul oarecare, ci cu vocație ctitoritoare. Am demonstrat cu un alt prilej că a fost un spirit ales patronând la Târgoviște – capitală a Țării Românești – o autentică „curte voievodală academică”, în buna tradiție și manifestare a Europei occidentale. Îmi propun acum, să-l înfățișez în postura de cel dintâi „om de presă” român. Dacă pe cineva ar mira această afirmație, îl invit să se aplece cu luare aminte, fără îndoieli preconceptuate, asupra biografiei „omului de presă” Mihai Viteazul și va avea surpriza să constate că este chiar întemeietorul primului ziar românesc, devansându-l cu peste două secole pe Ion Heliade-Rădulescu, creatorul presei române în sens modern.

Pe ce ne întemeiem opinia că Mihai a fost întemeietorul presei românești și, în consecință, primul nostru „om de presă”? Pe fapte de cultură și de politică semnificative. Astfel:

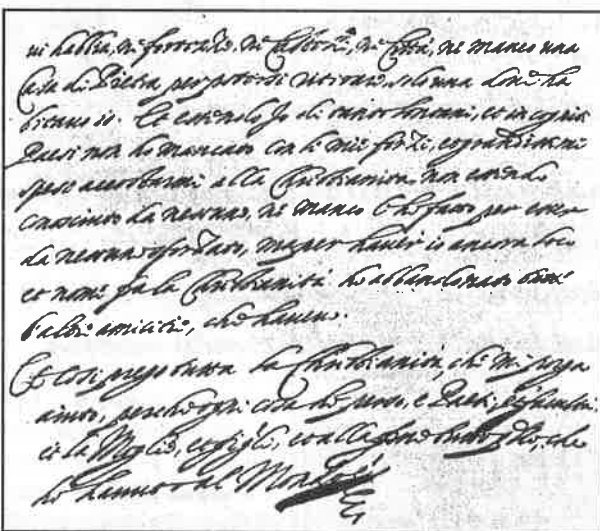
1. Domnitorul, nevrând să-i fie descrisă fantezist sau din alte surse – cum se obișnuia

în acea vreme -, domnia, a dispus scrierea unei cronici, care, conform mărturiei cărturarului silezian Baltazar Walther cel Tânăr, a fost încredințată logofătului său Teodosie Rudeanu. Cronica a fost redactată în limba română sub directa veghere a domnitorului năzuind „să lase viitorului amintirea faptelor lui războinice și a străduințelor sale”¹. Aceasta a cunoscut o serie de insolite avataruri, dar sub unghiul de vedere prin care mi-am propus să-l surprind pe voievod într-o anumită ipostază, ea îmi servește a demonstra că Mihai și-a dorit o relatare corectă a ceea ce săvârșea pentru dăinuirea țării și a neamului său, punând accentul pe documentare „de la sursă” și „de la fața locului”. Logofătul său a devenit, astfel, mai mult un reporter decât un cronicar, înșiruitor de momente dintr-o domnie ori dintr-un șir de domnii. Cronica aceasta „reportericească” a avut, din păcate, soarta memorialului dacic, scris de mâna imperială a lui Traian, adică s-a pierdut, dar, din fericire, s-a păstrat traducerea și compilația latină a lui Baltazar Walther cel Tânăr, unde „găsim însă pentru momentele mai importante ale campaniei lui Mihai Viteazul împotriva turcilor știri mai bogate, detalii mai precise (...); se simte mai bine timbrul contemporaneității”² față de transpunerea în polonă a lui Andrei Taranovski. Silezianul este contaminat de expresivitatea și temeinica documentare

din originalul românesc pe care se pare că l-a cunoscut și l-a consultat³.

2. Fiind un om politic profund conștient de rolul pe care și l-a adjudecat – acela de conducător al Țării Românești într-o vreme de răscruce pentru întreg spațiul locuit de români, atât Imperiul Otoman cât și Sfântul Imperiu Roman de Națiune Germană râvnindu-l -, asumându-și infinite riscuri, nefiind un narcisist, Mihai a considerat că este util să-i fie consemnate faptele nu numai într-o cronică, dar și în publicații ale momentului așa cum erau acele „avviso” și „diario” italiene și „plachete” franceze, care erau răspândite

în piețele publice ale marilor orașe⁴. Astfel, dintr-o informație aluzivă⁵ am extras posibilitatea ca, în cancelaria voievodului de la Curtea Domnească din Târgoviște, să se fi redactat un „jurnal”, un „diario” pentru uzul informativ, mai ales al solilor străini ce-l vizitau pe domn. Desigur, având în vedere epoca și presantele probleme politice cu care se confrunta voievodul, păstrez o anumită rezervă asupra acestei posibilități, dar nici nu merg până acolo încât să o refuz cu totul. Revelațiile lui G. Mihăilă și Dan Zamfirescu (din „Literatura română veche”

București, Editura Tineretului, 1969) și ale lui Marin Sorescu (din prefața la Mihai Viteazul „Scrieri”, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1993) asupra vocației scriitoricești/reportericești a voievodului care-și immortalizează faptele în corespondențele sale, îmi îngăduie ca, forțând nota oarecum, să avansez ipoteza că aceste relatări pot fi creditate drept (și) niște „jurnale” sui-generis. De fapt, Aurel Decei, în lucrarea sa „Avvisi riguardanti e Paesi Romane negli anni 1596 – 1598”, inserată în „Diplomatarium italicum” (IV, București, 1939), la rândul său, prin însuși titlul și conținutul său, ne trimite la ideea pe care o susțin.

S-a mai spus că celebrul **Memoriu** al voievodului adresat în limba italiană marelui duce de Toscana, Ferdinando de Medici, la 16 februarie 1601, este un adevărat reportaj al faptelor sale, excelând prin sugestivitatea relatării, cât și prin bogăția și exactitatea datelor și a detaliilor. La același nivel de relatare se situează și **Memoriul** expediat la Viena, cu o lună mai înainte, împăratului Rudolf al II-lea, cât și ceea ce astăzi am numi interviu, desfășurat în limba turcă, și realizat cu voievodul întregitor de Țară la 27 iulie 1595, în București, de solul leșesc Lubieniecki. Mai putem adăuga – impunându-se prin aceeași seriozitate reportericească și scrisorile expediate hatmanului polon

Stanislaw Zólkiewski, castelan de Lwow (12 septembrie 1595), ce descria bătălia de la Călugăreni; pe cele către Sigismund Báthory (5 septembrie 1596, din Târgoviște; 6 septembrie 1598) sau către împăratului Rudolf al II-lea (6 iulie 1598, din Ploiești), atrăgând atenția asupra primejdiilor invaziei tătarăști. Cea din 4 noiembrie 1599, din Alba Iulia anunțând victoria de la Șelimbăr); cele către arhiducele Maximilian (16 octombrie 1598, din Caracal), relatând alert luptele sale izbânditoare duse cu turcii, precum și cea către comisarii imperiali (20 mai 1600, din Hotin) prin care vestește luarea în stăpânire a Moldovei și alungarea de pe tron a lui Ieremia Movilă⁶.

Așadar, „*acest om fenomenal prin vitejie și prin minte, această jertfă tragică*”⁷, a fost nu numai un om politic beneficiar al unei relevante instrucții intelectuale, ci și un om al scrisului, a cărui limbă, asemenea faptelor sale, este demnă de a fi luată în seamă pentru strălucirea și – de ce nu – pentru modernitatea sa, depășind astfel, prin expresivitate arhaica limbă vorbită de contemporanii săi; a fost, deci, un „reporter frenetic” al Clipei sale de Istorie. Trebuie citite memorialele și scrisorile sale, lectorul fiind cuprins de uimire, dar și de satisfacție, descoperind în voievod un spirit alert, un „corespondent de front” pe fază.

Mihai Viteazul – considerăm că a fost și este în planul istoriei culturii naționale primul „om de presă” român, în dublă ipostază: de întemeietor și de creator de talent.

George Coandă,

membru al Academiei Româno-Americane
de Arte și Științe

Note bibliografice:

1. **Cartoian, N.** *Istoria literaturii române vechi*, București, Editura Minerva, 1980, p. 147, 148.
2. *Op. cit.*, p. 150.
3. *Ibidem*.
4. *Idem*, p. 147.
5. *Ibidem*.
6. **Mihai Viteazul.** *Scrieri*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1993, p. 35 – 51.
7. **Eminescu, Mihai.** *Timpul*, VII, nr. 51, 6 martie 1882, p. 1.
- *Documenta Romaniae Historica. Țara Românească*, vol. XI, București, Editura Academiei R.S.R., 1975.

La împlinirea, anul acesta, a 180 de ani de la moartea marelui patriot român – Tudor Vladimirescu, ucis mișelește, la Târgoviște, în 27 mai 1821, aducem interpretări noi privitoare la personalitatea celui care a condus Revoluția, contribuind la procesul formării statului român modern.

TUDOR VLADIMIRESCU - DOMNUL ASPIRAȚIILOR ROMÂNILOR

În 1821, aproape toate stările sociale au participat și au fost atrase într-un fel sau altul de evenimentele revoluționare ce aveau să însemne primul sunet de goarnă al emancipării politice românești și prologul amplului proces de ridicare și formare a statului român modern. Revoluția lui Tudor Vladimirescu a descătușat energii în toate domeniile vieții sociale și politice. Apăsătoarele relații feudale din interior nu mai puteau fi suportate de „stări”, ele stagnau dezvoltarea liberalistă burgheză ce fusese adusă în special în Moldova, dar și în Țara Românească de suflul Revoluției franceze. Pe de altă parte, domniile fanariote (cu tot cortegiul lor de „tare balcanice”) erau, pe acest fond, anaconice iar intervenția Înaltei Porți în treburile interne era percepută de fruntașii vieții politice românești ca un afront ce nu mai putea fi tolerat. În Vest, frații transilvani de-abia mai puteau ridica grumazul de sub cizma habsburgică a catolicului Francisc I. Meternich, prin tratatul *Sfintei Alianțe* (1815), pune bazele unei noi Europe care în mod evident își propunea să țină sub supraveghere nu numai Franța, „acea peșteră de unde, scria cancelarul austriac, suflă vântul ce răspândește moartea asupra corpului social”, dar și orice alt popor ce și-ar fi ridicat fruntea.

Lupta poporului grec pentru emanciparea de sub tutela otomană, declanșată în 1820, trezește un val de simpatie din partea popoarelor europene angajate ele însele în redobândirea demnității naționale. În vestul Europei, spaniolii se revoltă, în centru sârbii, asemenea irlandezii, și ei, în nord. Asociațiile secrete studențești germane (**Burschenschaft**) visează la rândul lor la o unitate statală puternică, cum **carbonierii** italieni care, sub conducerea lui Giuseppe Mazzini (**Noua Italie**) se gândesc și acționează cu **spirit latin** pentru crearea unei Italii unite și republicane.

Într-o scrisoare anonimă adresată consulatelor din București, dar și răspândită în oraș la începutul anului 1821, atacându-se un grup de boieri, se scria (apud Dan Berindei) că „se pare că ei nu citesc gazetele, altfel ar ști ce se petrece acum în Spania, la Neapole și în alte țări și că privilegiile popoarelor cresc pretutindeni”.

Alături de mișcarea revoluționară a lui Tudor, declanșată la București, au fost nu numai pandurii săi din Oltenia, dar și arnauții și seimenii sârbi, greci și bulgari... La 15 mai 1821, Tudor li se adresa, de altfel, edificator: „Frați locuitori al Țării Românești, veri de ce neam veți fi!”

Deși nu s-a dovedit că Tudor Vladimirescu a fost unul dintre membrii **Eteriei** grecești (Notis Batzaris, Konstantinos Hatzopoulos), legătura lui cu mișcarea revoluționară grecească este totuși evidentă și ea datează cu mult înainte de 1820, de vreme ce, în octombrie același an, conducătorii mișcării îl însăreacă, alături de Iordache Olimpiotul și bimbașa Sava,

cu apărarea Principatelor, în cazul intervenției otomane aici.

Începutul Revoluției lui Tudor Vladimirescu este îndeobște acceptat ca fiind declanșat în momentul morții ultimului domn fanariot și preluării „neconcludente” a puterii de către Scarlat Calimachi, fanariotul de condiție modestă care, în realitate, nici măcar nu a călcat vreodată pe pământul românesc în funcția atribuită. La 25 martie 1821, când, după ce străbătuse Moldova, Alexandru Ipsilanti – aghiotantul țarului Alexandru al Rusiei – ajunsese în București, Tudor Vladimirescu, ca ales și conducător al „Adunării Poporului”, era deja „domn” al Țării Românești, căci numai în această calitate își putea permite să poruncească așezarea taberei lui Ipsilanti în jurul palatului fostului domnitor Grigore Ghica, din Colentina. Alegațiile unora privind o dublă conducere a treburilor publice în această perioadă în Țara Românească de către Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilanti sunt lipsite de orice temei. În schimb, despre Tudor Vladimirescu – și asupra acestor aspecte voi insista în continuare – sunt sumedenie de mărturii contemporane care-l așează în scaunul celui mai înalte dregătorii a țării.

În *Isvoare contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu* de Nicolae Iorga, un anume Mihai Cioranu presupune pur și simplu că Tudor a fost proclamat domn la Padeș, „căci alergau cetele de panduri sub steagul lui Tudor, strigând: să trăiască dreptatea! Să trăiască Domnul Tudor!”. Mai aproape de noi, istoricul Stelian Neagoe are știință de mărturia din epocă a unui Dârzeanu care însemna într-o **cronică** că, la sosirea în capitală a lui Tudor, „mulți dintre locuitorii poliției (orașului, n.n.) cum și cei de pe afară alergau cu jalbe de plângere la slugerul Tudor, dându-i titlul de DOMNUL TUDOR”. În aceeași **cronică**, Dârzeanu citează cuvintele lui Tudor către ispravnicul Ralet, subliniind în context conștiința valorii de sine pe care o avea conducătorul pandurilor ca și înalta sa aspirație patriotică: „Să știi că eu sunt cel mai bun fiu al Patriei mele!, îi scria el ispravnicului”. La rândul său, într-o conferință aproape uitată, ținută în 1943, Dimitrie Bodin, făcând referiri la *Istoricul zaverei* de Naum Râmniceanu, vorbește chiar despre dreptul natural al **slugerului Tudor**, împărțîșind convingerea lui Naum

Râmniceanu (care trebuie să fi fost și a lui Tudor!), stăpân deplin al puterii în Țara Românească, „căci el era pământean și s-a străduit pentru dreptățile patriei”. În *Istoria fondării orașului Eucurești*, D. Pappasoglu scrie că întreg poporul „începuse a-l numi Domn (pe Vladimirescu), zicându-i Domnul Tudorin”. Mario Pieri, în a sa *Storia del Risorgimento della Grecia dal 1740 al 1824*, a consemnat următoarea mărturie din analele epocii: „Teodoro Vladimiresco entrava trionfante a Bucarest preceduto dalla Croce, facevasi nominare Voievosa da’ suoi panduri”. Același Stelian Neagoe scoate din uitare și însemnările stegarului de panduri Ion Petrescu din Târgu Cărbunești în care acesta declară că „a luat parte la declarația făcută de acest domn la Mănăstirea Cotroceni, când el singur s-a proclamat Domn al țării și VIVATUL (s.n.) s-a făcut înaintea susmenționatei biserici”.

Un amănunt care n-a fost trecut cu vederea în cronici și care ne determină să vedem în Tudor mai mult decât un insurgent, ba chiar pe conducătorul îndreptățit al statului român, este însemnul puterii pe care el îl purta pretutindeni – **căciula înaltă cu fundul alb** („care numai domnilor este orânduiala aici a purta”, scria Zilot Romanul, citat de Dimitrie Bodin după Gr. Tocilescu, *Revista pentru Istorie, Arheologie și Filologie* VI, 1891). Scarlat Dăscălescu, caimacanul Craiovei, în 1821, a lăsat mărturie clară: „Când l-am văzut pe **ocârmuitorul Adunării** (Tudor Vladimirescu, n.n.), adică **Cromwell al țării noastre** (s.n.), purta căciula **de gelep cu fundul de postav alb** (s.n.)”. După Stelian Neagoe preluăm și o știre a corespondentului de presă la București al ziarului *Wiener Allgemeine Zeitung* ce îl văzuse cu ochii săi pe **noul domn**, „purta pe cap o căciula neagră și rotundă din piele de miel, înaltă de un picior, cu fundul alb”.

Stelian Neagoe presupune că Tudor Vladimirescu a fost „uns” domn al Țării Românești în ziua de 8 mai 1821 la Mănăstirea Cotroceni din București de către episcopul Ilarion care a oficiat o slujbă religioasă solemnă, „iar artileria a tras trei salve de tun în cinstea unui detașament de 400 de panduri abia sosiți din Oltenia spre a întări oștirea națională” (vezi și Suplimentul Literar Artistic al Scânteii Tineretului, nr. 11/1986). La București, „Tudor începu să guverneze ca un desăvârșit Domn Stăpânitor, ordonând și lucrând arbitraricește întru toate. Apoi, prin câțiva boieri, care mai rămăseseră în Capitală, și care compuneau corpul Divanului, orânduia pe oricine voia el în cele mai însemnate funcțiuni și la prefecturile tuturor județelor” (Ilie Fotino).

Schimbând unghiul de vedere asupra faptelor, istoricul Dimitrie Bodin, în conferința menționată, găsea că atributele puterii Tudor Vladimirescu le deținea în acele vremuri tulburi „printr-o strălucită formă de prestigiu și înțelepciune” care impunea absolut tuturor, iar această cinstire constituie o consacrare mai de preț a Vladimirescului ca Domn al aspirațiilor românilor decât orice firman...

Trecerea Dunării de către turci, după ce Tudor Vladimirescu făcuse tot ce-i stase în putință pentru a preîntâmpina invazia acestora atât în Țara Românească cât și în Moldova, acuzele nedrepte de trădare a cauzei comune aduse lui Tudor de eteriști, mai ales după ce acesta a părăsit Bucureștiul, au dus, în final, la arestarea **conducătorului adunării poporului**, la Golești, de unde va fi adus în fieful eterist de la Târgoviște, unde va fi ucis, după câte se pare, de către submediocrul comandant al garnizoanei orașului, grecoteiul slab de virtute – Caravia -, un protegit al ispravnicului Geartoglu, numit responsabil peste patru județe de însuși Alexandru Ipsilanti, conducătorul taberei eleniste, încartiruită la Târgoviște.

Stefan Ion Ghilimescu

În momentele grele pentru patrie, când Țara era pusă în situații-limită, Biserica Ortodoxă Română a avut și are o poziție activă, stimulatorie pentru năzuințele naționale ale poporului. „Unde-i turma, acolo-i și păstorul” se exprimase mitropolitul Unirii de la 1859, Sofronie Miclescu, adaptând cerințelor neamului preceptele Domnului nostru Iisus Hristos: „Eu sunt Păstorul cel bun. Păstorul cel bun își pune viața pentru oile sale... Eu sunt Păstorul cel bun și cunosc pe ale mele și ale Mele Mă cunosc pe Mine... Păstorul cel bun... merge înaintea lor, și oile merg după el, căci cunosc glasul lui” (Ioan 10, 4).

Un astfel de moment social pentru sensul devenirii poporului nostru a fost Revoluția de la 1821, organizată și condusă de „Domnul” Tudor, așa cum era cunoscut în popor. Apelativul „domnul (domnitorul) Tudor” apare nu numai în folclor, fiind consemnat și de frații călugări (și nu numai de ei) în numeroasele însemnări de pe cărțile vechi bisericești.

Așa cum veșnicul întru pomenire, Înaltul Mitropolit Nestor Vornicescu a consemnat în lucrarea Sfinției Sale: *Descătușarea. 1821* (Editura Mitropoliei Olteniei, 1981), Biserica noastră ortodoxă, apostolică și națională, a fost dintru început alături de revoluționarii lui Tudor, văzând în această mișcare națională o revoluție antifeudală și antifanariotă în consens cu năzuințele „norodului”.

Tudor Vladimirescu a plecat din Oltenia. Preoții și călugării au fost alături de el. Mănăstirile Tismana, Gura Motrului, Lainici, de pildă, l-au sprijinit moral-creștinește și financiar, i-au adăpostit pandurii după uciderea sa mișlească. El însuși, domnul Tudor, a citorit biserica din satul Prejna-Mehedinți (din apropierea Mănăstirii Tismana), în acest sfânt lăcaș aflându-se și portretul său votiv.

Dar, cea mai strânsă legătură dintre Biserica Ortodoxă Română și Tudor Vladimirescu s-a făcut prin episcopul de Argeș, Ilarion, pilduitoare mărturie de faptă creștină și patriotică deopotrivă. Episcopul Ilarion Gheorghide a fost „ca prim sfătuitor și ajutor” al lui Tudor Vladimirescu în timpul pregătirii și derulării Revoluției, o conlucrare benefică la o cauză comună. Bun patriot, adânc cunoscător al realităților țării, cu o temeinică învățătură teologică și istorică, Ilarion a fost „păstrătorul” aflat lângă „turma sa”.

Devenit episcop de Argeș la 20 noiembrie 1820 și membru al Divanului, a fost sftenicul și prietenul lui Tudor, ajutându-l pe acesta să cârmuiască țara între 23 martie și 15 mai 1821. Ilarion și-a adus o contribuție esențială la alcătuirea și redactarea unor documente necesare explicării programului și necesității Revoluției, la elaborarea la cumpăna dintre anii 1820-1821 a „Proclamației de la Padeș-Tismana”, a „Arzului (tratatului) către Înalta Poartă” și a „Cererilor norodului românesc”. Proclamația, după unii istorici, a fost alcătuită chiar în casa episcopului Ilarion din București. Unele concepte și expresii de morală socială creștină, preluate din Sfânta Scriptură, formularea unor revendicări privind viața ecleziastică demonstrează fără tăgadă, implicarea lui Ilarion în mod voit și direct în desfășurarea Revoluției, contribuind, totodată, nu la

amplificarea sau crearea unei răzmerițe, ci la apropierea lui Tudor de partea boierească națională, la aducerea pe calea social-creștină a boierilor pământeni prin măsuri de despovărare a soartei celor mulți, a țăranilor. Sftenic de suflet, Ilarion l-a urmat îndeaproape pe Tudor. În tabăra de la Bolintin (16 martie 1821), episcopul Ilarion l-a sprijinit în redactarea proclamațiilor sale către bucureșteni, iar atunci când Tudor intră în Capitală, după

21 martie 1821 și până la uciderea conducătorului Revoluției, 13-27 mai 1821, Ilarion este zilnic alături de Tudor. În Proclamația lui Tudor, din 20 mai, către bucureșteni, condeiul lui Ilarion este vizibil, el vorbește de împlinirea dreptății ca dorință seculară și sfântă a neamului românesc, de „nașterea a doua a dreptăților noastre”, adică de renașterea neamului prin „încredințarea cea sufletească”, asemenea înnoirii Ființei fiecărui creștin prin taina Sfântului Botez.

Duminică, 8 mai 1821, dată importantă nu numai în istoria țării, dar și a Bisericii Ortodoxe Române, în tabăra de la Cotroceni a Adunării poporului, după Sfânta Liturghie arhierescă, pandurii olteni și populația Bucureștiului l-a proclamat pe Tudor drept și legitim conducător al țării. După mărturiile contemporanilor, *episcopul Ilarion l-a uns Domn pe domnul Tudor, după rânduiala canoanelor bisericești, urmând voința „norodului”*.

Ca o pildă a conviețuirii în aceeași Persoană, în ființa episcopului Ilarion, a idealurilor neamului său cu spiritul Sfintei Scripturi, episcopul de Argeș a compus „o cântare a româneștilor pătîmîri și nădejdi: Mugur, mugur, mugurel”, cu prilejul festivităților instalării sale în scaunul episcopal de Argeș. Tudor a fost prezent la aceste festivități. Sunt versuri elegiace și protestatate, o autentică „doxologie a suferințelor românești” (Nestor Vornicescu). „Imnul lui Tudor”, pe textul poemului poetului Ioan Alexandru (și el trecut la cele veșnice) a fost interpretat în premieră națională la Mănăstirea Antim din București, la 4 martie 1981, de corul Seminarului Teologic din Craiova, condus de prof. Alexie A. Buzera, iar emoționanta „Cântare a româneștilor pătîmîri: Mugur, mugur, mugurel” a fost executată de arh. Grigore Cârstea de la Catedrala Mitropolitană din București.

După trădarea și apoi moartea martirică a lui Tudor, episcopul Ilarion a mers la locul uciderii mișlești a lui Tudor, oficiind prohodul, împreună cu preotul Ilie, la Mănăstirea Butoiul de lângă Târgoviște, pentru odihna celui care s-a ridicat întru fericirea „norodului” românesc.

Colaborarea Tudor Vladimirescu-episcopul Ilarion - pildă de faptă creștină și patriotică - este o dovadă peremptorie de implicare benefică a Bisericii Ortodoxe Române în istoria națională.

Prof. dr. Tudor Nedelcea,

Institutul de Cercetări Socio-Umane Craiova,
al Academiei Române

NICOLAE VĂCĂRESCU ȘI EVENIMENTELE DIN 1821

Fiul lui Ienăchiță din a treia căsătorie a sa cu Ecaterina Caragea, Nicolae Văcărescu, ocupă, ca și alți membri ai familiei, importante dregătorii: căminar (1815), agă (1818), mare vornic (1820 – 1821). În această funcție se află în timpul evenimentelor conduse de Tudor Vladimirescu.

Domnitorul Alexandru Șuțu, pe patul de moarte, numise pe 30 ianuarie 1821, o căimăcănie compusă din șase boieri, prezidată de mitropolit, pentru a conduce țara. Ea înștiință, prin divanul țării, Înalta Poartă despre întinderea răscoalei, solicitând „*un braț puternic și înalt*”. Se hotărăște trimiterea unei expediții împotriva lui Tudor Vladimirescu. Din oaste făceau parte sârbii și bulgarii, lefegii ai statului, conduși de căpitanii Iordache Olimpiotul, Ioan Farmache și Hagi Prodan. Comandant suprem a fost numit vornicul Nicolae Văcărescu.

În ianuarie 1821, ca mare vornic, este însărcinat să-l înfrunte pe Tudor Vladimirescu cu un corp de oaste.

La 4 februarie 1821, căimăcănia poruncește lui Nicolae Văcărescu, ca în calitate sa de mare vornic să ia măsurile necesare „*spre încetarea răului și spre izbăvirea țării, sfărâmând pornirea și îputerniciia tâlharului*”:

„*Deci făcându-să această alegere asupra dumatiale, pentru că te cunoaștem cu durere de patrie, cu iscusințe și cu bune măsuri, te orânduim căpetenie numișilor printr-această carte a noastră și te pohtim ca, însuflețindu-te prin râvna izbăvirii ce ai către compatrioții dumatiale, cât mai fără de zăbavă să pleci de aici, și ajungând la un loc cuviincios de a sta, să iei asupra dumatiale otcârmuirea tuturor celor ce sunt orânduși împotriva tâlharilor.*”

Și chibzuind toate cuviincioasele mijloace (la care te vei sfătui adeseori și cu dumnealor boierii divanului Craiovi) să pui în lucrare orice va sta prin puțință spre încetarea răului și spre izbăvirea țării, sfărâmând pe de o parte pornirea și îputerniciia tâlharului și înduplecând pă dă altă parte pă lăcuiorii țării a înțelege cu întregime înșelătoarele sale povățuiri, după care să-și vie în cunoștință și cei ce până acum s-au amăgit și s-au întovărășit relelor sale cugetări”.

În încheierea documentului (ms.rom. 3256 aflat la Biblioteca Academiei Române), i se cere să-și adeverească „*adevărata fierbinte datorie a unui fiu către patria sa*”:

„*Această slujbă cătră țară, ce să cere acum din partea dumatiale, va pricinui o nemărginită bucurie și*

prilej de veșnică mulțumită din partea tuturor cătră obștea norodului, va aduce împiedicarea de netrebnică nălucire și obștească izbăvire, iar către dumneata va rodi slavnică laudă și cinstite cu a noastră veselie. Ci dar îmbrățișând și acum armele iscusinții, îplinește, te pohtim, cea adevărată fierbinte datorie a unui fiu către patria sa și cunoaște-ne și pe noi soglăsuiți bunelor dumatiale chibzuirii”.

În timpul negocierilor dintre boierii ocârmuitori și Tudor, Nicolae Văcărescu ajunge din urmă trupele trimise la Șerbăneștii Domnești, în județul Olt. Înainte de Craiova, încearcă mijloace pașnice pentru

dezarmarea oastei lui Tudor, îndemnând locuitorii să nu se alătore „*relelor cugetări*”. Trimite o scrisoare acestuia.

Primește răspunsul prin scrisoarea din 11 februarie 1821 (ms.rom. 322 de la Biblioteca Academiei Române). Pentru importanța sa o redăm în întregime:

„*Cu multă plecăciune sărut cinstita mâna dumatiale.*”

Cinstita scrisoarea dumitali cu multă plecăciune am priimit, din care alta nu înțeleg, fără decât văz că toate pornirile cele vrăjmășăști ale mai marilor noștri care le-au pornit asupra patrii le grămădești asupra-mi, ca când eu aș fi făcut sau aș face vre un rău patrii mele ! Ci pă semne dumneata pă norod, cu al căroră sânge s-au hrănit și s-au poleit tot neamul boieresc, îl socotești nimic și numai pă jăfuitori îi numeri patrie, măcar că eu nici asupra aceștii tagme nu sunt voitor de rău, ci încă mai vartos le voiesc întregimea și întărirea privilegiurilor.

Apoi de ce, fără nici un cuvânt al dreptății, mă categorisiți? și cum nu socotiți că pă mine mă categorisește numai tagma jăfuitorilor, iar pă jăfuitori îi categorisesc toate neamurile! Văz dar că alta nu este, fără numai dumnezeu au înpietrit inimile mai marilor noștri, precum oarecând pă ale eghiptenilor.

Dar, cum nu socotiți dumneavoastră că patrie să cheamă popoul, iar nu tagma jăfuitorilor? și cer să-mi arăți dumneata ce înpotrivire arăt eu înpotriva popoului? Că eu alta nu sunt decât numai un om luat de cătră tot norodul țării cel amărât și dosădit din pricina jăfuitorilor ca să le fiu chivernisitor în treaba cererii dreptăților! Iar tagma jăfuitorilor, căci nu le place una ca aceasta, au rădicat arme de moarte asupra patrii și a ticălosului norod!. O, ce mare jale!

Dar, dacă este tagma jăfuitorilor dreaptă și norodul vinovat, cum de nu trimiteți dumneavoastră și pe la învecinatele neamuri ca să vedeți pă cine categorisesc: pă norod sau pă dumneavoastră? și cu cine voiesc a ținea, cu dumneavoastră sau cu norodul, căci aceasta s-au vestit în toate laturile.

Prea bine știu că dumneata că ești foarte înțelept și născut de neam slăvit și iubitor de patrie, și părinții dumitale niciodată nu s-au rădicat cu arme de moarte împotriva patrii, ci cu înțelepciune multe orânduiele bune au făcut patrii.

Socotească-să de cătră înțelepciunea dumitale și aceasta, că norocul războiului este numai în mâna lui dumnezeu atotțiitorul și nu să știe cui îl va da și măcar

de va birui tagma jăfuitorilor, dar tot nu poate fi norocit, căci va să-i hulească toată lumea; iar de nu va putea birui, unde vor scăpa dinaintea norodului?

Ci, de voiești dumneata binele patrii, precum au voit părinții dumitali, trebuință este ca să ne întâlnim negreșit. Însă, de vei binevoi, să am cinstit răspunsul dumitale: unde și cum, fiindcă norodul nu cere altcevași decât numai o dreptate ce poate fi folositoare și tagmei boierești.

Și cum zic: ori în ce chip vei pohti dumneata, să am cinstit răspunsul. și cu multă plecăciune sunt al dumitale plecată slugă”.

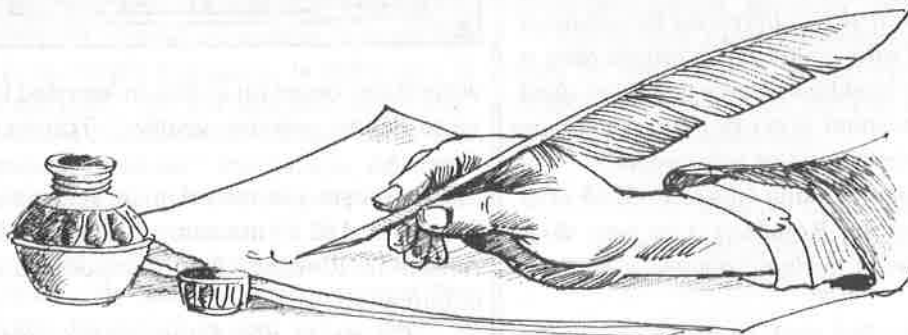
Misiunea lui Nicolae Văcărescu era destul de dificilă. „S-a dat poruncă și dumnealui vornic Văcărescu, care a fost trimis acolo, ca față de locuitori să se poartă cu binișorul, ca ei să-și dea seama de sfânta datorie a supunerii lor, să le dea curaj și să sprijine inimile lor nevinovate, încât să nu mai fie înșelați de fanteziile proaste și zadarnice ale răzvrătorului, nici de făgăduielile amăgitoare date, și să țină departe de orice mișcare de răzvrătire, care duce și pe făptaș, cât și pe cei amăgiți de acesta la sfârșituri triste și dureroase, ca unii care luptă împotriva legilor sfinte și politice” (ms. 3256, Biblioteca Academiei Române – document din 10 februarie 1821).

La întrebările repetate ale boierilor: *Ce mai veste? Ce mai putem face?* Nicolae Văcărescu le răspundea: „... dacă cu ai noștri nu ne putem uni, cum să ne unim cu Ipsilanti?”.

Simpatizant al mișcării eteriste se preface bolnav, neluând măsuri energice împotriva mișcării. Este rechemat la București și înlocuit cu Samurcaș.

Semnează petiția boierilor către Rusia și „Cartea de adevărire” dată lui Tudor după care, în aprilie 1821, împreună cu Grigore Băleanu, socrul său, se refugiază prin Târgoviște peste munți, la Brașov, unde rămâne până la moarte, în 1825.

Victor Petrescu

Tradiții bibliotecare dâmbovitene

Biblioteca „Aurel Iordache” Găești – lăcaș al cărții și spiritualității românești

În anul 1998 s-au aniversat cinci secole de atestare documentară a orașului Găești, prima mențiune datând din 19 iulie 1498, de pe timpul lui Radu cel Mare, fiul lui Vlad Călugărul, care întărește ocina Găeștilor mănăstirii Râncăcioului.

De-a lungul timpului, orașul a cunoscut importante realizări sociale și economice. Foarte semnificative sunt cele din domeniul cultural-artistic.

În istoria orașului și-au înscris numele peste 20 de prozatori, poeți și critici literari, ale căror producții au fost publicate în diferite reviste și ziare, în broșuri, plachete sau volume.

Sub îndrumarea directă a dascălilor din oraș, au apărut primele societăți literare: „Vasile Alecsandri” și „Vasile Cârlova”, apoi „Liga culturală” (cu filială la Găești, la 19 octombrie 1923, activitatea s-a desfășurat prin secțiile: Teatru, Cor, Dansuri, Cicluri de conferințe); „Spre mai bine”, „Sportul studențesc” și „Avidadum”. Au conferențiat sau au citit din operele lor Tudor Arghezi, I. C. Vissarion, Șerban Cioculescu, Gala Galaction, N. Batzaria, Claudia Millian etc.

Bogata activitate artistică și culturală din aceea perioadă impunea crearea unui cămin cultural și a unei biblioteci.

În acea vreme, în orașul Găești existau biblioteci particulare (ale boierilor Olănești, a primarului urbei din acel timp, Dumitru Dănescu, apoi ale acad. Șerban Cioculescu, prof. Vladimir Streinu, jurist Petre Dănescu, prof. Ion Lolu, prof. G. N. Ionescu, prof., scriitor și critic literar Mihail Ilovici), precum și biblioteci bisericești, militare. Cum toate acestea nu erau accesibile publicului se impunea înființarea unei biblioteci publice.

Creată în 1890, „Liga pentru unitate culturală a tuturor românilor”, a avut o secție și în orașul Găești, începând cu octombrie 1923, din inițiativa prof. Ștefan Popescu. Aceasta a fost condusă inițial de un comitet provizoriu format din inițiatori și de secretarul acesteia, Alexandru Năsturaș, inginer agronom.

De existența „Ligii culturale” din Găești se leagă și înființarea bibliotecii publice, act cultural împlinit prin strădania președintelui acesteia, Alexandru Năsturaș, care a rostit și cuvântul de inaugurare la 21 octombrie 1924. Biblioteca a ajuns la 1500 de volume strânse prin colectă de la donatori locali și înzestrată de organizația centrală a Ligii cu cărți editate de Nicolae Iorga la Vălenii de Munte.

După încetarea activității Ligii (6 ianuarie 1939), se creează „Asociația Spirit Nou”, care își propune să înzestreze biblioteca cu cărțile cele mai de seamă ale scriitorilor români și străini. De activitatea intensă a „Asociației Spirit Nou”, se leagă și organizarea „Zilei Cărții” la Găești în mai 1936, când au fost aduși scriitorii Ion Minulescu și Claudia Millian care s-au întâlnit cu cititorii și au dat autografe.

Căminul Cultural „Lumina” înființat în 1934, avea o sală de lectură pentru bibliotecă. Aici au fost organizate două cicluri de conferințe în anii 1935 și 1936.

Actuala bibliotecă orășenească a fost organizată în 1950, fiind și bibliotecă raională, primele bibliotecare fiind prof. Ana Radu și apoi Lucreția Stanciu. Dacă la început în colecțiile sale erau 1500 de volume, pe parcurs numărul acestora precum și al cititorilor și volumelor împrumutate a crescut simțitor (în anul 1968 avea 19167 de volume, cititori 1114, cărți difuzate 12506; în 1970 – volume 22667, cititori 1890, cărți difuzate 23898; în 1980 – volume 28632, cititori 2106, cărți difuzate 38752; în 1990 – 36730 volume, cărți difuzate 45723; în 2000 – volume 31995, cititori 3862, cărți difuzate 63762).

Revenind la statutul de bibliotecă orășenească, a funcționat până la 6 martie 1996 în fosta clădire a Băncii Porto Franco (Poșta, n.n.), după care s-a mutat într-un local nou al magazinului „Modern” și a primit numele „Aurel Iordache”, profesor, poet, epigramist, fabulist, dramaturg și traducător găeștean.

Urmaș remarcabil al prof. Aurel Iordache, fiica acestuia, prof. Daniela

Olguța Iordache, la rândul său scriitoare, cu multă trudă și migală a reușit să ofere luminii tiparului cărți care nu au fost publicate de tatăl său în timpul vieții și care, în acest fel au putut fi cunoscute de publicul cititor cu ocazia lansărilor de carte care s-au desfășurat la biblioteca noastră. Ne referim la: „Cutia Pandorei”, fabule și epigrame, Pitești, Editura „Europroduct”, 1999; „Găești-500. File de monografie”, Pitești, Editura „Arges-Press”, 1998; „Din epigramiștii lumii”, mică antologie, Târgoviște, Editura „Bibliotheca”, 2000.

De la începutul existenței sale biblioteca publică a fost permanent raportată la comunitatea ale cărei interese de informare și documentare le servește și pentru care a fost creată. Fiind o instituție culturală, cu puternice valențe tradiționale, rolul ei în societate crește prin satisfacerea intereselor de lectură ale membrilor comunității.

Fără să deținem tehnologii noi, informăm cititorii despre documentele existente în bibliotecă, localizăm un document de interes și rezervarea acestuia pentru un eventual împrumut, asigurăm consultarea unui document, întocmim bibliografiile de interes. Pentru o informare și documentare care să vină în sprijinul publicului cititor, avem în vedere tot timpul diversificarea colecțiilor de documentare, specializarea acestora, coordonarea achizițiilor de documente, statutul colecțiilor, conservarea lor. Nu uităm, de asemenea, importanța și rolul periodicelor de informare științifică, ele constituind surse de informare, de activitate extrem de utile. Ajutăm cititorii să se informeze, noi fiind un intermediar între publicații și mijloacele de regăsire a acestora.

Pentru a face cunoscut fondul de carte și importanța colecțiilor organizăm lunar zile deschise ale bibliotecii, expoziții de carte și documente, sesiuni de comunicări, lansări de carte, impresii de lectură, mese rotunde, recitaluri de versuri, concursuri, întâlniri cu bibliotecarii din orașul Găești și comunele apropiate etc. În mod deosebit Biblioteca „Aurel Iordache” găzduiește întâlnirea publicului iubitor de lectură cu scriitorii născuți în orașul Găești sau care au avut ori au legături spirituale cu acest oraș, întâlniri cu scriitorii din județul nostru, județul Argeș, ori din capitală. Începând cu anul 1997, în fiecare an organizăm „Zilele bibliotecii”, prilej cu care cititorii se întâlnesc cu oameni de cultură, scriitorii, artiști plastici, istorici, critici literari, prof. universitari etc. Dintre cei care și-au lansat unele lucrări menționăm: Nicolae, Neagu („Trandafiri în grădina de iarnă”, „Părtaș la domnie”, versuri; „Ohitus, apusul stelei”, roman; „Interiorul căderii”; „Nouă luni cu Lelia”, roman); Alecu, Vaida-Poenaru („Dans pentru viitor”, roman; „Pavană pentru dragoste și adevăr”, roman; „Mituri lirice”); Tudor Cristea

(„Partea și întregul”, „Alter ego”, versuri); Marin, Ioniță („Floarea Paștelui”; „Os de domn.”; „Hotel trăsniț”); Ion, Ștefan Ghilimescu („Proximitatea lui Eminescu”). Alături de acești și-au prezentat debuturile literare: Daniela Olguța Iordache („Tristețea Dulfului”); Corneliu Costache („Robot dansând”, versuri); Octavian Pop („Armonia clipei”, poezii; „Amintiri de viață”, roman); Nicolae Radu („Răsfrângere în orb”, versuri); Dumitru Ungureanu („Jertfă și steag”); Doina Ganea („Aripi de o clipă. Jurnal de suferință”).

Tot la debuturi semnificative, sub titlul „Un gest de tandră despărțire” a fost prezentată cartea poetului Vivi Anghel „Legea tangentei”, București, Editura Eminescu, 1999, ca un omagiu adus celui care ne-a părăsit în august 2000. Prezentarea cărții a fost făcută de scriitorul și criticul literar Tudor Cristea, urmată de un recital din versurile poetului.

Aniversarea a 75 de ani de la înființarea bibliotecii publice „Aurel Iordache” a constituit un moment important al trecerii în revistă a activității desfășurate de la înființare până în 1998, dar și întâlnirea cititorilor cu personalități de seamă: Marian Albu, primarul orașului Găești, Victor Petrescu directorul Bibliotecii județene „Ion Heliade Rădulescu”, Ștefan Ion Ghilimescu scriitor, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dâmbovița, profesorul și criticul literar Tudor Cristea, profesoara și scriitoarea Daniela Olguța Iordache, profesoara Maria Constantinescu, scriitorii Haralamb Zinca și George Corbu.

La ediția din octombrie 2000 a „Zilelor Bibliotecii” programul a avut în prim plan deschiderea filialei „Societății Naționale pentru Cultura Poporului Român « Vladimir Streinu »” pentru întregul județ Dâmbovița, sediul fiind la biblioteca noastră. Cu acest prilej publicul cititor s-a întâlnit cu profesorul Anton Scornea, membru al Consiliului Național al Societății, cu profesorul George Anca, directorul general al Bibliotecii Pedagogice Naționale din București, cu profesorul Emil Vasilescu, redactor șef la revista „Biblioteca”.

Cu ocazia comemorării a 30 de ani de la moartea lui Vladimir Streinu s-a organizat un medalion literar, despre personalitatea acestuia vorbind prof. Emil Vasilescu și prof. Daniela Olguța Iordache. Au fost prezentate comunicări despre opera scriitorului și un recital de versuri de către elevi ai liceului ce-i poartă numele. Artiștele plastice Maria Frinculescu și Maria Săvoiu din București, au vernisat o expoziție de pictură. Prof. Anton Scornea a lansat cartea „Prichindel”, carte de cântece pentru copii, 2000.

Au mai avut loc *dezbaterele*: „Vasile Alecsandri – deschizător de drumuri în literatura română”; „Nichita Stănescu – aspecte ale personalității poetice”; „Eminescu – etalon fundamental în istoria

poeziei românești”; „Tineretul încotro?”; *mesele rotunde*: „Brâncuși – omul și opera” (expoziție de pictură a elevilor); „Mihai Viteazul – făuritorul primului stat unitar român” etc.

„Anul Eminescu” a prilejuit organizarea unei ample manifestări cu tema „Eminescu văzut de...”, prof. Alexandru Toader, primarul orașului Găești, Aura Bârdeș, elevă în cls. a XI-a, criticul literar Tudor Cristea, prof.univ.dr. Cezar Tabarcea, Universitatea București, acad. Gabriel Țepelea. și-au dat concursul grupul de recitatori ai Liceului „Vladimir Streinu”, grupul folk „Mesaj”, Corul Casei de Cultură Găești, Eusebiu Ștefănescu, actor al Teatrului Național București.

Tema „Caragialiana” a avut în program comunicări științifice. „Caragiale... lingvistul” prezentată de prof.univ.dr. Cezar Tabarcea, Universitatea București; „Actualitatea lui Caragiale”, prof. și critic literar Tudor Cristea; „Școala în viziunea lui Caragiale”, Alina Popa, Liceul „Vladimir Streinu”; „Comicul Caragialian”, Roxana Mindrican, elevă Liceul „Vladimir Streinu”. Manifestarea a fost urmată de un concurs cu tema „Cunoașterea vieții și operei lui I.L. Caragiale” în exerciții artistice „Nene Iancule, comoara mea”, în regia doamnei Rodica Proca, acțiată și interpretarea membrilor Cercului de Teatru al tineretului din Găești.

Biblioteca „Aurel Iordache” găzduiește activitatea și face posibilă întâlnirea membrilor cenaclului „I.C. Vissarion” și ai revistei „Litera” cu cititorii. Aici se află și redacția revistei al cărei redactor șef este criticul literar Tudor Cristea. Revista este cunoscută și apreciată de cititorii noștri. Valoarea ei a fost remarcată nu numai la nivelul orașului dar și în județ, în țară și chiar și în străinătate. Apreciam acest lucru prin corespondența pe care o avem la redacție.

Din articolele apărute în această revistă, tinerii și adulții fac cunoștință cu opiniile scriitorilor Tudor Cristea, Mircea Horia Simionescu, Marius Bădișescu, Iulian Filip, Mihai Stan, Victor Petrescu, Daniela Olguța

Iordache, George Geacăr, George Coandă, Mihai Gabriel Popescu, Alexandru George, Ion Ștefan Ghilimescu, Marin Neagu, Margareta Bineată și alții privind fenomenul literar românesc și universal, abordându-se, totodată, diverse teme culturale și filosofice. Revista urmărește să încurajeze și să promoveze și tinere talente în domeniul scrisului.

Nu au fost uitate nici întâlnirile cu specific biblioteconomic sau pe tema aferentă interesului cultural. Teme ca: „Relația bibliotecă-edură-utilizatori, între cerință și posibilități” și „Biblioteca publică și comunitatea locală” ne-au dat posibilitatea nouă și bibliotecarelor din Găești și împrejurimile orașului să ne întâlnim cu profesorul Emil Vasilescu, redactor șef al revistei „Biblioteca”, profesorul Victor Petrescu, directorul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu”, profesorul Florin Dragomir, metodist, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”.

Acțiunile cele mai importante desfășurate de instituția noastră au fost de fiecare dată consemnate în publicația locală „Gazeta Găeștilor”, „Jurnalul Dâmbovița”, revista „Litera”, revista „Biblioteca” și de posturile locale de televiziune „Antena 1” Târgoviște și „Antena 1” Pitești.

Biblioteca „Aurel Iordache”, a devenit tot mai mult un complement de neînlocuit al altor instituții de cultură sau mijloace ale educației permanente, ea este instituția care polarizează o multitudine de interese intelectuale, ale diverselor structuri ale colectivității, datorită colecțiilor sale și mai ales, caracterului enciclopedic al acestora.

Prof. Maria Dumitru,
bibliotecar responsabil

În cei aproape 430 de ani de existență documentară (actul de atestare a existenței satului Bezdead se află în „**Condica Mănăstirii Vieroși**” și este datat 2 octombrie 1572), comuna Bezdead a cunoscut o frumoasă evoluție pe toate planurile: economic, social, cultural, administrativ fiind, azi, una din cele mai reprezentative și atrăgătoare localități din județul Dâmbovița. De-a lungul anilor sunt cunoscute importante tradiții culturale care se armonizează, în mod fericit, cu preocupările și rezultatele ce le avem în procesul educației din comună.

La Bezdead, vechi documente istorice menționează că în anul 1687 se scrie un Cronograf având 232 file. Dintr-o însemnare făcută pe carte aflăm că autorul lui este Drăgoi logofătul. Însemnarea are următorul conținut: „*Această sfântă și dumnezeiască carte, o am scris eu, Dragoi Logofătul, sân (fiul) lui Popa Tatul ot Bezdead, în zilele bunului și creștinului Io Șerban Cantacuzino Basarab voievod...*”.

Tradiții ale lecturii publice în comuna Bezdead sunt cunoscute încă din anii 1905 și 1910 când documentele vremii consemnează existența unor biblioteci la Școala Nr. 1 și Școala Nr. 2. În arhiva Școlii Nr. 2 din Bezdead se află un proces-verbal din 20 decembrie 1918 în care se arată distrugerile făcute de trupele germane încartiruite în școală. Printre altele, se constată lipsa a 38 de cărți, ceea ce dovedește existența bibliotecii.

Așa cum se arată în lucrarea „*Vatră și oameni în freamătul vremii. Bezdead. CDXXVIII*” a prof. Victor Davidoiu, apărută la Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2001, în 1925 prin strădania învățătorului Mihail Florescu se înființează la Bezdead un comitet cultural sub coordonarea Comitetului Cultural al Cercului Studentesc Dâmbovița. Din comitet făceau parte ca secretari-bibliotecari învățătorii Eftimie Rădulescu și Ion Gr. Marin. Cu acest prilej, Gheorghe Poenaru, președintele Consiliului Studentesc Dâmbovița donează 240 cărți pentru „mărirea bibliotecii”, fapt prin care se confirmă că în acel an exista deja o bibliotecă sătească.

Baza materială a activității culturale se dezvoltă, în special prin construirea a 2 cămine culturale (în 1958 și 1960) și a unei moderne Case de cultură (1984), acestea adăpostind și fondul de carte aferent bibliotecii comunale.

În timp, colecțiile bibliotecii s-au mărit. În 1968 acestea cuprindeau 5600 de volume, în prezent fiind peste 7200 volume. Au funcționat filiale ale bibliotecii și în satele Măgura și Râmata.

Cu multă dăruire și competență profesională au lucrat ca bibliotecari: Maria Lungeanu, Elena Căpraru, Teodora Nenciu, Maria Dragomir, Dorina Ciuciuc (Cristache), Emilia Bănulescu, Emilia Stănescu, Miorița Iordache.

În luna iunie 1997, biblioteca a primit numele lui *Vasile Voiculescu*, scriitor ce-și leagă începuturile practicării profesiunii de medic, precum și încercări poetice de județul nostru. În anii 1911 – 1913 era medic

la circumscripția sanitară Bezdead. Aici debutează în literatura română cu poezia *Dorul* din care cităm câteva versuri, cuprinzând dorința poetului de a se contopi cu natura: „*Un dor ciudat mă prinde; / Aș vrea să fiu o floare / Cu fragede și albe petale de ninsoare, / Topi-mă-voi ca roua sub raza-ntâi de soare / Odată cu stingherul luceafăr care moare*”. Peisaje din comuna noastră le regăsim în *Zahei Orbul*, *Ultimul Berevoi*, *În mijlocul lupilor* ș.a.

TRADIȚII ALE LECTURII PUBLICE ÎN COMUNA BEZDEAD

În anul 1997 marele actor Mircea Albulescu, trecând prin comuna noastră, a donat bibliotecii comunale 330 volume. O parte din acestea cuprind dedicații date de autori în perioada cât a fost în ministerul culturii.

Biblioteca noastră comunală este o importantă instituție în sistemul educațional local. Străduindu-ne să satisfacem cât mai bine interesele și cerințele de lectură ale comunității locale, organizăm diverse activități de animație culturală, sediul nostru fiind un loc de derulare a numeroase manifestări educative. Se detașează activitățile desfășurate în cadrul *Zilelor bibliotecii*, prilej de cunoaștere și promovare a valorilor spirituale locale și nu numai. Referindu-mă la edițiile din ultimii doi ani, menționez că biblioteca a găzduit autori ca: Ștefan Ion Ghilimescu, Victor Petrescu, Victor Davidoiu ș.a. care și-au prezentat ultimele lor lucrări. Din acestea aș menționa volumele monografice: *Vatră și oameni în freamătul vremii și Mit și istorie. Centenarul Școlii Nr. 2 Bezdead* ale profesorului Victor Davidoiu, distins om de cultură, un asiduu cercetător al istoriei și prezentului comunei noastre, al cărui fiu este. Am găzduit expozițiile de pictură și sculptură ale lui Emil Lungeanu și Ion Albescu, de asemenea fii ai comunei. Desigur, un loc important l-au ocupat recitalurile poetice și prezentarea de către critici literari și scriitori a unor noi date din viața și opera lui Vasile Voiculescu.

Și în continuare ne vom preocupa ca prin instrumentele specifice cu care operăm, să contribuim la instruirea și educația populației din comună, la pregătirea profesională, în special a tinerei generații.

Izabela Mortoin,
bibliotecar

De vorbă cu

bibliologul dr. Gheorghe Buluță

Absolvent al Universității București, în 1971, doctor în litere la aceeași universitate, sub conducerea științifică a profesorului Dan Simonescu. Fost redactor la publicațiile de informare privitoare la carte („Cărți noi”, „Livres Roumaines”), cercetător în domeniul istoriei cărții, tiparului, bibliotecilor, miniaturii. A publicat studii în reviste și volume, circumscrise lumii cărții: *Manuscrite miniaturate franceze în colecții din România* – în colaborare cu Corneliu Dima-Drăgan (Editura Meridiane, 1978), *Pagini din istoria cărții românești* – în colaborare cu profesorul său, Dan Simonescu (Editura Ion Creangă, 1981, ediție revăzută la Editura Demiurg, 1994), *Manuscrite miniaturate și ornate românești în colecțiile din Austria* (Editura Meridiane, 1990), *Cultura scrisă la români* (1996), *Scurtă istorie a editurii românești* (Editura Enciclopedică, 1996), *Civilizația bibliotecilor* (Editura Enciclopedică, 1998), *Scurtă istorie a bibliotecilor din România* (Editura Enciclopedică, 2000).

V.P. Toată activitatea dumneavoastră se leagă, domnule Gheorghe Buluță, de universul cărții. Ce anume v-a îndreptat către acest domeniu?

G.B. Fără îndoială, unii dintre profesorii pe care i-am avut. Am urmat un curs special cu Șerban Cioculescu, mare amator de carte și pe atunci și director al Bibliotecii Academiei, ale cărui prime confesiuni literare le-am publicat în „Cărți noi”. După absolvirea facultății am fost repartizat, cum se făcea în acea vreme, ca redactor la această revistă, „Cărți noi”, a Centralei Editoriale. Am cunoscut astfel lumea cărții din interior – edituri și editori, unii de mare valoare ca profesioniști – unii încă activi, alții trecuți în lumea celor drepti. Am cunoscut colecționari, bibliofili, traducători, ilustratori... Așa l-am întâlnit pe Corneliu Dima-Drăgan, Dumnezeu să-l ierte, lector de bibliologie, un pasionat cercetător al cărții vechi, capabil de un entuziasm azi de neimaginat, pentru cercetare. Prin el i-am cunoscut apoi pe profesorul George Potra, pe colecționarul N. Vasilescu Capsali, pe profesorul Dan Simonescu. De acesta din urmă am avut norocul să fiu mult mai apropiat. Mi-a fost mentor și i-am fost doctorand, apoi colaborator și prieten. Dan și Coca Simonescu ne-au „adoptat”, pe mine și pe soția mea, și în căsuța lor modestă, dar primitoare, din strada Icoanei, din fundul unei grădini cu hortensii și trandafiri, am petrecut și după amieze de neuitat. Dan Simonescu era un adevărat domn. În cele două decenii de prietenie nu l-am auzit niciodată spunând un cuvânt, nu rău, dar nici măcar vag malițios, despre cineva. Avea o toleranță, o seninătate – cel puțin când l-am cunoscut eu -, pe care nu le-am mai întâlnit la nimeni. Doamna Simonescu mai comenta, cu umor și limbă ascuțită, dar profesorul găsea întotdeauna scuze pentru ineleganța sau mârșăvia unuia sau altuia. Colaborarea cu el a fost o mare șansă pentru mine. și cred că pentru toți elevii lui. Mă duc și acum, destul de des, la mormântul familiei, la Cimitirul Belu catolic. Ei erau ortodocși, dar, când s-a stins Dan Simonescu, neavând loc în București, și fiind iarnă, n-a putut fi transportat la Câmpulung. Parohul catolic, prieten al său, a oferit familiei acest loc.

V.P. Și ce șanse ați mai avut ca profesionist?

G.B. Am lucrat nu numai în lumea editorială, dar și în bibliotecă. Meseria de bibliotecar este marginalizată în România, și puțini știu ce satisfacții poate da. Mi-a plăcut și

am avut norocul să pot cerceta fondurile vechi, am putut, ajutat de Corneliu Dima-Drăgan, după ce el a emigrat, să fac cercetare în Biblioteca Națională de la Viena și în aceea de la Paris, pentru cărțile mele despre manuscritele miniaturate.

Mai târziu, ca director al Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” din București, am putut să fac și altceva – administrație. La noi această activitate este disprețuită, pentru că nu se știe cât de importantă este ea în orice țară civilizată. Am citit mult în acest domeniu, în legătură cu bibliotecile din Europa. Am și vizitat câteva, am beneficiat și de unele stagii în Franța, care au fost foarte profitabile profesional (Că tot m-ați întrebat de alte șanse). Cred că două sunt lucrurile de care are nevoie România pentru a „intra în Europa”: educație și administrație bine făcute. Politica, diplomația și cultura depind de acestea. Celelalte depind de acestea: educație și administrație.

V.P. Ați făcut și una și alta...

G.B. Fac și acum. Ca director la o bibliotecă universitară, a Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București, fac administrație. Am șansa de a fi susținut de oameni care înțeleg că învățământul modern are nevoie ca serviciile de informare din bibliotecă să funcționeze la standarde și în condiții normale în Europa. Ca educație... Am predat la București și Târgoviște discipline bibliologice. Dar nu pot spune că am avut vreo satisfacție. Nu mai există interes pentru formare, de fapt studenții nu cred în meserie, nu sunt motivați, vin numai ca să nu spună că nu au o diplomă. Puțini vor să citească literatură de specialitate sau literatură în general.

V.P. Ați publicat mai ales cărți privitoare la lumea cărții. Cum se vede ea azi, din perspectiva unui istoric al cărții și tiparului?

G.B. Pur și simplu altfel. Nu știu dacă e mai bine sau mai rău. Sigur, s-a redus accesul la carte din cauza prețurilor. Au scăzut enorm tirajele, față de cele de ordinul sutelor de mii de altădată. Dar s-a diversificat oferta, piața e mobilă, condițiile de tipar categoric mai bune. E regretabil că lipsesc programele de susținere a cărții pentru copii – publicul viitor – iar puterea de cumpărare scăzând, copiii din familiile sărace pierd o șansă. De fapt nu avem o politică a cărții, asta e deja o banalitate. și n-ar trebui decât, dacă nu putem gândi una, să urmărim exemplul francez. Dar pe cine mai interesează azi

așa ceva?

V.P. *Dar lumea bibliotecarilor? Ați publicat recent prima istorie a bibliotecilor de la noi. Cui va folosi ea?*

G.B. Glumind, așa spune că mie. Lucrul la acest volum mi-a schimbat înțelegerea asupra fenomenelor istoriei culturale, mai mult decât lucrul la celelalte cărți. Existau cercetări despre o bibliotecă sau alta, dar o sinteză, care ar fi presupus o muncă în echipă, n-am avut. Istoria bibliotecilor din Franța este o lucrare în mai multe volume cu zeci de autori, susținuți de Centrul Național al Literelor. Vă imaginați așa ceva la noi? Noi nu avem spirit de cooperare, așa că am făcut-o singur. N-a fost ușor, dar trebuia să avem o imagine generală a fenomenelor. Trecutul ne-ar putea ajuta să gândim viitorul. Dar aici sunt aproape la fel de sceptic ca și studenții mei. De fapt am scris această carte dintr-un anacronic, poate, „simț al datoriei”? Ce să fac? Sunt un pașoptist întârziat și incurabil. Mai cred în valori precum „educație”, „muncă”, „tradiție” (fără a exclude modernitatea), „cercetare”. Sunt noțiuni care azi sunt privite ca suspecte, „depășite”, cum spun unii. În orice caz, cel care a scris această istorie a

bibliotecilor este alt om decât cel de acum cinci ani. A fost o cercetare care mi-a schimbat viziunea și m-a eliberat de unele prejudecăți. Este o carte, sper, vie, colorată, nu lipsită de pitoresc, cu un alt tip de discurs auctorial.

V.P. *Cum anticipați că va evolua biblioteconomia românească?*

G.B. Este de așteptat să evolueze la fel ca în alte țări; ea este deja considerată „strămoașa” științei informării. Dezvoltarea teoriei și practicii în acest domeniu nu poate decât să urmeze dezvoltarea Noilor Tehnologii ale Informării și Comunicării pe de o parte și acțiunea socio-culturală în legătură cu aceasta: segmentarea publicului și diversificarea suporturilor de informație. Vor fi necesare noi competențe informaționale și comunicaționale și instituția bibliotecară, în general, se va orienta spre utilizator, iar biblioteca publică, în special, se va centra pe acțiunea culturală și educativă, ca în restul lumii și, mai ales, în Europa viitorului.

Interviu de

Victor Petrescu

Animația culturală în biblioteci

ZILELE BIBLIOTECHII JUDEȚENE „ION HELIADE RĂDULESCU” DÂMBOVIȚA

În prezența unui număr însemnat de utilizatori ai Bibliotecii „Ion Heliade Rădulescu” din Târgoviște (elevi, studenți, cadre didactice, oameni de cultură etc.), precum și a autorităților administrative județene și municipale, în perioada 23 – 27 aprilie a.c., au avut loc ZILELE BIBLIOTECHII, cu un program cuprinzător, din care menționăm:

- **simpozion:** „Biblioteca – la început de mileniu”, susținut de: prof. **Viorica Arghir**, director, Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Cultural Național a Județului Dâmbovița: *Biblioteca publică – promotoarea valorilor spirituale*; prof. **Victor Petrescu**, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”: *Promovarea instituțiilor bibliotecare la început de mileniu*; dr. **Sultana Craia**, Universitatea „Spiru Haret” București: *O nouă paradigmă pentru biblioteci: orientarea către utilizatori*; **Emil Vasilescu**, redactor șef, revista „Biblioteca”: *Nevoia de sistem în bibliotecile românești*; dr. **Gheorghe Buluță**, director, Biblioteca

Universității de Medicină și Farmacie, București: *Mutații ale profesiei de bibliotecar în perspectiva noului mileniu*; prof. **Lucian Grigorescu**, expert, Casa Corpului Didactic Dâmbovița: *Bibliotecile școlare – în contextul noilor cerințe de instrucție și educație*.

- **dezbateri:** „Carte – cunoaștere – comunicare”, cu participarea editurilor și colectivelor redacționale ale unor reviste școlare din Târgoviște. Și-au prezentat propriile preocupări și realizări: prof. **Mihai Stan**, Editura „Bibliotheca”; prof. **Ion Mărculescu**, Editura „Pandora”, **Mihail I. Vlad**, Editura „Macarie”; ing. **Valentin Luca**, Editura „Sfinx 2000”. Moderator prof. **Victor Petrescu**, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”.

- **sesiunea de referate și comunicări** a cadrelor didactice și studenților de la Secția de Biblioteconomie-Arhivistică a Colegiului Economic și de Administrație din cadrul Universității „Valahia” Târgoviște. Moderator: prof. **Victor Petrescu**, Biblioteca Județeană

„Ion Heliade Rădulescu”.

- **simpozion:** „Ion Heliade Rădulescu - personalitate a culturii românești”, susținut de: prof. **Mariana Petrescu**, Colegiul Economic și de Administrație, Târgoviște: *Comentarii stilistice la poezia „Zburătorul” de Ion Heliade Rădulescu*; prof. **Alexandru Nicolescu**, Inspectoratul Școlar Dâmbovița: *Folclorul la Ion Heliade Rădulescu*; prof. **Victor Petrescu**, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”: *Ion Heliade Rădulescu – ctitor al teatrului românesc*; prof. **Florin Dragomir**, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”: *Unele considerații privind „Gramatica” lui Ion Heliade Rădulescu*; **Raluca Buzatu**, elevă, Liceul „Ion Heliade Rădulescu”: *Ion Heliade Rădulescu, patronul liceului nostru*; prezentarea primului număr al revistei „La Heliade – Curier de ambe sexe” de prof. **Mircea Petrescu**, Liceul „Ion Heliade Rădulescu” Târgoviște.

- **lansarea volumelor:** *Alter ego*, de Tudor Cristea (Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2001) și *Quattrocento*, de

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„ION HELIADE RĂDULESCU”
DĂMBOVIȚA

ZILELE BIBLIOTECII

PROGRAM
TÂRGOVIȘTE
23 - 27 APRILIE 2001

Ion Mărculescu (Editura Paralela 45, Pitești, 2001); cei doi autori au fost prezentați de: **Victor Petrescu**, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”; **Ștefan Ion Ghilimescu**, critic literar; **Tudor Cristea**, critic literar; **Mihai Stan**, director, Editura „Bibliotheca”.

- **lansarea revistelor: Curier**, revistă de cultură și biologie, editată de Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” și **Litere**, revistă lunară de cultură;

- **medalion plastic: Constantin Brâncuși – întemeietorul sculpturii moderne** (cu prilejul aniversării a 125 de ani de la nașterea sculptorului), a vorbit prof. **Alexandru Coman**, Școala „Matei Basarab” Târgoviște.

- **medallon științific: N. C. PAULESCU** (cu prilejul comemorării a 70 de ani de la moartea marelui savant), a prezentat ing. **Ileana Cercel**, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”.

- **întâlnire cu scriitorul George Coandă**. Lansarea volumului **CLIPA ȘI ISTORIA** (Editura „Bibliotheca”, Târgoviște, 2000); moderatori: col. **Emil Petrescu**, Cercul Militar Târgoviște; prof. **Serghie Paraschiva**, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”.

- **întâlnirea** cititorilor copii cu scriitorul **George Zarafu**; moderator: prof. **Rodica Alexandru**, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”.

- **consfătuire metodică** la Biblioteca comunală Glodeni pe tema: **Biblioteca publică în dinamica vieții**

comunitare; coordonator: **Florin Dragomir**, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”.

- **aniversarea** a 75 de ani de la înființarea bibliotecii comunale Cojasca;

- **vernizarea expozițiilor: Târgoviște – Continuitate culturală; știința românească în timp; Constantin Brâncuși; Ion Heliade Rădulescu – Omul și opera.**

Ediția din anul 2001 a **Zilelor Bibliotecii „Ion Heliade Rădulescu”** s-a constituit într-un moment cultural semnificativ pentru municipiul nostru, participanții apreciind preocuparea instituției pentru promovarea valorilor spirituale locale, perfecționarea demersului bibliotecar, punerea la dispoziția celor interesați a valorosului tezaur ce îl reprezintă colecțiile noastre.

ZILELE BIBLIOTECII

Brănești (8-9 februarie a.c.). Prima ediție a *Zilelor bibliotecii* din această frumoasă localitate dâmbovițeană a fost consacrată aniversării a 77 de ani de la nașterea poetului Teodor Balș (al cărui nume îl poartă biblioteca, având îndelungi legături spirituale cu comuna) și marcării a 80 de ani de lectură publică la Brănești. Despre cele două evenimente au rostit alocuțiuni: Ștefan Ion Ghilimescu, consilier, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național Dâmbovița; Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană; preot Zoe Enăchescu; Constantin Olteanu, primarul comunei; prof. Maria Enache și Maria Diaconescu, Luiza Barbu, bibliotecar. De asemenea, bibliotecarele din comunele Moșăieni și Glodeni au apreciat frumoasele rezultate obținute în dezvoltarea lecturii publice, adresând noi îndemnuri în activitatea bibliotecii brăneștene.

În pregătirea prof. Steliana Avram, elevi ai Școlii generale au prezentat un recital poetic din creația lui Teodor Balș. A fost vernisată o expoziție de carte și manuscrise ale poetului. Activitatea s-a încheiat cu medalionul literar dedicat poetului târgoviștean *Grigore Alexandrescu*.

Moreni (17-18 mai a.c.). Cu sprijinul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu”, Primăriei și Consiliului local Moreni, s-a desfășurat ediția a treia a *Zilelor bibliotecii orășenești*. Apreciind preocuparea colectivului de bibliotecari (responsabil, Elena Drăgulin) pentru organizarea activităților culturale și profesionale ce s-au constituit într-un eveniment important al spiritualității locale, în alocuțiunile rostite la deschiderea *Zilelor* de: primarul orașului, jr. Ion Lăzărescu; directorul Bibliotecii Județene, prof. Victor Petrescu; scriitorul Ștefan Ion Ghilimescu; ing. Gheorghe Niță, consilier, președintele comisiei pentru Cultură a Consiliului local; prof. Cristian Crăciun, Liceul nr. 1 Moreni, s-a exprimat necesitatea dezvoltării vieții culturale în acest oraș, perfecționării actului de lectură în vederea satisfacerii cât mai optime a intereselor de studiu, documentare și recreere a membrilor comunității.

Programul a cuprins următoarele activități:

> Simpozion

☞ „**Orizonturi culturale la început de mileniu**” (cu prilejul **Zilei Mondiale a Dezvoltării Culturale**), susținut de profesorii: Ștefan Ion Ghilimescu; Victor Petrescu; Cristian Crăciun;

☞ **Întâlnire cu scriitorul târgoviștean Mihai Gabriel Popescu;**

☞ **Vernisarea expoziției de carte „Cultura română în timp**”, (prezentată de Diana Beldiman, bibliotecar);

☞ **Medalion plastic „Brâncuși. Mit și metamorfoză în sculptura contemporană”;**

☞ **Vernisajul expoziției de lucrări sculptate, realizate de Paul Ioniță, profesor la Școala Nr. 3 Moreni.**

> Dezbateri:

☞ „**Biblioteca în dinamica vieții comunitare**” (prof. Florin Dragomir, cu participarea bibliotecarilor din bibliotecile școlare și sindicale ale orașului Moreni și din comunele învecinate);

> Evocare

☞ „**Tudor Vladimirescu**” (cu prilejul comemorării a 180 de ani de la moartea marelui patriot român), a prezentat prof. Dușu Daniel, Liceul nr.

2, Moreni;

☞ **Vernisajul expoziției de carte „Istoria poporului român oglindită în literatura națională”** (prezentată de Mădălina Răducu - bibliotecar);

➤ **Recital poetic**

☞ **„Lumea copilăriei în literatura română**, suținut de elevi de la Școala Nr. 3, Moreni (coordonator: Arsene Elena, învățător)

➤ **Expoziție de goblenuri**

☞ **„Artă și pasiune”, realizate de lucrătoarele de la cercul de goblenari „ProArt” din Moreni** (prezentate de Elena Drăgulin, bibliotecar)

* * *

CENTRE METODICE

Pentru semestrul I al acestui an, schimburile de experiență desfășurate în cele șapte centre metodice ce grupează bibliotecile comunale din județ au avut ca temă *„Biblioteca publică în dinamica vieții comunitare”*, participanții aducând în dezbatere preocupările ce la au pentru dezvoltarea și perfecționarea lecturii publice în localitățile rurale dâmbovițene, valorificarea fondului de publicații care îl dețin. S-au făcut referiri la o bună programare și organizare a activității bibliotecii, elaborarea unor instrumente de informare bibliografică, efectuarea unor sondaje de opinie în rândul utilizatorilor, a unor studii privind tradițiile istorice, social-culturale din comunele județului, aniversarea, comemorarea unor scriitori, personalități ale culturii și științei din țara noastră.

S-a discutat în legătură cu aplicarea Ordinului Ministerului Culturii nr. 2062/2000 prin care se aprobă *Normele metodologice privind evidența, gestionarea și inventarierea documentelor specifice bibliotecilor publice*.

Ca și în semestrele anterioare, bibliotecarii gazdă au prezentat modalitățile folosite pentru atragerea la lectură a membrilor comunității locale, au răspuns la întrebările colegilor privind organizarea și conservarea fondului de publicații, completarea documentelor de bibliotecă, relația cu autoritățile administrative locale, cu

intelectualii comunei.

Programul acestor consfătuiri metodice a cuprins și desfășurarea unor activități de animație culturală, pe care le redăm în continuare:

Malu cu Flori (aprilie, bibliotecar Gabriel Pietrăreanu). Bibliotecarii din comunele așezate pe frumoasa Vale a Dâmboviței (Bărbulețu, Căndești, Dragomirești, Mănești, Puchenii, Tătărani, Voinești, Văleni) au asistat la un medalion literar „VASILE ALECSANDRI”, a cărui personalitate a fost evocată de bibliotecarul din comuna ce a găzduit acest schimb de experiență, după care, un grup de elevi ai școlii din localitate au prezentat un montaj de versuri din cele mai cunoscute creații ale scriitorului.

De asemenea, de un real interes s-a bucurat întâlnirea cu profesorul pensionar Ion Popescu, un pasionat cercetător al tradițiilor istorice, etnografice, social-culturale ale acestei localități dâmbovițene, care și-a prezentat o parte din rezultatele activității sale, ce pot fi concretizate în întocmirea monografiei comunei Malu cu Flori.

Glodeni (26 aprilie a.c., bibliotecar Gabriela Onicescu). Bibliotecarii din bibliotecile comunale Buciumeni, Brănești, Bezdead, Moroieni, Moșăieni, Pietroșița, Runcu, Vulcana Băi (aflate în zona stațiunii balneoclimaterice Pucioasa) au participat la medalionul literar „Grigore Alexandrescu”, aspecte din viața și opera acestuia fiind expuse de bibliotecara gazdă. Recitalul de versuri, precum și concursul „Cine știe câștigă?”, au adus în prim plan creațiile scriitorului târgoviștean, aprofundând unele momente din viața și opera sa.

Vișina (3 mai a.c., bibliotecar Ioana Rădulescu). Bibliotecarii din bibliotecile comunale aflate în zona orașului Găești (Cobia, Crângurile, Dragodana, Hulubești, Gura Foi, Ludești, Mătăsaru, Morteni, Mogoșani, Petrești, Șelaru, Uliești, Valea Mare) au participat la activitățile ocazionate de atribuirea numelui „VASILE ZAMFIR” bibliotecii comunale.

Clocănești (8 mai a.c., bibliotecar Florina Barbu). Bibliotecarii din centrul metodic Răcari (Brezoaiele, Branște, Conțești, Costești Vale, Corbii Mari, Lungulețu, Odobești, Poiana, Potlogi, Răcari, Sălchioara, Slobozia Moară,

Tărtășești) au asistat la activitatea dedicată comemorării a 40 de ani de la moartea poetului, dramaturgului și filosofului „Lucian Blaga”. Personalitatea sa a fost evocată de bibliotecară, după care un grup de elevi îndrumați de prof. ing. Șerbănechi Aurelia au susținut recitalul „Poemele”.

Ocnita (15 mai a.c., bibliotecar Violeta Dumitrescu). Bibliotecarele din comunele apropiate de orașul Moreni (Dărmănești, Gura Ocniței, Iedera, I.L. Caragiale, Valea Lungă, Vârfuri, Vișinești, Răzvad) au participat la unele activități prilejuite de aniversarea a 125 de ani de la nașterea lui Constantin Brâncuși. Despre viața și opera întemeietorului sculpturii moderne românești a vorbit profesorul Alexandru Coman, de la Școala „Matei Basarab” din Târgoviște. A urmat o întâlnire cu scriitorul târgoviștean George Coandă care și-a prezentat ultima sa apariție editorială: *Clipa și istoria* (Editura „Bibliotheca”, Târgoviște, 2000). S-a vernisat o expoziție de pictură și grafică – cu lucrări executate de creatorii locali: Carmen Vârjoghie, Ramona Neagoe, Nicoleta Goicea, Robert Daniel Stroe.

Sotânga (29 mai a.c., bibliotecar Virginia Iancu). Au participat bibliotecarii din comunele: Doicești, Gura Șuții, Lucieni, Nucet, Produlești, Ulmi și Văcărești. S-a desfășurat medalionul literar „Vasile Alecsandri – poet, dramaturg, prozator”. Contribuția sa la dezvoltarea literaturii române a fost evocată de bibliotecară, după care a urmat recitalul poetic „Lăcrămioare și mărgăritărele”, susținut de elevii clasei a IV-a, Școala Teiș, învățătoare Maria Arghir. Tot aceștia au prezentat un frumos program artistic dedicat zilei de 1 Iunie – Ziua Internațională a Copilului.

Finta (31 mai a.c., bibliotecar Mirela Oprea). Au fost prezenți bibliotecarii din comunele: Bucșani, Comișani, Băleni, Cojasca, Dobra, Cornești, Butimanu, Crevedia, Niculești, Cornățelu, Bilciurești. În pregătirea prof. M. Tatu și M. Nițescu, a bibliotecarei comunale, elevii clasei a V-a și a VII-a au prezentat un reușit și emoționant spectacol cultural artistic „Copiii – minunate flori” cu ocazia ZILEI COPILULUI. Acestui eveniment i-au fost dedicate și unele poezii de prof. Ion Vasile, (director, Școala Finta) și eleva Mihaela Guță. A fost vernisată

expoziția de carte și desene „Din lumea minunată a copilăriei”.

ANIVERSĂRI BIBLIOTECI

Cojasca (25 aprilie a.c., bibliotecar Marițena Ștefan). Despre drumul parcurs de biblioteca comunală în cei 75 de ani de existență (în 1926, Societatea Culturală și Sportivă „Cojasca” înființa o bibliotecă populară), au vorbit profesorii Elena Tudorache (directoarea Școlii Cojasca), Ionel Nicolae (Școala Fântânele) și bibliotecara.

Un montaj de versuri susținut de cititori ai bibliotecii, precum și o frumoasă expoziție de desene executate de elevi ai aceleiași școli, au conturat programul manifestării.

Mesaje de felicitare - pentru acest eveniment cultural local au prezentat: Biblioteca Județeană (prin prof. Florin Dragomir) și bibliotecile comunale: Dobra (Ștefan Eugen), Comișani (Violeta Lămbescu), Băleni (Niculina Anghel).

Vârfuri (22 mai a.c., bibliotecar Elena Dobrescu). Cu 80 de ani în urmă (1921) Societatea culturală „George Coșbuc” ce ființa în această comună, organizează o bibliotecă populară. Marcarea acestui eveniment s-a făcut în prezența autorităților locale, a unor reprezentanți ai Bibliotecii Județene, a

cititorilor bibliotecii. Despre evoluția lecturii publice din această frumoasă localitate dâmbovițeană au vorbit învățătorii: Constantin Iordan și Talida Drăgoescu, primarul comunei, Petre Iuga și bibliotecara. Au fost transmise mesaje de felicitare din partea Bibliotecii Județene, bibliotecilor comunale: I. L. Caragiale, Valea Lungă și Vișinești. A urmat un recital poetic susținut de elevi ai Școlii Vârfuri (creații proprii).

ATRIBUIRI DE DENUMIRI

Cândești (29 martie a.c.). Învățătorul **Matei Vlădeanu** în 1920 înființa „Casa de sfat și cetire” care avea drept scop „luminarea minții prin citirea ziarelor, revistelor, cărților folositoare trupului și sufletului...; îmbunătățirea stării materiale prin formarea de gospodării bine aranjate... și după modelul celor mai înaintate popoare” (procesul verbal de constituire din 12 noiembrie 1920). În anii care au urmat, învățătorul a avut importante contribuții în viața socială, economică și culturală a localității. În 1943 - demisiona din motive de boală, din funcția de director al Căminului Cultural „I. Al. Bălescu”.

Biblioteca a primit, ca un omagiu, numele acestuia.

Simpozionul prilejuit de acest

eveniment a fost susținut de ing. Ștefan Smaranda, primarul comunei; prof. Victor Petrescu, director al Bibliotecii Județene Dâmbovița; Virgil Todea, consilier local; Veronica Comănescu, bibliotecara comunei. Vorbitorii au propus strângerea, selectarea și prelucrarea cât mai multor documente despre activitatea acestei importante familii de cărturari din comună.

Vișina (3 mai a.c.). Biblioteca primește numele lui **Vasile Zamfir**, poet născut într-o familie de țărani din această comună, fiind cunoscut ca redactor și secretar de redacție al „Editurii Eminescu”. Dintre volumele sale de poezii amintim: *Dimineață de fluturi*, *La marginea lumii*, *Bucurii cotidiene*, *Nervurile toamnei*, *Unghiuri mișcătoare*, *Culorile iubirii*, ș. a. Despre viața și opera sa au vorbit profesorii **Victor Petrescu** (directorul Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu” din Târgoviște), **Ioana Ghinea** (Liceul Vișina), precum și dl. **Nelu Dumitrescu**, prezent la manifestare împreună cu soția sa, **Geta Dumitrescu** (sora poetului). Elevi ai liceului din localitate, îndrumați de profesoarele Maria Ivașcu și Dorina Ștefan au prezentat un recital poetic din poezii reprezentative ale lui Vasile Zamfir.

Grupaj realizat de
Florin Dragomir

Publicitatea – componentă a marketingului de bibliotecă

Care este conținutul termenului de marketing? El trebuie înțeles nu în sensul vechi, acela de a vinde – „vânzare” – ci în cel nou, de satisfacere a nevoilor consumatorului.

Unii autori (Ph. Kafler) definesc marketingul ca fiind un proces social și managerial prin care grupurile și diviziile obțin ceea ce le trebuie și ceea ce doresc prin crearea și schimbul de valori cu alte grupuri sau indivizi.

Conceptul care stă la baza activității de marketing este acela de nevoie umană, percepută ca o conștientizare a unui sentiment de lipsă. Dorințele umane reprezintă forma de manifestare a nevoilor umane pe măsura modelării acestora de către cultura și personalitatea individului. De asemenea, marketingul continuă să-și definească cât mai exact obiectul de studiu, mai ales în ramuri care experimentează „din

mers” principii, concepte, metode și tehnici de cercetare – cum sunt marketingul educațional, marketingul politic, marketingul ecologic sau marketingul cultural.

Afirmarea marketingului în domeniul culturii presupune: asimilarea la nivelul teoriei și acțiunii culturale a conceptelor semnificative din domeniul marketingului; crearea de concepte noi și îmbogățirea celor existente cu alte accepțiuni sugerate de practica culturală; experimentarea unor metode noi de investigare a consumului cultural și a comportamentului consumatorilor; elaborarea unor instrumente eficace de previzionare a fenomenelor pieței culturale.

Concepte cum sunt: piață, consum, strategie, nevoi, difuzare, concurență, preț, promovare ș.a., dobândesc noi înțelesuri atunci când se referă, de exemplu, la: piața editorială, consumul mass-media, strategia bibliotecară, nevoia de artă, difuzare a cărții.

Una din componentele marketingului de bibliotecă legată direct de relațiile cu publicul, este publicitatea sau reclama.

Pentru Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița, primul pas în elaborarea unui program de publicitate îl reprezintă – stabilirea obiectivelor publicității (Unde vrem să ajungem? Ce ne propunem?):

- Colecționarea, organizarea, conservarea și valorificarea unei colecții reprezentative de cărți, periodice și alte documente grafice și audio-vizuale, în funcție de dimensiunile și structura socio-profesională a populației și de profil.

- Realizarea serviciilor de lectură și studiu pentru populație, care să răspundă cerințelor membrilor comunității.

- Efectuarea unor studii și cercetări în domeniul valorificării colecțiilor și sociologiei lecturii.

- Inițierea și organizarea unor programe de valorificare a tradițiilor și de promovare a creației locale.

- Punerea la dispoziția utilizatorilor noștri a bazei de informare, documentare în sistem automatizat.

- Inițierea unor activități de animație culturală, atât la sediu cât și în localitățile județului, aniversarea unor evenimente, personalități și bibliotecii, în scopul promovării valorilor culturale locale și naționale.

În practica Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița, a existat o preocupare majoră pentru informarea beneficiarilor săi.

Dintre sursele interne de informare folosite enumerăm:

- mijloacele tradiționale: cataloagele alfabetice și sistematice pe fișe și aducerea lor la zi prin liste sau cataloage de noi achiziții care au drept scop comunicarea către beneficiarii virtuali și cei potențiali a tuturor documentelor ce alcătuiesc

colecțiile bibliotecii;

- cataloagele signaletice ale bibliotecii;

- expunerea cărților în rafturi cu acces liber;

- materiale audio-vizuale;

- articole, buletine-informative, reviste;

Lansările de cărți organizate în cadrul instituției noastre au constituit frecvente și eficiente forme de atragere a atenției asupra cărții și bibliotecii. Dintre ele: „Târgoviștea mea”, de Theodor Nicolin; „Târgoviștea culturală”, de Victor Petrescu, Mihai Oproiu și Constantin Manolescu; „Paznic la porțile raiului”, de Petre Sălcudeanu; „Dicționarul de literatură a Județului Dâmbovița”, de Victor Petrescu și Serghie Paraschiva; „Cărți cu autograf și însemnări manuscrise”; „Lectura publică târgovișteană”, de Victor Petrescu și Florin Dragomir; „Scrisori către I.G. Vasiliu”, carte îngrijită, prefață și note de Victor Petrescu și Serghie Paraschiva.

Tot în acest scop au mai fost organizate:

- *expoziții de grafică* („*Glasul vechilor păduri*” - după poeziile lui Eminescu; „*Urmașii Văcăreștilor*” – portrete de scriitori, ambele realizate de Alexandru Coman;)

- *expoziții de pictură, desen și icoane pe sticlă* („*2000 de ani de creștinism*”).

- *expoziții de carte* („*Colecții, colecționari*” – ediții bibliofile din colecțiile Bibliotecii Județene; „*Din activitatea editorială a Bibliotecii Județene*”)

Un rol important al serviciilor de informare în bibliotecii îl are Internetul – care este o rețea internațională de rețele, la care se pot conecta instituții și persoane fizice și

care difuzează informații din toate domeniile vieții umane. Tot pe această rețea funcționează și poșta electronică (e-mail), care permite transmiterea de mesaje între abonați, foarte utilă pentru împrumutul interbibliotecar.

Alte surse de informare despre serviciile oferite de bibliotecă le constituie:

a) *Presa locală* – deschisă informațiilor provenite de la serviciile publice și culturale. Indiferent de orientare, fiecare ziar local are o rubrică de știri culturale, în care sunt publicate principalele evenimente care au avut loc la biblioteca noastră;

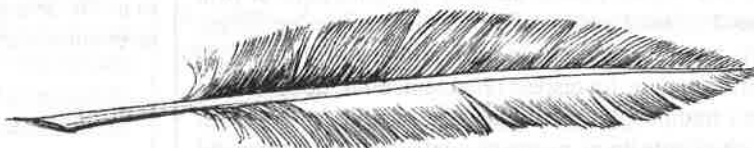
b) *Radioul și televiziunea* - biblioteca poate obține periodic (săptămânal, lunar) câteva minute de antenă în cadrul cărora atrage atenția publicului asupra existenței bibliotecii, a serviciilor sale către comunitate.

Acțiunile de publicitate urmăresc să facă cunoscută existența serviciilor de bibliotecă. Ele nu trebuie să omită niciodată faptul că biblioteca are un rol important în promovarea cărții și a lecturii.

Numai vehiculând permanent ideea că biblioteca este principala furnizoare de informații asupra documentelor și de formare intelectuală prin lectură și documentare, oferind beneficiarilor un serviciu permanent, calificat, ne realizăm strategia și obiectivele propuse.

Activitatea de informare a beneficiarului nu poate fi izolată de viața publică a colectivității. Ea este, ca și instituția bibliotecară de altfel, o parte integratoare păstrându-și specificul și rolul în strategia culturală adoptată.

Cristina Papoe
Bibliotecar

Demers bibliotecar modern

Profesia de bibliotecar în perspectiva noului mileniu

De curând, o organizație de tineret din București a inițiat un program de lectură pentru copiii internați într-un spital. Intitulat „Ora de povești”, a trebuit modificat de la prima întâlnire cu copiii, aceștia neavând răbdare să asculte o lectură tradițională. Tinerii voluntari s-au reorientat imediat și le-au povestit, în variantă simplificată, romane pentru adulți. Copiii le-au apreciat și s-au dovedit interesați, alegând explicit această formă prelucrată. S-a observat că ei nu mai gustă basmele vechi și textele scrise anume pentru ei în alte epoci.

Experimentul – dincolo de dimensiunea lui umanitară – a arătat un lucru la care trebuie reflectat. Se ridică generații crescute sub bombardamentul mass-media, audio-vizuale. Atenția acestor generații, disponibilitățile ei, modul de percepție a mesajului sunt altfel modelate decât în cazul generațiilor dinainte. Ce fel de cititori vor fi acești oameni? Ei au alte gusturi, alte nevoi și nu vor mai semăna cu utilizatorii cu care sunt încă obișnuiți bibliotecarii. Atrăși de audio-vizual, de rezumat și sinteza prelucrată în sensul simplificării, aceștia vor forma publicul general al perioadei următoare, nu vor căuta, ca bunicii sau părinții lor, literatura, cartea de citit încet și reflexiv, narațiunea. Ei vor cere materiale necesare activităților școlare și nevoilor lor profesionale. Dar vor prefera să le caute în Internet, mirajul lor în care se găsește toată cunoașterea. Unii vor avea nevoie de asistență, mai ales în acest domeniu, al informării rapide, diverse, de ultimă oră.

Acești copii sunt avangarda utilizatorilor. Cine îi va întâmpina în bibliotecă și mai ales cine îi va învăța că în bibliotecă se află porțile informaticii și pentru cei „neconectați”? Cum vor comunica oamenii din bibliotecă, cu mentalitatea de funcționari nu foarte diferită de a celor de la ghișeele administrațiilor publice sau companiilor de servicii, cu cei care vor lua locul publicului de acum, cu alte practici culturale, cu alte reprezentări și alte nevoi? Dacă acest public atras preponderent de mass-media nu va fi format din vreme pentru accesul la cunoaștere și prin bibliotecă, aceasta riscă să fie percepută ca un loc vetust, lipsit de interes, marginal. În prezent mai funcționează, la generațiile mature, un respect remanent, indus de școală, de educația tradițională, pentru această instituție. Nu este și cazul celor foarte tineri, pentru care televiziunea și Internetul reprezintă autoritățile de prim rang. Ce oferă bibliotecă unii asemenea public? Voci indignate se vor ridica pentru a

incrimina lipsa de fonduri pentru modernizare. Numai că, dacă nu se întreprinde ceva pentru pregătire ce țin de formarea publicului, s-ar putea ca banii pentru echipamente să fie găsiți, dar publicul să piardă obișnuința de a mai considera bibliotecă un partener și să-și fi rezolvat nevoile de informare la Internet-Café. Vor apărea serviciile de informare de pe lângă primării și info-chioșcurile pentru public, furnizând informații legate de viața cotidiană. Vârștii obișnuiți să citească vor fi fost eliminați biologic, iar publicul bibliotecilor se va fi redus la câteva persoane incapabile să utilizeze noile tehnologii, un fel de „handicapați” din punctul de vedere al celorlalți. Nu este o ficțiune pesimistă, ci o tendință previzibilă, manifestată deja în alte părți. Ce pot face bibliotecarii, în afară de a se lamenta și a deplânge declinul? Dar declin este oare? Sau ofensiva unor noi moduri de viață, legate de tehnologii? Iată de ce profesia de bibliotecar se schimbă fundamental și presupune noi competențe, unele preluate din universul educațional, altele împrumutate de la documentariști, multe ținând de științele informării, altele de domeniul comunicării.

Asemenea competențe nu sunt ușor de dobândit și cer adaptarea la tendințele ce se configurează, putere de anticipare, cultivarea unor noi abilități. Este necesar ca bibliotecarul să gestioneze și să prelucreze un volum sporit de informații pentru noi categorii de public-țintă, în forme accesibile și utile fiecăreia, dar și să formeze – atrăgându-i – utilizatorii, începând cu cei potențiali. Devine indispensabilă o veritabilă artă a seducției utilizatorului, o nouă strategie a comunicării cu acesta, ceea ce impune nu numai o atitudine cordială față de oricine vine în bibliotecă, dar și cooperarea cu toate instituțiile locale în care se formează sau lucrează utilizatorii. Activitatea de bibliotecă începe să semene cu aceea comercială, având ca scop motivarea utilizatorului-client, stimularea interesului său, exploatarea curiozității sale, crearea de noi nevoi *pentru și prin* noi produse de informare. Biblioteca se desparte de statutul de instituție-muzeu, respectabilă de la distanță și intră în domeniul industriilor culturale, cu piață, cerere, ofertă, publicitate, acțiuni promoționale complexe. Toate acestea fac necesară transformarea profesiei, nu prin renunțarea la unele competențe, ci prin adăugarea altora noi alături de cele mai vechi. Deși acest lucru implică mai mult efort, se adaugă și noi satisfacții necunoscute înainte, legate de fiecare nouă funcție. Ca orice performanță, și cele necesare în meseria de bibliotecar-educator-specialist în informare-comunicare generează și satisfacții, pe măsura eforturilor.

Tendențele evidente în literatura de specialitate dar și în lumea românească arată că bibliotecarul plictisit, domnic să nu fie deranjat este deja un personaj fără viitor, eliminat de evoluțiile în curs.

Dr. *Sultana Craia*

Universitatea „Spiru Haret” București

ACȚIUNEA CULTURALĂ ÎN BIBLIOTECI

De la apariția bibliotecilor populare, apoi publice, în secolul al XIX-lea, aceste instituții au avut o misiune educațională și culturalizatoare. Ele au stimulat interesul diferitelor categorii de public pentru o cunoaștere la care avuseseră acces numai privilegiații. S-ar putea crede că democratizarea culturii, care a mers în același ritm cu democratizarea societății și apariția diverselor industrii culturale, precum și prezența mass-media în orice locuință, au ca efect reducerea rolului inițial al bibliotecilor. Dimpotrivă, încă din anii '60 ai secolului XX, mai întâi inițiative personale ale bibliotecarilor, apoi un curent puternic în diferite țări europene, au arătat că mass-media nu numai că nu diminuează rolul acțiunii culturale, ci îl face mai important. A apărut ideea că biblioteca trebuie să-și însușească noile mijloace de informare și comunicare, integrându-se serviciilor sale. Democratizarea culturii, indiferent dacă rolul statului este mai mare sau mai discret, impune popularizarea, dezvoltarea de noi practici culturale, pentru cât mai multă lume.

Sunt așezări în care biblioteca este singurul spațiu public deschis oricui. Asemenea localități nu au teatre, săli de concert, săli de conferință, săli de expoziție. Biblioteca devine deci centrul comunitar care trebuie să suplinească aceste absențe. Ea este un teritoriu al întâlnirii membrilor comunității. În lipsa unui program de acțiune culturală a bibliotecii publice, relațiile comunitare intră în regres. Fiecare familie rămâne izolată lângă televizorul ei, acceptând nediferențiat oferta de divertisment și informație (dar și manipulare) a posturilor de televiziune și nu mai comunică și în cadrul colectivității locale. Cetățenii nu mai sunt capabili de alte practici culturale, decât vizionarea pasivă a emisiunilor TV, ceea ce le reduce timpul de reflecție, îi privează de posibilitatea de a alege un alt act cultural.

În aceste condiții rolul de socializare și culturalizare al bibliotecii devine indispensabil.

Ce direcții trebuie să orienteze acțiunea culturală în bibliotecă, pentru ca ea să fie eficientă și atractivă?

Pe primul loc se situa prin anii '70 mediatizarea cărții. Este o direcție importantă și azi. Activitățile din bibliotecă sunt centrate pe fondurile existente, ce pot fi valorificate în mai multe feluri. Bibliotecile organizează, peste tot în lume, expoziții în care își prezintă fondurile de publicații.

Expoziția poate avea ca punct central:

- o personalitate (Cu ocazia unei aniversări sau comemorări, se poate organiza un eveniment cultural de evocare a unei personalități, expunându-se documente reprezentative în ceea ce o privește: ediții, periodice care se referă la personalitate, cărți consacrate respectivei personalități. Bibliotecile bine dotate prezintă și materiale audio-vizuale sau grafice în legătură cu o personalitate științifică ori culturală);

- o epocă (Unele expoziții informează publicul cu

privire la o perioadă istorică distinctă, evidențiindu-i caracteristicile și specificul. Sunt expuse sinteze, monografii, albume, presă, gravuri ș.a., organizate după anumite criterii, accentuând anumite fenomene);

- un curent, un fenomen, o temă

(Uneori bibliotecile oferă publicului posibilitatea de a descoperi și înțelege aspecte particulare ale vieții dintr-o zonă, o țară, un grup de țări. Se expun cele mai diferite documente, care se luminează reciproc. Evident o asemenea acțiune presupune ca bibliotecarul să aibă o cultură personală (și profesională) care să-i permită să aleagă o temă, să o illustreze cu ceea ce biblioteca posedă și poate împrumuta din altă parte, să construiască un sens și să atragă publicul, folosind eventual mediatorii).

Pentru deschiderea unei expoziții, bibliotecarii trebuie să invite persoane susceptibile a fi interesate și să atragă și persoane cu o mai redusă curiozitate intelectuală. Ei trebuie să explice rolul expoziției sau să invite o persoană avizată care să vorbească pe scurt și agreabil despre sensul ilustrat de expoziție.

Unele biblioteci românești au, ca și instituțiile din alte țări- chiar dacă la un nivel mai modest- suporturi audio-vizuale. Și acestea pot fi folosite cu succes în organizarea de evenimente culturale în bibliotecă, sub diverse forme (serate muzicale, spre exemplu, prilejuate de o sărbătoare sau cu o anumită periodicitate). Și în acest caz se presupune că bibliotecarul are orizontul cultural necesar și abilitatea de a selecta materialul, a alege publicul invitat, a organiza evenimentul.

O altă direcție în acțiunea culturală este organizarea **manifestărilor orale** (dezbateri, colocvii, simpozioane), cu exigențe asemănătoare, la care se adaugă buna alegere a invitaților ce vor vorbi și, mai ales, a mediatorului întâlnirii, în cazul în care bibliotecarul nu-și asumă el însuși acest rol.

Orice proiect de acțiune culturală presupune o idee, o analiză a mijloacelor de care se dispune, cunoașterea publicului – țintă, constituirea unei echipe din interiorul și/ sau din exterior: voluntari, apropiați ai bibliotecarilor, cadre didactice, tineri. Este necesar ca cineva să-și asume responsabilitatea manifestării și altcineva să secondeze în acțiune. Cineva trebuie să joace rolul de animator, să conducă și să însușească acțiunea, captând publicul printr-o bună capacitate de comunicare stimulativă. Nu trebuie să lipsească afișele dedicate manifestării, comunicatul pentru presă și chiar un dosar la dispoziția acesteia, catalogul (după caz) și, în final, dosarul acțiunii, cu impresiile utilizatorilor și ecourilor în presă, cu invitații și participanții de marcă, cu toate datele și documentele și cu persoanele organizatoare, pentru arhiva culturală a bibliotecii.

Organizarea și dezvoltarea acțiunii culturale în bibliotecă conferă acestei instituții calitatea mereu actuală de *centru al dezvoltării culturale a comunității* pe care o servește.

Dr. Gheorghe Bulută,

Biblioteca Universității de Medicină și Farmacie
București

Acomodare și dialog între structurile infodocumentare

Cercetările ultimelor decenii au dovedit că structurile organizaționale tind să devină sisteme organizaționale. Dacă o organizație este „*un sistem social compus din subsisteme ... interconectate prin politici și tehnici manageriale*”¹⁾, atunci „*abordarea sistemică este o problemă de înțelegere superioară a realității, de informație, voință, mijloace și responsabilitate*”²⁾. Construirea și organizarea sistemelor în diferite domenii s-au impus în timp ca o necesitate pentru mai buna funcționare, administrarea optimă a resurselor, maximizarea utilizărilor. Sistemele au vârste istorice, evoluția lor aflându-se pe trepte diferite, fără ca fiecare să atingă stadiul maturității. Această realitate arată că un sistem funcțional optim nu este un dat obiectiv, ci se obține prin intervenție umană consecventă, prin multiple acțiuni de cunoaștere, organizare și conservare derulate în timp. Când se ajunge la studiul sistemic superior, organizația respectivă, indiferent deci vârsta și complexitatea ei, atinge maturitatea, își definește clar obiectivele, formele și intensitatea proceselor la care participă și pe care le modelează. În acest moment sistemul produce propriile energii și se autoreglează în funcție de solicitări sau schimbări.

Conștientizarea avantajelor și limitelor sistemului face parte din acțiunea de perfecționare continuă a acestuia. Cum observăm, se ajunge la sistem prin intervenție umană, iar menținerea lui în funcțiune aparține tot umanului, cu atât mai mult cu cât sistemele interacționează, se sprijină, se condiționează sau se blochează reciproc.

Într-o lume a exploziei informaționale, organizarea în structuri sistemice specifice s-a produs continuu, evolutiv. Organizarea bibliotecilor publice românești a urmat modele europene, la începuturi, mai ales franțuzești și a urmărit punerea la punct a unei rețele de lectură publică sau specializată. De-a lungul unei perioade de peste un secol³⁾, prin reglementări succesive, s-au pus bazele unui sistem de biblioteci cu vase comunicante interioare dar și cu largi deschideri spre exterior. Constituirea sistemului de biblioteci în România a fost rezultatul unor acțiuni susținute de ordin legislativ, organizatoric, financiar și social, cu adresabilitate către toate straturile populației. Alături de marile biblioteci cu adresabilitate și valoare naționale au apărut și s-au dezvoltat bibliotecile populare, școlare sau universitare. Deși gradul înalt de neutilizatori ai cititului împiedică categorii numeroase de cetățeni să aibă acces la lectură, totuși, pentru acele grupuri favorizate în continuă expansiune,

oferta se dovedea valabilă și în creștere. Elementele sistemului infodocumentar se coagula în jurul unor funcții vitale pentru societate.

Anii totalitarismului au adus, cel puțin în prima parte, o extensie nemaîntâlnită a bibliotecilor. A sporit numărul acestora, s-au diversificat rețelele, s-a simplificat accesul la lectură. O serie de reglementări⁴⁾ au pus bazele unui sistem piramidal, cu Biblioteca Națională și biblioteci regionale, apoi județene. Au apărut rețele noi, organizate departamental, în subordinea unor ministere, organizații politice, sindicate sau întreprinderi. Sub lozincă apropierea cărții de cititor s-au înființat în întreprinderile mai importante, pe lângă case de cultură sindicale, case de cultură ale tineretului sau ale științei și tehnicii, cluburi muncitorești, unele I.A.S., o puzderie de mici biblioteci ale căror funcții nu au fost niciodată temeinic analizate. Institutele de cercetări și-au alcătuit propriile biblioteci documentare cu un caracter de strictă specialitate.

Configurat astfel, sistemul de biblioteci a funcționat acceptabil până la mijlocul deceniului al optulea, când grava criză economică care se prefigura a făcut statul să limiteze radical susținerea bibliotecilor. Nu intrăm în analiza cauzelor și nici a dimensiunilor daunelor produse activității acestora, însă este limpede că și după '89 am moștenit același sistem cu unele adaptări, dar fără modificări esențiale. Deși s-au încercat o serie de reglementări⁵⁾, ansamblul lor nu a dus la modificarea radicală a componentelor sistemului de biblioteci. Acest fapt a condus la disfuncționalitate, desincronizări, întârzieri ale procesului de modernizare a activității infodocumentare. Rețelele constituite au continuat formal să funcționeze, deși practic unele au ieșit din circuitul viabil al lecturii.

O evaluare corectă a sistemului necesită o analiză a componentelor lui actuale pentru a surprinde gradul de funcționalitate sau de integrare a acestora în ansamblu. În momentul de față apreciem că funcționează mai aproape de parametri normali doar trei subsisteme (rețele):

a) **biblioteci publice**, cu deosebire cele județene, municipale, orașenești și o parte importantă din cele comunale;

b) **biblioteci din învățământ**, la parametri aproape de optim în cele universitare, dar cu mari dificultăți pentru bibliotecile școlare;

c) **centrele documentare** ale institutelor de cercetări departamentale sau ale Academiei Române, readuse în ultimul deceniu în circuitul schimburilor sau achizițiilor interne și internaționale curente. Este

adevărat că cele trei subsisteme sunt deopotrivă cele mai importante, cu utilizatorii cei mai numeroși, acoperind practic întreaga țară.

În același timp continuă să figureze în statisticile oficiale o serie de alte rețele inventate în deceniile anterioare în virtutea principiului bun al apropierii cărții de cititor. Astfel au apărut:

a) **bibliotecile întreprinderilor** (mai mult biblioteci tehnice de specialitate, dar și cu procente importante de carte enciclopedică), câteva sute în toată țara, *bibliotecile caselor de cultură ale sindicatelor și cluburilor muncitorești*. În momentul de față existența lor este în cea mai mare parte doar una statistică, lipsa de fonduri și dezinteresul deținătorilor exilându-le la limita funcționării. Atât sindicatele cât și întreprinderile devenite societăți comerciale nu-și mai susțin, decât întâmplător, propriile rețele, încât, practic, acestea nu mai participă la atingerea obiectivelor infodocumentare.

Un caz special îl constituie rarefiata subrețea a caselor de cultură și știință ale tineretului ca și a bibliotecilor documentare de pe lângă fostele comitete de partid județene, municipale și orașenești. Acestea au dispărut în mare parte, fiind percepute corect în dimensiunea lor politică și ideologică depășită de momentul actual. Din păcate și o bună parte din fondul de carte util s-a risipit sau stă neutilizat prin cine știe ce subsoluri igrasioase.

Configurat astfel, sistemul de biblioteci și centre documentare românești pare complex, bogat, uneori excesiv de ramificat. După cum se poate constata însă numai câteva subsisteme funcționează la parametrii oarecum acceptabili și se află în slujba utilizatorilor pe când alte subsisteme cu o contribuție apreciabilă la timpul lor, au ajuns să paraziteze doar rapoartele statistice periodice. Ceea ce determină ca în realitate structura sistemului infodocumentar românesc să fie mult mai puțin ramificată și, într-un anumit fel, mai săracă.

Sistemul infodocumentar s-a născut și funcționează în virtutea unor acte normative, ce poate fi modernizat, eficientizat tot prin acte de drept specifice. După cum observa recent profesorul Ion Stoica, necesitățile de reglementare trebuie să se exercite la nivelul sistemului, pentru a face „evidente strategiile integratoare ale României și voința de a trata informația ca pe o resursă fundamentală, indispensabilă progresului”⁶⁾. Cu atât mai mult se impune o asemenea abordare cu cât se află în discuții avansate la Parlament proiectul *Legii Bibliotecilor*. Este evident că așa cum a fost concepută, legea vizează sistemul, ansamblul rețelelor și interconexiunea lor. Legea nu consemnează doar o stare de fapt, ci trebuie să aibă și efecte asupra lui, să-l corecteze în sensul cerințelor timpului, să-l facă mai funcțional, mai fiabil și mai ieftin.

Din această perspectivă este evident că:

a) unii deținători de rețele nu mai sunt preocupați de funcționarea lor. Prin lege, ei trebuie fie aduși la

capacitatea de a-și susține propria rețea, fie scoși din sistem fără a se pierde fondurile de publicații. Este cazul acelor biblioteci abandonate din diferite rețele, ale căror fonduri de publicații se mai păstrează, dar sunt inactive;

b) unele biblioteci sindicale (18 în total) au stat și de biblioteci publice în câteva importante centre muncitorești (Valea Jiului, Bălan, Fieni etc.) Prin nefuncționare, lectura publică este afectată în întreaga zonă, forurile responsabile centrale și județene neluând încă nici o măsură de modificare a statutului bibliotecilor respective;

c) bibliotecile școlare, foarte numeroase în statistici să fie evidențiate în localitățile rurale numai la nivelul de gimnazii, urmând ca în școlile primare să funcționeze filiale cu același personal și cu un fond de publicații mobil.

Organizarea sistemului după criteriile actuale va avea mai puține rețele dar mai bine structurale, cu o mai bună circulație atât pe orizontală cât și pe verticală, cu responsabilități naționale, repartizarea mai corectă a resurselor, inclusiv atragerea de noi resurse, un control profesional real, o mai bună pregătire de specialitate a bibliotecarilor. În condițiile descentralizărilor din toate domeniile, existența unui for național poate corecta unele anomalii de funcționare, iar prin lege impune norme moderne de management pentru toate rețelele. De asemenea, un sistem superior organizat poate pune în comun tezaurile de documente, fluxurile informaționale, resursele pentru proiecte naționale sau locale, facilitează mai rapid integrarea europeană. Aplicarea acestor principii va tempera tendințele de exhaustivitate și va aprecia mai mult capacitatea circulatorie a bunurilor proprii.

Abordarea sistemică va înlesni restructurarea sistemului (nu simpla lui înțepenire în normă), va permite acomodări moderne în subsisteme, va dezvolta dialogul și cooperarea pentru mai buna utilizare a resurselor și la o analiză atentă, va duce la o ofertă superioară de servicii infodocumentare la prețuri evident mai mici.

Emil Vasilescu

Redactor șef, revista „Biblioteca”

NOTE

1) P. LUTHAS; I.I. STEWART, *A general contingency theory of management* în *Academy of Management Review*, apr. 1997, p. 181.

2) ION STOICA. *Criza în structurile infodocumentare*. Constanța, Editura Exponto, 2001, p. 119.

3) GEORGE CORBU; CONSTANTIN MĂTUȘOIU. *Tradiții în dezvoltarea colecțiilor de publicații ale bibliotecilor*, în *Biblioteca*, nr. 10/1999; nr. 2-6, 2000

4) MIRCEA REGNEALĂ. *Studii de biblioteconomie*. Constanța, Editura Exponto, 2001, p.331-urm.

5) MIRCEA REGNEALĂ. *lucr. cit.*

6) ION STOICA. *Legislația bibliotecilor și exigențele sistemului*, în *Biblioteca*, nr. 2, 2001, p. 59.

PATRIMONIUM

STAMPE TÂRGOVIȘTENE...PICĂTURI

„Și căzu trupul lui cel frumos ca un copaciu”

Nu știm dacă condotierul italian Basta cunoștea basmele românești, dar felul cum Mihai, cel care își înfricoșase Călăul, a fost ucis pe câmpul Turzii - pe care noi am văzut-o întâia oară ascunzându-se parcă îndurerată în ceață - dovedește că le auzise cel puțin ecourile.

A fost pe câmpul Turzii cea luminată de soare, fără să simtă nevoia să se ascundă în ceață, un cort cu steag în vârf, sensibil la suflarea vântului. De ni s-ar fi păstrat până azi, am fi intrat sub el ca în cea mai mare catedrală a acestor pământuri. Cortul de la Câmpia Turzii, catedrala nenorocului, catedrala vitejilor și sângele nevinovat dar cutezător.

1601, an în care până în ultima cifră subliniază singurătatea voievodului, surprinse într-un august, la ieșirea din cort (Era dimineața în zori când sunt executați condamnații la moarte). Încercând să se apere a fost copleșit de complot, de uelțirile, de intrigile imperiale. și a fost ucis nelolial, îngrozitor de gândit, tot de către un fiu al maicii Romă, de condotierul Basta.

Putem citi aici, peste moarte, sadismul ascunselor cancelarii unde i se decisese sfârșitul. A fost de trei ori. Străpuns cu sulița, împușcat apoi și, în sfârșit, decapitat. Trupul gol a zăcut trei zile la marginea drumului ca un stârv de tâlhari. Știrile sunt contradictorii, capul său sălbatic fiind pus pe hoitul unui cal. De atunci ar fi trebuit să între centaurul alături de dulf și de lup și de vidră în mitologia românească.

Înfricoșați de povestirile românilor în care eroii înviau legându-și rănilor cu smicele l-au ucis pe Mihai Viteazul de trei ori. Să nu cumva să aibă trei suflete. „Iar trupul pân a treia zi au stătut la vederea tuturor, neîngropat”, striga dinspre Moldova, Miron Costin.

La cursurile sale, ne aducem aminte cum în anii trecuți ai studenției noastre, profesorul Tudor Vianu vorbea despre condotieri, ca despre un produs al Renașterii în domeniul militar, asemănător corăbierilor domnici de noi orizonturi. Basta face, desigur, excepție. Este un produs a tot ce are mai întunecat Evul Mediu.

Răsfoiți Cronologia lui Hieronimus Ortelius, unde veți găsi inexpresivul portret al lui Giorgio Basta și imaginați-l satisfăcut, scriind lui Matias, viitorul împărat: „A fost ucis conform cu porunca dată de mine celor însărcinați cu executarea”. Și trupul românului l-au îngropat niște sârbi. Mihai „ce a fost domn Țării Românești și Ardealului și Moldovei”, cum spune inscripția de la Dealu, avea 43 de ani și atât prietenii cât și dușmanii îl socoteau „bărbat strălucit și în norocire și în nenorocire”.

După moarte, numele său cucerea Europa.

Cronica Buzeștilor, Letopiseșul cantăcuzinesc, cronica pierdută a logofătului Teodosie Rudeanu, versurile lui Baltazar Walther silezianul, poemul lui Stavrinus, scris „seara la lumina stelelor”, undeva în captivitate, al lui Palamed, scris la curtea craiului Litvaniei, cronica maghiarului Ștefan Szomosközy în „Istoria lui Iacob de Thou”, în „Discours de la mort de Michel” (Paris, 1601), în „Chronologie septenaire” (Paris, 1605) a lui Palma Cayet, în cronica turcească a lui Kara Celebi - zade, sau în opera lui Lope de Vega de unde numai luând un vers întâmplător „Junto a Tergovista esta” (Alături de Târgoviște se află), putem cântări dincolo de meridiane și timp legătura statomică a voievodului cu cetatea a cărei istorie o povestim.

Și pentru a explica gestul crud al uciderii voievodului să-l lăsăm pe vistierul-poet, pe Stavrinus, să-și mărturisească, la lumina acelorași stele, în deplină singurătate gândul.

*„O pismă blestemată, o pismă afurisită
O Charon fără milă, o moarte urgisită
Cum de încercași eroul creștinătății sfânt
Să-l prăvălești cu spadă și moarte la pământ?”*

Necropola voievodală

De aproape 400 de ani locul unde, simbolic, se poate așeza vârful compasului de aur prin care se desenează cu fluvii, cu râuri, cu munți și iarbă de câmpie conturul rotund al țării este Mănăstirea Dealu.

Pentru că acolo a fost lăsat să se adâncească în pământ capul lui Mihai Viteazul, vârful „copaciului celui frumos”.

Dumneavoastră care urcați la mănăstire, aflați că asemenea, urca dealul, după trista duminică de august 1601,

postelnicul Turturea, cel care „a furat capul lui și l-a adus aici în țară, de l-a slujit și l-a îngropat cu multă cinste ca pe un domn”.

Legendă sau nu, se spune pe-o margine de cronică anonimă, cu tot atât de vechi înscris românesc, că „au fost legat Mihai Viteazul cu Turturea postelnicul jurământ cum să se caute unul pe altul până la moarte”, și „de se va prinde lui Mihai vodă să pieie într-altă țară să nu-i lase oasele acolo ci să le aducă în Țara Românească”.

Cronica nu spune unde să se ducă, poate se va fi înțeles la Mănăstirea Dealu, din viață fiind și fără înscris, de locul acesta liniștit unde pășise de multe ori cu evlavie și pedeapsa destinului său. Jupânița Preda, fiica banului Mihalcea, împreună cu soțul ei Radu Buzescu va așeza lespele funerară, mai mică decât un leagăn de copil, peste fruntea adusă în

taină de logofătul Turturea.

Aproape de mijlocul veacului trecut, contradictoriul domn, Gheorghe Bibescu, a avut un adevărat cult pentru marele voievod. El a restaurat mănăstirea Dealului, scoțând din pământ capul lui Mihai Viteazul și punându-l într-o raclă de sticlă în mănăstire. Vreme de circa 80 de ani capul voievodului a fost expus vederii publicului ca un „răscolitor memento” pentru generațiile de dinainte de Unirea cea Mare. A fost mutat de către Nicolae Iorga în superbul sarcofag de marmură decorat cu motive bizantine de Friederich Stork.

O singură dată aflat sub cotropire străină, mormântul de la Dealu și-a încredințat prețioasa lui relicvă unei strămte și vremelnice curți de libertate, ale căror porți s-au numit Mărăști, Mărășești, Oituz.

O GLORIE NEDORITĂ

Numit de Tudor Vladimirescu ispravnic de Târgoviște, paharnicul strânge în ajunul revoluției din 1821 „1000 de oameni vrednici și înarmați”.

Pe vechiul drum al țării, pe vechiul drum al voievozilor, pleacă spre București ca dăruința de inimă o parte din bogățiile naturale ale adâncurilor sale, păcura pentru unsul roților tunurilor, a căruțelor și al masalalelor (făclii) necesare oastei lui Tudor.

Însuși domnul Tudor cere marelui vistier să ușureze claca pentru țărani districtului.

Dezavuarea de către țar (întotdeauna speriat de revoluții) a mișcării eteriste face însă ca Alexandru Ipsilanti, să caute refugiu în țara condusă de Tudor.

Ambițiosul generalisim își alege ca reședință tot o fostă capitală de țară, Târgoviștea, în care sosește cu armata sa la 3 aprilie 1821.

Ipsilanti se apucă să destupe șanțurile cu sătenii aduși cu sila, șanțurile cetății fortificându-se, redând orașului o parte din vechea importanță militară, dar nu pregeta să-l jefuiască, dezvelind Mitropolia ce era învelită cu plumb, prin topirea acestuia obținând gloanțe necesare „ghepharelei (munițiile) oștilor”.

La sticlăria din apropierea Târgoviștei, Ipsilanti își face ghiulele de sticlă.

O febrilă activitate politică și diplomatică caracterizează Târgoviștea, devenită sediu al cartierului general eterist. Ștafetele vin și pleacă în toate părțile. Spioni turci travestiți în negustori armeni circulau printre oștenii greci. Alexandru Ipsilanti își alege ca reședință casele lui Niculae Geartoglu de lângă biserica cu același nume. Casa sa avea două scări. Printr-una, denumită de Ipsilanti scară, intrau numai cei ce purtau titlul de principe. Prin cealaltă urcau la Ipsilanti ostașii săi și târgoviștenii care se plâneau prințului pentru jafurile din oraș. Generalisimul însă lua apărarea ostașilor săi spunând că sunt „ostași tineri, deci nedepriși cu disciplina”. Bandele de amăuți cutreierau satele și aduceau în Târgoviște turme de oi, de porci și de vaci.

Permițând felelor sale să petreacă cu Ipsilanti la baluri, la spectacolele și concertele date doar pentru greci, la petrecerile cu vin mult, care era, după cum spun

documentele, din abundență în aceste locuri, Geartoglu ridica numeroase cantități de cereale și turme întregi de vite de la boieri și țărani, făcându-se „un nepovestit jaf de se va pomeni în viitorul veac”.

Numai la cuhnia lui Ipsilanti se aduceau la perioade scurte în acea primăvară 50 oca de carne de vacă, 30 de miel, 20 de porc, 24 de păsări, 50-60 de pâine, ouă, lapte, unt.

Pentru a nu fi omorât de vreun arnăut nedisciplinat, conducătorul Eteriei trăia izolat de trupă, stând cu ferestrele astupate la locuința sa, dormind la viile din jurul orașului. Jafurile nu mai conteneau. Pentru a sta acasă noaptea și pentru a-și păzi casele, sfidând tradițiile sărbătorești, au făcut în acel an Învierea, ziua.

Dă o proclamație pe care o tipărește în tipografia lui volantă, prin care fletează orgoliul târgoviștenilor denumindu-le orașul „capitala dacică”, întrevăzând atât orașului cât și țării un viitor strălucit.

Cuvintele proclamației erau niște baloane de săpun care nu puteau acoperi și vindeca rănille.

Jaful a luat forme mai rafinate, în locul vitelor, alimentelor și lucrurilor luate de la locuitori, comandantul grec al orașului dădea generos chitanțe.

La 29 mai, „duminică pe la prânz”, cu tunurile și cu armele cu care distruseseră cu puțin înainte mănăstirea Nucetului, în Târgoviște, turcii conduși de Ghehaia Bey, jefuiesc și distrug în continuare.

Suditul cheharicesc, Alexe, după cum spune o însemnare, încearcă să le potolească pornirea și gândul cel rău ce-l avea asupra orașului.

O parte din bunurile rămase nejeftuite de greci sunt ridicate acum, biserica „Sfinții Împărați” transformată în geamie, iar altele în grajduri.

Orașenii rămași la mănăstirea Viforâta sunt omorâți de turci, ei ucigând preotul, necinstind maicile, jefuind tot ce au găsit. Pe ceilalți fugari îi urmărește să-i ucidă până în creierii munților în poiana Bejeniei al cărei nume vorbește și azi de acele timpuri.

Gloria de a fi „capitala dacică” și aleasă drept cartier general al Eteriei a fost pentru români, pentru Târgoviște, o glorie nedorită.

TUDOR TRĂIND LA TÂRGOVIȘTE

Nu știe nimeni unde a stat în fața morții Tudor. Devenit stăpân al țării sale, prin revoluție și adăpostindu-și prietenii, el este ucis tocmai de cei cărora le deschisese ușa și inima. Nu se știe unde a stat în fața morții cu brațele deschise pentru a-și îmbrățișa prietenul care îl împușca.

Îl vedea în ghieba sa oltenească lungă până la pământ și cu dulmana de postav, încrețită și pe cap cu căciulă ghelepească, neagră de-o palmă, cu fundul de postav alb, aflat la mitropolie, într-o chilie lângă poartă, pe lângă poarta dinspre stânga aproape de clopotniță.

În curtea mitropoliei Tudor s-a plimbat liber și după ce fumase ciubuce au intrat în biserică, unde Tudor citea numele ctitorilor și povestea faptele mari ale fiecăruia. Ajungând la Radu cel Mare s-a interesat de Mănăstirea Dealu, urcând în clopotniță pentru a o putea vedea. Poate se va fi gândit o clipă la destinul lui Mihai Viteazul, destin de care se apropie.

Doi oameni rămași pentru noi fără trup, doi domni ce dorm încă în pământul țării pentru a-i asigura liniștea și numele. Din clipa aceea și din pământul lui oltenesc, și-au tras seva cuvintele rostite aici pe pământul Târgoviștei. „Ce credeți că faceți cu mine? Să mă omorâți. Eu nu mă tem de moarte. În multe rânduri am înfruntat moartea, în războaie. Înainte de a ridica steagul pentru dobândirea drepturilor țării m-am îmbrăcat cu...”. Și nu i se mai aud cuvintele. Se aud însă războaiele de țesut.

Femeile îi țes cămașă albă lui Tudor, cămașa de care nu s-a temut. Sau se zvonește că femeile așteaptă iarna, să ia o câmpie ninsă pentru a-i face cămașă. S-au repezit asupra lui cu săbiile și gloanțele. și i-au tăiat pumnii ca să-i scoată de pe trup chepehenul și să-i taie degetul să-i ia inelul cu ochi de pasăre (bufnița) în loc de piatră prețioasă. Cei care luptau pentru zavera (zavera + lege) comiteau o fărădelege, trădând conținutul înalt.

Zidurile mănăstirii din deal înmuguresc de bucurie pentru că le-a privit Tudor și le-a dat putere mai mult decât avură, îmbrățișându-le cu gânduri. Așa au mai stat în picioare unele ziduri.

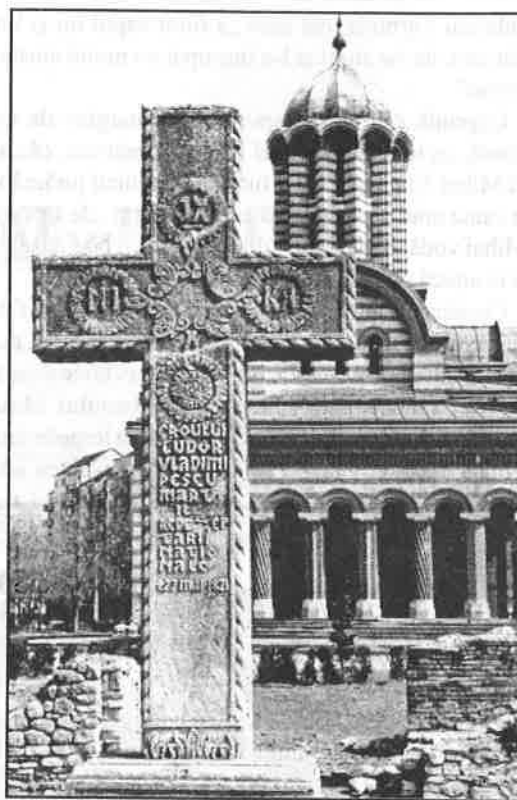
Cititorule, de treci prin parcul din centrul orașului, modernizat, nu-i nici o părere.

Se aud pași. Apăsați. Detunând. E Tudor. Se plimbă prin curtea Mitropoliei.

Din „Stampe târgoviștene”, vol. II, în curs de apariție.

Constantin Manolescu

Dr. Mihai Oproiu

Coreși ot Târgoviște

S-au publicat de la moartea marelui cărturar, tipograf, editor și patriot, diaconul Coreși, sute de studii, volume, privind personalitatea și opera sa cât și unele studii biografice ale acestui mare român¹.

Între acestea un loc de seamă îl ocupă studiile privind originea numelui precum și locul de naștere al familiei. Privind numele, unii l-au considerat grec², alții armean, macedo-român, român³. Personal suntem de părerea acelor care împărtășesc ideea originii românești a numelui Coreși. Credem ca onomasticul acesta deriva din latinescul Nicolas (Nicolae), Necora, Nicor, Nicoara, Nicores, Nicores, Nicoresi, Nicoreasa, Coreși, Coresie, Coreasa, Nicoresti⁴ etc., unele din onomastice întâlnite și astăzi ca și toponimele. Însăși munca desfășurată pentru tipărituri în limba română, în care se scoate în evidență că: „mai toate limbile au cuvântul lui Dumnezeu în limba lor, numai noi românii n-avem”, îl arată identificându-se întru totul cu neamul românesc⁵, ceea

ce nu ar fi simțit un călugăr grec⁶.

Asupra locului de unde este familia COREȘI unii cercetători au pornit de la un document găsit de Alexandru Odobescu, pe baza căruia acesta localiza familia Coreși la Cucuteni-Buzău, document în care: „figurează numele Coresie ca socru al vânzătorului unei siliște de casă în acel sat. Actul acesta, precizează Odobescu, scris pe o foaie de hârtie foarte ruptă și afumată, poartă data de martie, anul 7000, adică anul 1492⁷”. Este foarte adevărat că un toponim cu numele de Cucuteni, în județul Buzău, apare atestat documentar în anul 1473, septembrie, 16, într-un hrisov al lui Radu cel Frumos care „întărește jupanului Mihail fiului său, Stan mare spătar și lui Chirtop ocina Bucovei, siliștea Cocoșarii și ocina în Cucuteni⁸”. Dar actul văzut de Odobescu în care figurează numele de Coresie ca „socru al vânzătorului unei siliște” nu se referă la satul din județul Buzău ci la satul Cucuteni din județul Dâmbovița, la familia

„Coresie” de aici. Actul nu este datat 1492 ci, 1664, martie 6, dat din Cucuteni. Pentru edificare îi redăm conținutul: „Să se știe că am cumpărat jupănu Ilie o siliște de casă în sat Cucuteni de la Ion zed CORESIE. Și lui i-am (sic) fost cumpărătoare de la Lia și de la Badiul. Și să se știe stânjăni căpătâiul despre vale, stânjăni 20 pol, despre drum, 14.

Și au vândut Ion de a lui bunăvoie drept bani gata, ughi șase, castande 12 și cu știrea tuturor fraților den sat. Și iar au cumpărat Ilie o siliște cu pomi a lui Ion, fratele lui Coresie, za ughi 4, castande 5. Și o (au) vândut Stan și Maria și Dobra sin Ion cu știrea verilor lui, anume Ion, Anghel. Și la tocmeala lor s-au întâmpat mulți oameni buni, anume (loc rupt) Micul ot Ficea(?) Milea, Vasili(?) Hoge, i fiu-său Vlad, Radu, Marin ot Fiianii⁹ Stoica ot Bădeni¹⁰, popa Vasili ot tam. Pis mesita martie vă dneu 6, va leat 7112 (1664). Pis popa Vasili ot Cucuteni, X eu Ion zed Coresi, eu Stanca, eu Maria, eu Dobra sin Ion brat Coresi¹¹”.

Acest act este important fiindcă se menționează familia Coresi la peste 80 de ani de la încetarea din viață a diaconului Coresi (1583)¹² într-un sat dâmbovițean.

Ipotetic s-a stabilit și o spiță a neamului Coresi, având ca bunic prezumtiv pe Coresie din documentul citat¹³, ceea ce nu este posibil, iar alții¹⁴ pe baza documentelor de cancelarie emise indica pe:

- Coresie grămaticul (1527-1544)
- Coresi diaconul (1559-1583)
- Logofătul Coresi (1560-1582)
- Șerban(1588-)
- Logofătul Bunea (1585-1587)

Dar, numele de Coresie apare încă din 1525, septembrie 8 (ci, nu în anul 1527 n.n.), pe un hrisov al lui Radu de la Afumați, emis din Târgoviște prin care întărea episcopiei de Buzău țigani, mori, pește, miere, grâu, vin, o cășărie, scris de „și eu CORESI diac, care am scris în cetatea de scaun Târgoviște, luna septembrie 8 zile, și de la Adam ani curgători 7034-1525¹⁵”.

Același Coresi scrie tot din Târgoviște hrisoavele din anii 1527¹⁶, din 1528 „și eu păcătosul și cel mai mic Coresi, care am scris această carte”¹⁷ din anul 1529¹⁸. În hrisovul din anul 1531 dat de Vlad Înecatul la 27 ianuarie, din Târgoviște apare „și eu Coresi logofătul am scris în scaunul orașului Târgoviște”¹⁹, ca în anul 1532 să semneze „Coresi scriitorul”²⁰ iar în anii 1533-1535 să semneze simplu pe documente „Coresi”²¹.

Până aproape în anul 1606 la cancelariile domnești unele documente sunt scrise de către membrii familiei Coresi semnând „Coresi grămatic”, „Coresi logofătul”, „Bunea logofătul fiul lui Coresi logofăt”.

În anul 1632 pe două documente de proprietate date de Matei Basarab pentru „o roată de moară și o grădină la Târgoviște” apare ca martor „diaconul Ion sinu Coresie”²², ceea ce înseamnă că descendenții ai familiei se găsesc încă

la Târgoviște.

Pentru serviciile aduse, atât Coresi grămaticul cât și logofătul Coresi primesc din partea domniei ocine în mai multe sate²³ dintre care unele în județul Dâmbovița (Rușii de lângă Târgoviște), în județele Buzău și Prahova. Aceste danii pe care le primesc în afara județului nu ne îndreptătesc să credem că familia Coresi era din altă parte ci, de aici dintr-un sat de lângă Târgoviște. Avem în vedere faptul că: la Curtea domnească din Târgoviște (București) foarte mulți grămatici au fost recrutați dintre locuitorii satelor dâmbovițene, actele fiind scrise la sate sau orașe în cancelariile domnești, în secretariatul divanului, la reședința ispravnicului de județ, în casa vreunui logofăt, preot sau diacon²⁴ cu însemnarea numelor lor.

Așa întâlnim documente scrise de Negoită Târgovișteanul logofăt, Ianache logofăt ot Săteni, Hrizea fiul

lui popa Vasile din Târgoviște, Lupu din Bezdead, Mihalcea Mușat din Țața, Dumitru fiul lui Cerchez din Căndești, Necula vătaf din Bărbuleț, Alexandru din Săteni²⁵, Udrea postelnic în Găești²⁶. Diaconul Coresi se dovedește a fi bun cunoscător al graiului din Țara Românească și în special al aceluia care se vorbea în capitala Țării Românești, Târgoviștea și în jurul ei, grai ce-l introduce în cultul religios prin tipăriturile sale.

El vine de la sat în Târgoviște unde învăță arta tiparului în atelierul lui Dimitrie Liubavici fără ca meșterul să aibă vreo influență asupra limbii, vocabularului destul de bogat cu care Coresi venise din nordul județului Dâmbovița unde se află satul Cucuteni.

Acest sat este atestat documentar în anul 1550, iunie 20²⁷, și este așezat pe valea râului Ialomița la aproximativ 26 km. nord de Târgoviște. Așezarea este mult mai veche deoarece în același an, 1550, făcea comerț cu Brașovul²⁸. Aici a fost și un schit „Schitul Cetățuia” sau Cetațea, construit în a doua jumătate a secolului al XVII-lea²⁹ și un schit,

altul, „în hotarul Cucutenilor”³⁰ ale cărui urme se văd și astăzi.

Satul aparține de comuna Moțăieni - Dâmbovița.

Limba vorbită de popor este ridicată de Coresi „la rangul de limbă a culturii ce se transforma astfel, datorită forței de difuzare a cuvântului tipărit, într-un fenomen ireversibil care va sfârși prin a triumfa asupra slavonei”³¹.

Tipăriturile lui Coresi în limba română, circulând pe tot teritoriul românesc, „inițiază și acel proces îndelungat și complex al formării limbii literare”³². De asemenea în acestea se manifestă pregnant ideea „conștiinței de neam privind originea poporului român, unitatea teritorială, de limbă, credință”³³. Coresi semnează „ot Târgoviște” pe Tetraevangheliarul de la Brașov tipărit în limba română în anul 1561 căutând să precizeze prin acestea locurile natale, satele din jurul Târgoviștei, Târgoviștea chiar; locul unde a învățat arta tipăritului și poate sentimentele de regret că nu va mai vedea aceste locuri. Să nu uităm că el se afla atunci la Brașov unde tipărește împreună cu ucenicii săi (majoritatea din Țara Românească) opere inestimabile continuate de fiul

său Șerban³⁴.

Admițând că era din familia lui Coresi gramaticul, descendenți ai unei familii „Coresi” din Cucuteni - Dâmbovița, totuși diaconul Coresi nu s-a bucurat de grațiile vreunui voievod, să aibă parte de vreo danie sau să fie proprietar de moșie. La Brașov trăiește din munca sa de editor și tipograf³⁵ și impune ca metodă de lucru, ca model de carte, sistemul muntean.³⁶

Asupra anului morții lui Coresi diaconul există mai multe păreri: se iau anii 1581³⁷ alții 1583³⁸, credem că veridic rămâne anul 1581 când tipărește la Brașov „Evanghelia cu învățătura”, dată după care fiul său Șerban tipărește la Orăștie, Palia, în anii 1582³⁹. Despre fiul său Șerban, care își va desfășura activitatea în Transilvania, avem mai puține date, exceptând tipăriturile până la 1588.

Familia Coresi o găsim în cancelariile domnești reprezentată prin Bunea logofătul, fiul lui Coresie, care scrie unele acte între 1602-1608⁴⁰. De asemenea, același Bunea vinde în Bărcănești la 30 noiembrie, 1601 o parte din moșie „Jupanului Mihail și jupanului Stanciu”⁴¹.

Considerăm că familia Coresi avea descendenți la Târgoviște, așa se explică faptul că la 1632 pe două hrisoave date de Matei Basarab apare ca martor „Ion a lu Coresie”⁴².

Dar descendenți ai familiei CORESIE continuă să trăiască la Cucuteni-Dâmbovița așa cum ne indică documentele: „să se știe cum am cumpărat eu Frățilă o siliște în sat în Cucuteni de la Neagul Vătcă, pentru că au fost și mai denainte vreme iar a noastră, de la moși, de la strămoși, ce ni-o am răscumpărat drept bani gata, ughi 3 pol. și li-o am vândut eu Neagul de a mea bunăvoință și mărturie, mulți oameni buni anume: CORESIE și Ignat, i Badea, i Ion, i Coman, i Dragomir ot Fiiani, i Ion brat Coresie, i Neacșul, i Oprea, i Micul, i Vasile snă Radul, i Badea, Iliia (loc rupt). Pisah az popa Pătrașco; pis mesita februarie dni 10, vă leat 7146(1638). Iar pentru credința au pus si degetul eu Neagul (12 semnături prin punere de deget); pe verso: Zapisul Neagul Vătcă la mâna lui Frățilă, tata lui Ursu, pentru siliște în Cucuteni”⁴³.

Tot pe 10 februarie 1638 pe un alt document în care „... Frățilă, împreună cu frații lui Frușin, Neacșul, Stanciul, Oprca cumpără moșie de la Maria, partea lui Radu Surdilă cu prețul de 1800 bani”, apare ca prim martor Coresie⁴⁴, ca și pe actul prin care „Lia vinde lui Frățilă și fiilor săi un loc din funia de la vârf cu prețurile 300 bani și o jumătate obroc de grâu, iar Frățilă și fiul său Ursu mai cumpără de la diverși alte locuri” în care găsim ca prim martor tot pe Coresie și Ion⁴⁵.

Faptul că printre martori în actele locale figurează la loc de cinste CORESI, CORESIE (ca prim martor), cum am văzut, dovedește prestigiul ce-l avea în rândul consătenilor aceasta veche familie românească. În anul 1647 pe un act în care Stoica diaconul împreună cu soția sa vând logofătului Neanciu, locurile ce au primit de zestre în satul Fieni pentru 15 ughi, apare ca martor CORESIE alături de alții⁴⁶. În anul 1650 ianuarie 10, din Târgoviște, Matei Basarab voievod poruncește la megiași să aleagă și hotărânicească ocina lui Oancea din Coțiani (Moțăieni, n.n.), jud. Dâmbovița de către aceia a unchieșului Ivan, printre cei 24 megieși se găsește și un CORESII ot Cucuteni⁴⁷.

Familia Coresi este pomenită în actul din anul 1664 martie 6, dat din Cucuteni prin care „Ilie cumpără în satul

Cucuteni - Dâmbovița, o siliște de la Ion, ginerele lui Coresie, cu prețul de 6 ughi, 12 castande, precum și o siliște cu pomi de la Ion, fratele lui Coresie, prețul 4 ughi, 5 castande”, act ce a fost interpretat și datat greșit și luat ca bază pentru a stabili locul familiei Coresi⁴⁸. În acest act apar Ion, ginerele lui Coresi și ca martor. „Dobra sin brat Coresi”⁴⁹. La opt ani mai târziu apare numele și prenumele: „ION CORESIE” megieș pe un act de proprietate datat 1672 prin care „Ursu declara că a dat pentru robia fratelui său Bran suma de 66 taleri și dacă fratele său Gudea îi va înapoia banii, atunci acestea să ia în stăpânire partea de moșie a lui Bran, în caz contrar, va rămâne lui Ursu”⁵⁰. Același „Ion al lui Coresie ot Cucuteni” apare ca boier hotarnic dintre cei 24 numiți de Grigore Ghica în 1673 aprilie „să întărească stăpânire megieșilor din satele Pietroșița, Țața, Fieni, precum și peste munții ce se cheamă Domnești de pe apa Ialomiței”⁵¹.

Indiferent că au purtat nume de CORESE, CORESI, CORESIE, CORESII, ei rămân în istoria culturii prin activitatea desfășurată de diaconul Coresi, editor, tipograf în limba română.

Considerăm că permanența familiei pe meleagurile dâmbovițene -Cucuteni - Târgoviște - Cucuteni, de peste 150 ani (atestată documentar, ea este mult mai mare în timp), a familiei Coresi, ne îndreptățește să credem că ilustrul tipograf, DIACONUL CORESI, care a făcut să pătrundă pe tot cuprinsul pământului românesc tipărituri în limba română, ajutând la formarea unei limbi literare unitare, este DÂMBOVIȚEAN, ot Târgoviște, cu rădăcini adânci în acel sat românesc de pe valea Ialomiței numit Cucuteni - jud. Dâmbovița și nu Cucuteni din jud. Buzău⁵².

Mihai Gabriel Popescu

Note:

1. I. A. Lăudat, *Istoria literaturii române vechi*, partea I, București, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, 1962, p. 102-103.
2. Al. Odobescu, *Psaltirea tradusă în românește la Brașov la 1577*, în „Revista română” II, 1862; N. Iorga, *Historie des roumains*, vol. V, București, 1940, p. 154.
3. Stoica Nicolaescu, *Diaconul Coresi și familia sa*, București, 1909 p. 4; Dan Simonescu, *Diaconul Coresi, note pe marginea unei cărți*, București 1939; P.P. Panaitescu, *Începuturile scrisului în limba română*, în „Studii și materiale de istorie medie” vol.IV, 1960, p. 155-160.
4. cf. N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei, 1963, p. 117; Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei, 1963, p. 342; Al. Graur, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965, p. 52.
5. N. Iorga, *Istoria literaturii române*, vol I, 1925, p. 104.
6. Barbu Theodorescu, *Personalitatea diaconului Coresi și rolul lui în cultura românească*, în „Biserica ortodoxă română”, anul LXXVII, nr. 3-4, martie-aprilie, 1959, p. 295.
7. Petre Ștefan, *Tipograful Coresi logofăt pământean*, în „Limbă și literatură”, 18, București, 1968, p.13. Studiul a apărut și în revista „Valachica”, nr. 10-11, Târgoviște, 1979, p. 13-19.
8. *Documenta Romaniae Historica*, B.T. Rom., vol. I, București, Editura Academiei R.S.R., 1966, p.241-242.
9. Fiianii - *Fieni, localitate limitrofa satului Cucuteni - Dâmbovița*.
10. Bădeni, sat atestat la 1566, așezat pe valea Ialomicioarei (azi pendinte de com. Runcu - Dâmbovița) se învecinează cu satul Cucuteni.
11. Arh. St. București, Mitropolia T. Rom., XXXVIII-18, rupt la îndoituri scriere greoaie; copie mss. 127, f. 108, v. și mss.134, f. 365,v.366; Cf. George Potra, *Tezaurul documentar al județului Dâmbovița (1418-1808)*, Târgoviște, 1972, p. 340.

12. Barbu Theodorescu, *op. cit.*, p. 294.
13. Petre Ștefan, *op. cit.*, p. 13.
14. Nerva Hodoș, un fragment din Molitvelnicul Diaconului Coresi (1564) în „*Prinos lui D.A. Sturza*”, București, 1903, p. 240-242, și Stoica Nicolaescu, *op. cit.*
15. **Documenta Romaniae Historica**, B.T. rom., volumul II, București, Editura Academiei R.S.R., 1972, p. 457.
16. Idem vol. III, București, Editura Academiei R.S.R., 1975, p. 76.
17. Ibidem, p. 99.
18. Ibidem, p. 117, 140.
19. Ibidem, p. 176.
20. Ibidem, p. 224.
21. Ibidem, p. 231, 238, 241, 335, 356, 357.
22. **Documenta Romaniae Historica**, B.T. Rom., vol. XXIII, București, Editura Academiei R.S.R., 1969, p. 646 și 653.
23. **Documente privind istoria României**, B.T. Rom., veac XVI, vol. IV, București, 1953. doc. 187, 253, 396.
24. George Potra, *op. cit.*, p. 29.
25. Toponimele indică localități existente și astăzi în jud. Dâmbovița.
26. George Potra, *op. cit.*, p. 30.
27. **Documente privind istoria României**, B.T. Rom., veacul XVI, vol. II, 1526-1550, p. 404.
28. Radu Manolescu, **Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul, sec., XIV-XVI**, București, Editura științifică, 1965, p. 292.
29. Nicolae Stoicescu, **Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România**, I.T.R., Craiova, 1970, p. 154.
30. Ibidem, p. 235.
31. George Ivașcu, **Istoria literaturii române**, I, București, Editura științifică, 1969, p. 63.
32. Mihai Manolache, **Ideea conștiinței de neam în tipăriturile coresiene**, în „*Biserica ortodoxă română*”, nr. 9-10, 1970, p. 1078.
33. Ibidem, p. 1076.
34. M. Tomescu, **Cartea românească în perioada coresiiană**, în „*Probleme de bibliologie*”, București, 1970, p. 51-69.
35. Virgil Molin, **Coresi editor și tipograf**, în „*Biserica ortodoxă română*”, an LXXVII, nr. 3-4, martie-aprilie, 1959, p. 320-321.
36. Barbu Theodorescu, *op. cit.*, p. 395.
37. **Mic dicționar enciclopedic**, București, Editura Enciclopedică Română, 1972, p. 1170.
38. Nerva Hodoș, *op. cit.*, p. VII.
39. M. Tomescu, *op. cit.*, p. 66.
40. **Documente privind istoria României**, B.T. Rom., veacul XVII, vol. I, (1601-1610), București, Editura Academiei, 1951, actele din 16 august 1602; 25 iunie 1605; 21 ianuarie 1608.
41. Ibidem, p. 23.
42. **Documenta Romaniae Historica**, B.T. Rom., vol. XXII, București, Editura Academiei R.S.R., 1969, p. 646 și 653.
43. George Potra, *op. cit.*, p. 183-184.
44. Ibidem, p. 184.
45. Ibidem, p. 185.
46. Academia R.S.R., CMLXXIII-53, copie chirlică din sec. XIX.
47. George Potra, *op. cit.*, p. 261-262.
48. Vezi notele 7-11.
49. Vezi mai înainte actul datat 1664, martie 6, Cucuteni, în prezentul și, George Potra, *op. cit.*, p. 340.
50. George Potra, *op. cit.* p. 382, „1672 iulie 10- Să se știe câți bani am dat eu Ursu la robia frate-meu lu Bran, taleri 66. și i-am dat numai eu Ursu singur. Ci, de-mi a turna frate-mieu Gudea partea [loc rupt n.n.] sa aibă a ținea și el moșie. Iar de nu-i (sic) va turna banii, să aibă ținea eu Ursu toata parte de moșie a lu Bran, peste tot hotarul și în apa și-n uscat și siliște, peste tot cu știrea megiașilor ot Cucuteni, anume: Micul, i Ion CORESIE, i Coman, i Oprea, i Andrei, i Radu, i Dragoi. și am scris eu Dragomir, iulie 10, leat 7180 (1672). și Tudor Slugeriu și Dumitru sluga vel vornicul”. Urmează 7 puneri de deget, drept semnături.
51. Ibidem, p. 389.
52. Petre Ștefan, *op. cit.*, p. 13.

SECȚIA GRECEASCĂ A TIPOGRAFIEI DE LA MITROPOLIA BUCUREȘTI

Cu Constantin Brâncoveanu, cele două aspecte ale tiparului în limba greacă și în limba română promovate de Șerban Cantacuzino, iau o dezvoltare fără precedent, devenind o acțiune comună a domnului român și a marilor prelați și cărturari refugiați la curtea sa, având ca scop răspândirea culturii în Peninsula Balcanică, aflată sub dominație otomană și în tot Orientul elenic în care Patriarhiile Ierusalimului, Antiohiei și Alexandriei luptau pentru menținerea unei culturi ortodoxe.

Principala figură reprezentativă a acestui puternic curent de cultură inițiat de Constantin Brâncoveanu și de patriarhii Dositei și Hrisant Notara, în primul rând, este aceea a cărturarului Antim Ivireanul, personalitatea sa culturală, politică și ecleziastică pasionând pe cercetătorii români și străini, mai ales în ultimele decenii.

Dintre primele sale tipărituri grecești de la București, menționăm scrierea parenetică *Învățăturile lui Vasile Macedoneanu către fiul său Leon*, care este o traducere a lui Hrisant Notara din greaca veche în greaca modernă. În *Evangeliarul greco-român*, lucrare monumentală și de o înaltă tipografică deosebită, Antim ruga să fie iertat pentru greșelile de limbă, căci nu avusese timp să-și însușească perfect limba română. În anul următor însă,

asemenea greșeli nu mai apar și *Psaltirea* tipărită de el denotă o foarte bună cunoaștere a limbii noastre.

Pe vremea lui Brâncoveanu se întâmplă un fapt curios: tipografia, obișnuită să tipărească până atunci numai cărți bisericești, acordă o mai mare atenție cărților cu un conținut profan (din care însă nu s-au tipărit la București, ci la Snagov și Târgoviște) și celor de polemică cu bisericile apusene: catolică și calvină.

Prima carte grecească tipărită la București, alcătuită de Maxim din Peloponez, discipolul Patriarhului Alexandriei, Meletie Piga, datează din anul 1690 și este o carte de polemică: *Manual în contra schismei Papistașilor*¹ căruia, peste 9 ani, i se publică și traducerea românească,² pentru o mai largă cunoaștere. Smerenia și răbdarea ortodoxă se revoltă contra catolicilor care „*asemănându-ne pre noi (ortodocși) întocma cu păgânii și cu jidovii ne zicu povățuitori întunerecului, balauri și vasilischi*”. La începutul secolului al XVIII-lea nu se mai găseau ușor exemplare din ediția grecească a lui Maxim, cea tipărită la București 1690. Într-adevăr, Alexandru Helladius, un bun cunoscător al bisericii orientale, în 1714, ne spune într-o operă a lui: *această carte este cea mai rară decât corbul cel alb*³. Îngrijitorul

secției tipografice grecești din Mitropolia Bucureștilor a fost la început Mihail Macri din Ianina, care o conducea după îndemnul lui Hrisant Notara⁴ pe atunci arhimandrit al Sfântului Mormânt. Dositei însuși aduce laude și mulțumiri prea piosului nostru Domnitor, pentru că poruncise să se tipărească cartea cu speșele strălucirii sale și să se împartă la ortodocși gratis din partea Înălțimei sale⁵. Un colaborator al lui Hrisant Notara pentru conducerea tipografiei grecești a Mitropoliei a fost și Antim Ivireanul din 1691.

Ospitalitatea și bogăția lui Brâncoveanu, largul lui îndemn spre o activitate culturală tot mai bogată, atrăsese în jurul lui o pleiadă de învățați, dascăli și prelați greci, care au dat o înflorire strălucitoare tipografiei grecești din București⁶. Chiar și fiii Domnitorului tipăresc o serie de cărți grecești (predici și encomii) în tipografia Mitropoliei Bucureștilor, dascălul lor de omiletică fiind Gheorghe Maiota. Alți corectori ai tipografiei grecești din București au fost Mitrofan Grigoraș (1705)⁷, și Dionisie Floru (1716). După epoca Brâncoveanului tipăriturile grecești la București – aproximativ 16 la număr – apar la intervale tot mai mari de timp, până se reorganizează noua tipografie grecească.

Tot în 1690 se mai tipăresc la București două texte importante, *Întâmpinare la principiile catolice și la chestiunile lui Ghiril Lucaris*, de Meletie Sirigul și *Manual în contra rătăcirii calvine*, de Dositei, Patriarhul Ierusalimului. Întâmpinarea lui Meletie Sirigul expune în prefață politica religioasă a lui Vasile Lupu, arătând că ortodocșii din Ardeal au cerut prelaților greci să le dea „orăricari scrieri, ca să poată răspunde Calvinilor, care îi supărau peste măsură”. Cartea a fost aleasă de Antim tocmai pentru că putea îndeplini această funcție. În prefața *Manualului în contra rătăcirii calvine*, Dositei se referă din nou la îndelungata tradiție pe care o asigură domniile români în ajutorarea Bisericii ortodoxe: „Întrucât strămoșul vostru Basarab voevod, considerat și prin vorbă și prin faptă, a făcut multe bunătăți și lucruri folositoare și bisericești mamei lui și supușilor din principatul lui, după cum învederează istoriile de la voi și alți mulți nobili foarte pioși după dânsul, între cari și Matei Voevod, cel ce a domnit cu câțiva ani înainte cu glorie, care a ajutat foarte mult Sf. Mormânt și a sprijinit cu mâna avută multe biserici și din Valahia și din alte ținuturi”.

Domnia lui Nicolae Mavrocordat, deși inaugurează o epocă nouă, reprezintă și în privința tiparului o anumită continuitate, subliniată de Nicolae Iorga și pentru alte domenii, la începutul regimului fanariot. Se constată chiar o îmbunătățire a elementelor tipografice, prin varietatea și excepționala reprezentare grafică a cărților. *Lucrarea Despre datorii* (București 1719), scrisă de însuși domnitorul, este un exemplu de îmbinare a filosofiei clasice cu tradiția teologică. Cartea va cunoaște în următorii 20 de ani o ediție latină la Leipzig și una germană la Nürnberg.

Aceeași eleganță a tiparului – care caracterizează scrierea învățatului domn – este semnalată de Dan

Simonescu și de Dimitrie Oikonomides și pentru ediția românească a textului liturgic *Slujbele de obște a tuturor Sfinților*. Asemenea realizări se datorau Tipografiei de la Mănăstirea Antim, care avea litere grecești și chirilice. Apariția, paralelă, a două frumoase tipărituri, una românească iar cealaltă grecească, în condiții grafice atât de asemănătoare, ne arată intenția domnului de a continua opera tipografică a predecesorilor săi. Este vorba însă de o inițiativă fără urmări importante. În perioada care urmează asasinării lui Antim, tipăriturile grecești rămân rare și tiparul grec este reluat, la București, abia la mijlocul secolului al XVIII-lea, odată cu reorganizarea Tipografiei Mitropoliei de către Neofit Criteanul. Acesta urmărea să asigure Tipografiei un venit cât mai substanțial, considerând că „tipărirea cărților era nu numai un ajutor dat învățământului și Bisericii, ci și o însemnată treabă de negustorie, care ține mai virtos de obiceiul afacerilor, decât de gusturile și toanele tipografului”. La sugestia mitropolitului Neofit, Mihai Racoviță a legiferat funcționarea tiparului, prin „Porunca” dată la 3 dec. 1741. Se instituia atunci, pentru prima oară în Țările Române, într-o formă oficială, cenzura tiparului bisericesc, ceea ce înseamnă, de fapt, desființarea oricăror alte tipografii, în afara celor eparhiale.

La 20 iulie 1742, măsurile luate în problema tiparului de Mihai Racoviță se completau cu *Noua tocmeală*, un hrisov redactat în limba greacă și împodobit cu inițiale și ornamente viu colorate, care prevedea între altele, că mitropolitul „este dator să aibă purtarea de grijă, pășul și supravegherea tipării cărților sfinte.., încât cele ce vor fi a se da în tipar, să fie întâi încercate și cu scumpătate să se cerceteze de către Preasfinția Sa în privința învățaturii și a înțelesului, dacă sunt bine scrise după rânduială: apoi să se dea în tipar cele bune și folositoare..” Veniturile tipografiei îi reveneau Mitropoliei.

Din 1767, Tipografia Mitropoliei din București se transformă în „Tipografia de curînd înființată a neamului ortodox al grecilor din București”⁸, începându-și activitatea cu tipărirea lucrărilor *Mărturisirea ortodoxă* (1767) și *Învățătura ortodoxă* (1768), aceasta din urmă în greacă și turcă, sub protecția lui Alexandru Ghica și a mitropolitului Grigore al Ungro-Vlahiei. Date mai multe despre această tipografie aflăm dintr-o prefață⁹ a ieromonahului Partenie Metaxopulo, din comunitatea mării mănăstiri împărătești, Sfânta Maria Șumela. În această vreme Sfântul Mormânt întreprindea o acțiune de propagare a ideilor ortodoxe în estul Europei și în Orient, din îndemnul patriarhului Efreim al Ierusalimului. Cartea se adresează mai ales creștinilor din partea asiatică, Anatolia, tipărindu-le în grecește și turcește („deoarece am știut că voi nu înțelegeți limba greacă, și deci, nu cunoașteți tocmai bine scrierile trebuincioase ale religiei”, astfel se adresa Partenie) dogma creștină ortodoxă. Tipografia, întemeiată de Alexandru Scarlat Ghica, « a fost adusă, -după cum ne spune Partenie în citata prefață, - aici, din Frania de către învățatul Ion Fali Gheorghe Constantin, cu multă muncă și cu mari cheltuieli, în dorul

de a se tipări felurite mari cărți, pentru îndestularea ortodocșilor creștini ».

Literatura juridică fanariotă, care cunoscuse în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea o remarcabilă înflorire sub forma manuscrisă a manualelor lui Mihai Fotinopoulos, începe să fie reprezentată în tiparul grec din Principate, prin editarea *Codului* lui Al. Ipsilanti (1780). Trei ani mai târziu, o nouă schimbare în titulatura tipografiei grecești ne arată că doi cunoscuți negustori-librari și tipografi – Nicolae și Ion Lazari – devin conducătorii tipografiei.

Tipografia fraților Lazari, căreia i se adăuga și adjectivul „politicească”, era destinată să scoată mai ales cărți laice. Mai mult decât atât, tipografia nu era lipsită de o anumită tendință națională grecească - cum spune N. Iorga – propunându-și încă de la întemeiere să „tipărească liber orice carte folositoare spudeilor (studioșilor) la școli și la bisericile ortodoxe ale neamului nostru”.

La sfârșitul unui *Abecedar mare* tipărit la 1783 este menționat în grecește: « S-a înființat această nouă tipografie a neamului pravoslavnic al Grecilor.. ca să se tipărească slobod orice carte folositoare celor învățați, școalelor și bisericilor ortodoxe ale neamului nostru »¹⁰. Lucrarea tipografică o executase frații Nicolae și Ion Lazari, de fel din Ianina, cunoscuți de altfel prin preocupările lor în legătură cu comerțul cărții și cel tipografic, încă din august 1776, când obțin de la Alexandru Ipsilanti aprobarea înființării a două fabrici de hârtie (*harturghii*), una pe apa Leuta (Jud. Prahova) alta pe apa Colentina (Jud. Ilfov).

Numele acestora ca tipografi, se întâlnește nu numai pe cărți bisericești, dar și pe o carte cu conținut științific, alcătuită de Iosif Misiodax și tipărită în 1784: *Însemnări fizice*.

Acești doi tipografi aduseseră literă grecească de toate mărimile, ornamentații tipografice multe și variate, cifre arabe și grecești. Răsfoind prima lor carte,

Abecedarul sus amintit, ai impresia că te găsești în fața unui *probar* tipografic, în care găsești modelele tuturor literelor și a semnelor de punctuație, nu mai puțin folositor și din punct de vedere didactic. Această tipografie prezintă forma cea mai evoluată dintre tiparele grecești în epoca veche a culturii românești.

Asist drd. *Agnes Erich*
Universitatea „Valahia” Târgoviște

NOTE

1. I. Bianu ; N. Hodoș, *Bibliografia românească veche*. I, București, 1903, p. 297-298.
2. Ibidem, p. 370-372, nr. 114: *Carte sau lumină cu drepte dovediri din dogmele Bisericii Răsăritului asupra dejghinării Papistașilor.., Snagov 1699.*
3. *Status praesens Ecclesiae graecae*, Impressus A. R.. S. MDCCXIV p. 81; „*hic liber inter eruditos in Europa, albo corvo rarior est.*” Iar Emile Legrand, *Bibl. hell. 17 siècle*, vol. 2, p. 475 adaugă: „On peut ajouter qu' il est devenu tout aussi rare aujourd' hui dans l'Orient hellénique”. Helladius, op. cit., 81,84, etc. extrage din ea chiar câteva capitole, cum de ex.
4. I. Bianu; N. Hodoș, op. cit., 300
5. Ibidem 310
6. Date prețioase și multe asupra infiltrației culturii grecești în epoca Brâncoveanului a dat de curând d-l N. Iorga, *Byzance après Byzance*, Bucarest 1935, p. 184 – 200.
7. Date prețioase asupra influenței culturii grecești în epoca lui Brâncoveanu găsim la N Iorga: *Bizant după Bizant*, București, 1935, p. 184-200.
8. I. Bianu – N. Hodoș, op. cit., II, p. 176, nr. 354: *Mărturisirea Ortodoxă*.
9. Ibidem, p. 184-188, nr. 360: (Învățătură creștinească a credinței noastre ortodoxe), tipărită la 1768. Vezi și nr.361 și 362, alte două cărți grecești.
10. I. Bianu ; N. Hodoș, op. cit., II, p. 283.

ASOCIAȚII MUZICALE DIN TÂRGOVIȘTE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA

Anul 1873 constituie un eveniment de seamă în viața culturală a orașului Târgoviște și este considerat ca dată a nașterii corului de amatori, care de-a lungul vremii va evolua sub diferite forme și denumiri.

Unul dintre întemeietorii muzicii corale târgoviștene a fost I.D. Petrescu, care a format un cor restrâns pe două voci la catedrala Curtea Domnească, unde cântau printre alții și câțiva intelectuali de prestigiu ai orașului: membrii ai familiei Cornescu, D. Condurățeanu, Dumitru Enăchescu. Cadrele didactice din școli se implicau în acțiunea de susținere a activității corale¹ prin predarea teoriei muzicale, sau prin atragerea elevilor în învățarea muzicii corale²:

Concertele se țineau în sala „Pitiș” și pe scena din grădina „Curcubeu”, unde aveau loc și reprezentări teatrale cu Iancu Brezeanu, C. Toneanu, Petre Liciu³.

Activitatea corală a fost susținută și de constituirea la 24 ianuarie 1891 a Societății culturale a tuturor românilor-secțiunea Târgoviște, care își desfășura activitatea potrivit unui program de dansuri, recitări și piese corale, religioase și laice, manifestări care aveau loc în sala „Vulturul”⁴. În activitatea acestei corale, profesorul Bazil Anastasescu, pianist, compozitor și folclorist s-a axat pe linia trasată de compozitorii D. Kiriac și Gavriil Musicescu, care își propuneau în mod deosebit prelucrarea folclorului. Să mai amintim înființarea în 1873 a Corului funcționarilor din finanțe⁵, care, datorită greutăților financiare și a lipsei de înțelegere din partea autorităților, se autodesființează.

La începutul secolului al XX-lea activitatea muzicală și artistică este susținută de eforturile dirijorului Gheorghe Russu, discipolul marelui compozitor Gavriil Musicescu, sub bagheta lui fiind reorganizat la Târgoviște ansamblul „Reuniunea muzicală” din inițiativa lui N. Popescu-Țăța⁶. Această primă școală muzicală de acest gen din România avea drept scop pregătirea de tineri cântăreți de muzică bisericească dar și de piese laice

și prelucrări folclorice. În 1909 „Uniunea muzicală de cântări” își desfășura activitatea la Sala de arme, unde aveau loc și reprezentări teatrale cu concursul unor actori de renume cum ar fi Lucreția Brezeanu și pianista Anna Wessely⁷.

Această formație muzicală ajută la crearea la 4 mai 1914 la Târgoviște, a „Asociației muzicale - Armonia”⁸, care avea ca scop promovarea muzicii laice și religioase, cultivarea talențelor elevilor din școli, concertele corale fiind programate cu ocazia sărbătorilor religioase sau cu ocazia unor vizite oficiale la Târgoviște. Astfel, printr-o adresă din 27 mai 1915, semnată de Ioan N. Schiteanu, dirijorul corului, absolvent al Conservatorului de muzică din București, se aducea la cunoștința coriștilor că în ziua de 28 mai M.S. Regele Ferdinand I va vizita orașul Târgoviște, prilej cu care se va pregăti un Te-Deum pentru cor bărbătesc care va avea loc la Biserica mare domnească, din repertoriu nelipsind nici bucățile *Trăiască Regele*, *Doamne miluiește*, *Mulți ani trăiască*⁹.

Ca orice început și activitatea acestei asociații muzicale s-a desfășurat mai greu. Astfel, printr-o adresă trimisă Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice la 4 mai 1914, secretarul Asociației muzicale, I.C. Ducea, solicită sprijin pentru a obține permisiunea din partea direcțiunii Gimnaziului ca elevii cu aptitudini muzicale să poată lua parte în timpul liber la repetiții¹⁰.

Aveau nevoie de sprijin din partea Casei Bisericilor pentru a pune la dispoziția corului una din sălile disponibile de la școala Grădina de copii¹¹, proprietate a Societății Ortodoxe Naționale - filiala Târgoviște. După refuzul primit din partea directoarei Grădinei de copii¹², conducătorii corului, președintele A. Pralea, avocat, și secretarul I.C. Ducea apelau la sprijinul părintelui Nicolae Popescu, parohul Mitropoliei și protoereu al județului Dâmbovița, pentru ca acesta să pună la dispoziția corului „casele disponibile și accesibile acestei Mitropolii”, în care să-și desfășoare

repetițiile în mod permanent¹³, cerând în același timp și sprijin financiar. Condițiile de desfășurare a activității erau improprie datorită lipsei lemnului pentru încălzirea camerelor de la Mitropolie, astfel încât dirijorul corului N. Schiteanu cerea primarului urbei sprijin pentru procurarea de lemne de foc¹⁴. „De altfel, într-un fel sau altul, coriștii primeau ajutoare bănești cum ar fi suma de o sută de lei din partea Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române din Târgoviște” (la 19 martie 1915)¹⁵ sau oricare alte ajutoare financiare, donații.

Aveau loc ședințe organizatorice în care se discuta situația veniturilor și cheltuielilor (26 oct. 1914) sau se alegeau membrii activi ai „Asociației corale” din Târgoviște, președinte avocatul Pralea, iar domnul doctor veterinar Stoica președinte de onoare, secretar, casier, cenzorii.

Concertele cuprindeau muzică laică și religioasă pentru cor bărbătesc și mixt, piese corale semnate de Ciprian Porumbescu, Gavriil Musicescu, Ioan Vidu, Timotei Popovici, colinde prilejuite de sărbătoarea nașterii lui Hristos, prelucrări folclorice. La concertele care aveau loc nu numai la Biserica Mare Domnească, dar și la Sala de arme, luau parte și oficialitățile orașului; concertele erau urmate de reprezentări teatrale și baluri¹⁶.

Banii strânși erau folosiți nu numai pentru întreținerea activității corului, ci și în scopuri caritabile cum ar fi sfințirea bisericii din comuna Moșăieni¹⁷.

Din statutele „Societății muzicale Armonia” spicim doar câteva puncte: formarea unui cor bărbătesc, răspândirea cunoștințelor muzicale în toate straturile societății, membrii societății își propuneau înființarea unui curs gratuit de solfegiu și cânt cu aplicație la cântul coral, organizarea în public de audiții muzicale, serate publice și intime, conferințe, excursii în diferite localități, formarea unei biblioteci muzicale. Societatea avea membri fondatori și membri activi, consilieri care se ocupau cu conducerea societății, membri ajutători, cei care prin cotizații lunare, sau altfel de sume ajutau societatea, membri corespondenți, cei cu o înaltă capacitate muzicală, din țară și din străinătate¹⁸.

Politica de partid și jocurile de noroc erau interzise în cadrul societății. Membrii activi aveau obligația să participe la repetiții și spectacole, la

adunările generale; dar aveau și drepturi, de a urma în mod gratuit cursurile de solfegiu și cânt, beneficiau de un bilet gratuit la concerte și baluri și puteau lua parte împreună cu familiile lor la chermizele și întrunirile organizate de societate și la banchetul aniversar; aveau de asemenea dreptul de a consulta cărți și partituri la biblioteca societății¹⁹.

Statutul cuprindea și sancțiuni pentru membrii societății care nu frecventau cu regularitate repetițiile corului sau cursurile de pregătire.

Comitetul de organizare se ocupa cu programarea concertelor, a audițiilor și a excursiilor și cu cheltuirea corectă a veniturilor societății²⁰.

Maestrul avea sub conducerea sa partea muzicală a societății, a corului și cursurile de muzică, stabilea repertoriul și programele concertelor și seratelor muzicale și întocmea liste de cărți ce trebuiau fi cumpărate pentru bibliotecă²¹.

În timpul primului război mondial Societatea muzicală își întrerupe activitatea, dar este reluată în anul 1918 și la 2 septembrie are loc la Sala de arme un concert de cântece populare și de muzică din clasicii muzicii universale: Liszt, Mendelssohn, Schubert, Tosti, Geordano, avându-l ca interpret pe basul Mihail Munteanu, acompaniat de profesoara de pian Irina Zottoviceanu²², cât și reprezentări teatrale.

La 19 octombrie 1919 a luat ființă la Târgoviște filiala Societății corale „Cântarea României”, care își propunea să continue activitatea muzicală cultivând muzica laică și religioasă, luând parte la slujbele religioase de sărbători, Te-Deum, la ședințe de pregătire sufletească a credincioșilor, producându-se în fața celor mai înalți demnitari cum ar fi: M. S. Regele Ferdinand I și M. S. Regele Carol al II-lea, I. P. S. Patriarhul Nifon, diverși episcopi, miniștri etc.²³

Participau la toate Te-Deum – urile organizate și la serviciile religioase pentru comemorarea eroilor morți pentru patrie, la diferite evenimente însemnate din viața orașului: aducerea capului Marelui Voievod Mihai Viteazul la Mănăstirea Dealu, aici serviciul divin a fost oficiat de I. P. S. Miron, Mitropolitul Primat al Țării, I. P. S. Pimen Mitropolitul Moldovei și I. P. S. Nicolae Mitropolit al Ardealului, în prezența M. S. Regele Ferdinand²⁴. Mai amintim aici sfințirea bisericii de la Dragodana de către I. P. S. Miron, Mitropolitul

Primat al Țării în prezența A. S. R. Principele Carol²⁵, sfințirea Mitropoliei din Târgoviște, serviciu oficiat de I. P. S. Miron Cristea înconjurat de o serie întreagă de prelați²⁶, sfințirea bisericii din Vulcana Pandele de către P. S. S. Arhiepiscopul Platon Ciosu, vicarul Patriarhiei.

Organizau concerte la Gura-Ocniței, Ochiuri, Moreni, Câmpina, Brănești, Pucioasa, Găești, Voinești. Erau permise la Târgoviște corurile din Sibiu, București, Săliște, Brașov, Curtea de Argeș. O notă deosebită pentru activitatea coralei „Cântarea României” a fost participarea la festivalul organizat de „Liga Culturală”, cu ocazia Congresului anual care a avut loc la Târgoviște²⁷.

Din veniturile adunate în urma concertelor religioase și laice și a altor manifestări culturale, suma adunată a fost folosită pentru începerea lucrărilor de restaurare a Sfintei Mitropolii din localitate. Societatea corală „Cântarea României” din Târgoviște a susținut concerte și în Bucovina, Ardeal, Banat, Oltenia, unde a avut un mare succes²⁸.

În timpul excursiilor în țară corala „Cântarea României” a susținut concerte laice și religioase la Brașov, Făgăraș, sau în nordul Moldovei, pe traseul Târgoviște – Focșani – Cernăuți – Mănăstirile Putna și Suceava, Iași. La Iași a fost primită la sediul corului Mitropolitan²⁹.

În cursul a 20 de ani și mai bine de existență, corala „Cântarea României” a prezentat concerte în fața publicului târgoviștean precum și în satele și comunele județului, concerte care au fost adeseori însoțite de expuneri – conferințe ale profesorului doctor C. Nițescu, care a vorbit despre „Frumusețea folclorului muzical”. Opereta „Crai nou” de Ciprian Porumbescu își avea locul ei de cinste în repertoriul coralei.

Dacă în anul 1915 viața muzicală a orașului Târgoviște era onorată de prezența marelui muzician George Enescu, acum, după înființarea coralei „Cântarea României”, profesorul C. Nițescu îl aduce din nou pe Enescu în cetatea Basarabilor³⁰. Maestrul a răspuns bucuros invitației adăugând: „Arteii îi revine o misiune importantă, educativă; lucrând în așa fel ca să răspândească muzica, în straturile populare”, dovedind astfel că, în nenumăratele rânduri când a concertat

la Târgoviște a găsit un public iubitor de muzică³¹.

Enescu dăruiește în semn de omagiu venitul câtorva concerte pentru acoperirea bisericii Sfintii Împărați din Târgoviște³². Marele muzician aduce apreciere corului în cuvinte elogioase: „Felicit corul pentru muzica aleasă și îndeosebi cea populară, pe care voi ați cântat-o, ați interpretat-o, dovedind prin aceasta că simțiți muzica. Nu mă așteptam să găsesc în Târgoviște o formație așa de înaltă. Faceți ca în acest cor să participe și copiii, elevii de liceu, ale căror voci sunt angelice. Felicit dirijorul care este moldovean și care ca artist dezvăluie oamenilor, ce vrea, muzica, adică, calea spre armonie care este fericirea și pacea omului”³³.

Alexandrina Andronescu

Complexul Național Muzeal
„Curtea Domnească” Târgoviște

Dr. Mihai Oproiu,

Universitatea „Valahia” Târgoviște

NOTE

1. Victor Brânduș, *Pagini din activitatea corală târgovișteană*, 1974, p.39

2. prof. C. Ghimpețeanu *dirijorul corului gimnazial între anii 1891-1895 completa colectivul corului cu cetățeni ai orașului și cu elevi din școli*. Victor Brânduș, op. cit., p.41

3. Ibidem, p.42

4. Ibidem, p.43

5. Ibidem, p.47

6. Ibidem, p.51

7. Ibidem, p.52

8. C.N.M.C.D. fond Victor Brânduș, dosar 607/47839, f.1

9. Ibidem, f.17

10. Ibidem, f.8

11. Ibidem, f.5

12. Ibidem, f.7

13. Idem.

14. Ibidem, f.10

15. Ibidem, f.17

16. Ibidem, f.64

17. Concert susținut în pavilionul parcului Pucioasa. Ibidem, f.61

18. Ibidem, f.51

19. Ibidem, f.75

20. Ibidem, f.75 v

21. Ibidem, f.76

22. Idem

23. Victor Brânduș, op. cit.p.63

24. Idem

25. Ibidem, f.10

26. Ibidem, f.10 v

27. Idem

28. Ibidem, f.11

29. Idem

30. Victor Brânduș, op. cit.p.79

31. Idem

32. Ibidem, p. 80

33. Idem

CORESPONDENȚĂ VASILE BLENDEA -
I. G. VASILIU

La împlinirea, în mai 2001, a 180 de ani de la moartea tragică, la Târgoviște, a lui Tudor Vladimirescu, considerăm util să dezvăluim din colecțiile Direcției Județene Dâmbovița, a Arhivelor Naționale (Fond I.G. Vasiliu, nr. 12-1956 - 1973) o parte din corespondența dintre sculptorul Vasile Blendea și omul de cultură târgoviștean I.G. Vasiliu. Schimbul de scrisori se referă la străduințele târgoviștenilor de a avea o statuie a acestuia în Cetate. De altfel, încă din 1911, scriitoarea Smaranda-Gheorghiu, pune o cruce cu inscripția „Eroului Tudor Vladimirescu, martirul redeșteptării naționale, 27 mai 1821. Această cruce s-au făcut prin subscripție, cu stăruința învățătoarei Smara, în anul 1911”.

Vasile Blendea, legat spiritual de orașul nostru, a conceput și realizat lucrarea în perioada 1954 - 1956.

Deși achiziționarea (macheta fiind aprobată de Uniunea Artiștilor Plastici) și amplasarea erau ca și realizate, din motive necunoscute nouă, proiectul nu s-a finalizat, preferându-se cel al sculptorilor I. Damian și Gh. Coman. Statuia a fost realizată mai târziu (1968), în centrul orașului Slatina.

Ultima scrisoare dezvăluie că factorii de decizie de la regiunea Ploiești au tergiversat execuția lucrării, în final fiind preferați autorii ploieșteni mai sus amintiți. Lucrarea acestora se află în parcul Mitropoliei, fiind inaugurată în 1957.

Constantin Condrea,
Victor Petrescu

15 mai 1954, București
Scumpul meu prieten,

În ultimul timp m-am gândit des la d-ta, țineam să-ți scriu că macheta lui Tudor Vladimirescu, pe care o știi - în afară de unele observații - a fost apreciată și aprobată de comisia Uniunii.

- Am început s-o lucrez la mărimea gândită de mine.

- Știi că te bucuri - pentru că d-ta ai pus întotdeauna suflet în năzuințele mele.

Îți voi scrie când poți veni ca să se poată vedea ceva, până atunci primește salutările mele prietenești.

V. Blendea

*

Sâmbătă, 16 iunie 1956
București

Iubite prietene Vasiliu,

Comisia Uniunii Artiștilor Plastici aprobând macheta mea din prima ședință - după cum ți-am povestit - a propus Fondului Plastic să-mi acorde împrumutul la cerere, în vederea executării lucrării la dimensiunile pe care le-am dorit - adică 2 metri înălțime - trei sferturi din mărimea corpului. Așa am văzut și văd lucrarea în perspectivă în parcul

Mitropoliei din Târgoviște, de care d-ta ți-ai legat inima așa de mult.

Uniunea și Fondul Plastic nu mi-au refuzat nici un împrumut în acest scop, de altfel nici n-aș fi avut cu ce-mi procura materialele și nici n-aș fi putut rezista în București de la martie până acum - nici eu n-am cerut sume decât modeste.

Mergând ieri la Fondul Plastic din str. C. Mille nr. 4 vis-à-vis de Cercul Militar - am vorbit cu tovarășul Grozdea Mircea - care a fost plăcut impresionat când i-am spus și arătat învițajia d-voastră, a secției culturale către mine și mi-a spus că se poate trece imediat la angajarea lucrării prin contract - însă trebuie o adresă a secției culturale - către Fondul Plastic - din str. C. Mille nr. 4, prin care solicitați lucrarea - Tudor Vladimirescu - executată sau mai bine zis care se execută de sculptorul V. Blendea, membru al Uniunii - lucrarea - aprobată pentru executare de Uniunea Artiștilor Plastici în curs de execuție cu ajutorul bănesc al Fondului Plastic.

Asta-i tot.

Așadar, scumpul meu, vino sau veniți cât de curând - de luni încolo să desăvârșim treaba.

- Merg toate legal și precis - Ei vor face evaluarea și vor plăti, bineînțeles, cu banii Târgoviștei.

Meditez acum la compunerea sochului care nu depinde de Fondul Plastic. Rămâne pe seama noastră.

Așa stând lucrurile, te rog, primește salutările mele prietenești și convingerea că fără râvna d-tale și a prietenilor d-tale, Tudor nu ne va privi din Parcul Mitropoliei.

Salutări dragi la toți,

V. Blendea

P.S. Eu nu mă pot dezlipi de lângă lucrare, vă aștept.

*

21 Iunie 1956, București

Iubite prietene Vasiliu,

Astă dimineață am dus la Fondul Plastic adresa Sfatului și a expediat-o imediat la Uniunea Artiștilor Plastici - pentru a repartiza lucrarea mea, Târgoviștei - așa cum i-a cerut.

Spre norocul nostru azi joi se întrunește comisia Uniunii - așa că mâine am rezultatul pe care îl trimit - ori viu eu cu el.

După aceea vom face contract cu Fondul Plastic - conform decret nr. 591 din 24 dec. 1955.

Așa că suntem în regulă. Eu, îi dau înainte cu lucru, nevasta a fugit la Târgoviște, de vina căldurilor.

Am rămas numai eu cu Tudor Vladimirescu.

Ieri n-am fost acasă când mi-a sosit plicul, nu știu cine mi l-a adus; mă duc la gară la ora 3; cred că persoana amabilă mă va recunoaște.

Salutări dragi dumitale și tuturor prietenilor noștri pentru cauza lui Tudor.

V. Blendea

Petru Maior 51, Buc.
Raion Grivița Roșie

*

27 iunie 1956,
București

Iubite prietene,

Ieri la ora cinci am fost la amicul Silvan Ionescu – se odihnea – s-a sculat din somn și am venit împreună la atelier, unde am chibzuit până la ora 8 asupra schiței soclului, ca să împăcăm armonic, ce e sus cu ce este jos – ca proporție și ambiental.

Am adus vorba și de preț – aici ne-am hârâit – eram amândoi olteni; am ajuns în cele din urmă la concluzia că tocim pielea ursului din pădure. Omul ca să se apuce de lucru la planșetă îi trebuie un scont. Trebuie să trimiteți banii Fondului plastic – să pot și eu în adevăr, să trec la fapte – mi-a spus că-ți scrie -. Am plecat iar împreună până la stația Stoica Ludescu; el s-a suit în tramvai și ne-am salutată ca amorezații, de pe peronul gării.

Eu mă frământ și frământ înaintea pământului ca un cârtițoi, nu s-a apropiat încă de mine umbra deznădejdiei.

Primește salutări dumitale și prietenilor noștri.

V. Blendea

*

14/oct. 1956 București

Dragul meu prieten,

După o îndelungată chibzuință cu tov. Silvan, am stabilit proporția și cotele soclului, ale căror planuri d-sa le va executa la precizie – văzut în plan, profil și elevație -.

Rămâne ca din nou să luăm drumul de la Secția culturală spre altă cooperativă decât a amărăților de „invalidi” – care nu și-au dat nici un fel de interes din nepricepere.

Vorbim cu Boriga, el știe de ce e vorba și lucrările vor fi mai simple decât ne imaginăm.

Popescu pietrarul – asta aștepta.

Îi scrie și tov. Șerban. Te salut și nu lăsa din mână – problema chinuitoare a lui Tudor Vladimirescu.

V. Blendea

P.S. Trebuie să-ți aduni haiducii și să năvălești peste Ploiești – să ne trimită marmora la Târgoviște.

Manuscise... manuscise

Printre colecțiile de documente ale bibliotecii noastre, cele peste 1500 de manuscrise ocupă un rol de seamă în îmbogățirea istoriei și culturii naționale și, în special, a celei legate de spiritualitatea târgovișteană.

Astfel, se regăsesc nume ca: Liviu Rebreanu, Ion Barbu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, George Bacovia, Marin Preda, Emil Botta, Miron Radu Paraschivescu alături de cele ale marii majorități a scriitorilor dâmbovițeni clasici și contemporani.

Începând cu acest număr, ne propunem să redăm circuitului literar, din manuscrisele nepublicate sau din cele care au apărut ulterior, dar în variante cu totul diferite.

Pentru început ne-am oprit la Gala Galaction și Geo Bogza. Manuscrisele au intrat în colecțiile noastre fiind achiziționate de la scriitorul Teodor Balș în anul 1981.

Victor Petrescu, Serghie Paraschiua

Zăpezile și Crăciunul de altă dată

Ce legătură tainică stârnește între zăpezile iernii și ziua Nașterii Domnului? În copilăria noastră, Crăciunul venea totdeauna în sania cu zurgălăi. Dusul nostru la biserică și colindul din Ajun al fezelor bisericești trebuia negreșit să se facă prin zăpada până la brâu. Cât pentru Moș Ajunul copiilor, el nu mai avea nici un farmec, dacă nu venea cu o uriașă barbă albă, răsfirată și spulberată de Crivăț, peste desagii cu covrigi, cu mere și cu nuci...

și iată că, an după an, de vreo patruzeci și opt de ani încoace, pravila din copilărie a tot slăbit, zăpezile au venit când dincoace, când dincolo de Crăciun, Moș Ajuns și-a europeanizat și, ce este mai grav, marele și mântuitorul înfeles al Nașterii Domnului s-a mutat mai departe, după zăpezile, și rare, și puține...

În acest an care se stinge: 1943, se pare – cel puțin de la această distanță de zece zile – că iarna rămâne suspendată. Cât despre duhovniceștile bucurii ale inimii creștine – Christos se naște! Preamăriți-l! – ele par a fi rămas deabia ca un abur din zăpezile topite și pierite...

Crăciunul acestui an pogoară peste lume, în toiul unei neorânduiei sufletești, politice și sociale, mai adânci ca oricând. Cunoaștem infinita și iremediabila noastră șubrezenie omenească. Humana vana! N-avem astâmpăr, suntem vecinic bântuiți de poște și de visuri

- 4 -

imperativul lui Iisus Christos (ori cât de con-
trafizisă parțial) se impunea, augustă,
absolută, în aceste sfinte zile de aniversare
universală?

Să constatăm însă cu optimism, încă o
dată, că din excesul răului începe totdea-
una reacțiunea binelui. Am văzut și vedem
la lumina zilei, la ce înfricoșate rezultate
duce jocul de-a ateismul și de-a revolu-
ția. Aprindem Casa și ne prăpădim toți!
Să mulțumim lui Dumnezeu că au
făcut această experiență alții înainte
noastră și că noi am avut vreme de răz-
gândire și de înțelepciune.

Să începem bună și sănătoasă no-
astră sufletească, în zilele sfinte
ce ne stau înaintea, amestecându-ne
noi - umili și buni - cu păstorii și cu
măturii și cu copiii colindători!

- Gala Galaction

rele, suntem robii deșertăciunii și păcatului. și atunci, sporita răutate a vremii de față nu este dincolo de trista noastră regulă omenească.

Dar este altceva care ne umple de tristețe. Precum noi, odinioară, am cunoscut bucuria zăpezii și a Crăciunului, tot astfel și popoarele creștine - astăzi triste și zbuciumate - au cunoscut marea bucurie a credinței în Iisus Christos și omătul grădinilor lui cu crini nemuritori! Au fost zile, au fost ani, au fost secolii, când pacea și binecuvântările Mântuitorului erau bucuria popoarelor și podoaba inimilor noastre.

Putem să nu suspinăm după acele vremuri fericite, când, din Urali și până la Gibraltar și dincolo de oceane, împărățiile lui Iisus Christos (ori cât de contrazisă parțial) se impunea, augustă, absolută, în aceste sfinte zile de aniversare universală?

Să constatăm însă cu optimism, încă odată, că din excesul răului începe totdeauna reacțiunea binelui. Am văzut și vedem la lumina zilei, la ce înfricoșate rezultate duce jocul de-a ateismul și de-a revoluția. Aprindem Casa și ne prăpădim toți! Să mulțumim lui Dumnezeu că au făcut această experiență alții înaintea noastră și că noi am avut vreme de răzgândire și de înțelepciune.

Să începem bună și sănătoasă noastră întărire sufletească, în zilele sfinte ce ne stau înaintea, amestecându-ne și noi - umili și buni - cu păstorii închinători și copiii colindători!

Gala Galaction

A nu muri de pomană

Nu e deloc rău, ci e foarte bine că tineri din țările balcanice și adriatice se întâlnesc zilele acestea la București spre a se cunoaște și a lega prietenie. Nu e deloc rău, ci e foarte bine că bulgari, italieni, albanezi, iugoslavi, greci, ciprioți și români vor sta față în față și își vor strânge mâinile. Nu e deloc rău, ci e foarte bine dacă tineri de neamuri atât de diferite, reprezentând tradiții și culturi atât de diferite, dar trăind în aceeași parte a lumii, își vor da seama de unitatea intereselor lor.

Dar ce interes comun poate avea un băiat din Baia Mare și altul din Salonic, o fată din Sofia și alta din Palermo? Ce interes comun pot avea tinerii care învață să prindă chefalii pe Marea de Marmara cu cei care urmează chimia industrială la Universitatea din Belgrad? Ce interes comun pot avea fetele care culeg portocale în livezile de pe țărmurile Adriaticei și se duc duminică la liturghie cu acelea care torc firele sintetice în uzina de la Săvinești și nu cred că trebuie să se spovedească atunci când le place ochii cuiva?

După părerea mea, interesul lor comun este să nu moară - și mai ales să nu moară de pomană.

Părinții și bunicii tinerilor care se întâlnesc la București au dovedit că, la nevoie, știu să moară, și atâția dintre ei au murit pentru libertate. Popoarele din partea aceasta a lumii sunt popoare viteze și veacuri de-a rândul și-au vărsat sângele pentru independența țării lor. Când au fost născocite săbiile ele și-au procurat săbii, și când au fost născocite armele de foc și-au însușit armele de foc. Atâția dintre strămoșii noștri au pierit de săbii și de arme de foc, dar oricât de groaznică ar fi fost moartea lor nu se poate spune că au murit de pomană. Balcanii, Carpații și Apeninii apar în ochii noștri și mai frumoși, pentru că sunt stropiți cu sânge de eroi.

Dar acum timpul săbiilor și al armelor de foc a trecut. și a venit timpul bombelor atomice și al proiectilelor teleghidate.

Acestea nu mai aduc în istorie sânge de eroi și nici un fel de sânge, ci numai flăcări uriașe și uriașe mormane de scrum. Pornind de la această realitate nouă și îngrozitoare, totul trebuie să se schimbe, inclusiv concepția noastră despre vitejie și eroism.

A muri cu arma în mână, pentru o cauză dreaptă, poate fi cel mai frumos scop al vieții. Dar a fi carbonizat, într-o singură clipă, împreună cu încă o sută de mii de oameni, înseamnă nu numai a avea o moarte oribilă, ci mult mai rău: a muri de pomană. Nici Alpii, nici Carpații, nici Balcanii nu se pot aștepta, de la un viitor război, la vreo picătură de sânge de eroi, ci numai la un veșmânt de cenușă radioactivă care le va otrăvi izvoarele și usca pădurile, lăsându-i siniștri și jalnici.

De aceea nu e rău, ci e cât se poate de bine că fiii și nepoții unor viteji luptători pentru libertate, se întâlnesc astăzi spre a-și da seama că în zilele noastre adevăratul eroism este să lupți împotriva proiectilelor teleghidate, că adevăratul patriotism este să-ți aperi patria de primejdia războiului atomic.

Geo Bogza

TABLETA DE SCRITOR

TÂRGOVIȘTE, dragostea mea

Datorăm, este bine știut, înțeleptului Hui Nang din cetatea cu chiparoși visători Heng yang inscripția aforistică potrivit căreia „ceea ce poate fi arătat nu poate fi spus”. Eu măsoar cu șchioapa, cu cotul, cu stânenul, duios, tulbure și subaltern zicerea filosofului de la Soare Răsare și mi se pare pândit de o criză a autorității, însă îmi spun, „ceea ce creatura omenească lasă nedesăvârșit, nu desăvârșește nici întâmplarea”. Dar ce, Dumnezeu Mare, ar fi de arătat (și nu de spus) ca primordial între atâtea repere istorice (pentru că amintirile sunt ca biografiile, ulterioare) câte au jalonat (și jalonează încă) parcursul milenar al dulcii Târgoviște – cetate medievală situată la intersecția a patru drumuri esențiale marcate de tot atâtea hanuri de popas „așinând” calea diligenților de poștă cu cai de schimb, călăreți de schimb și obraze neguțătoarești înfloritoare? Multe... Multe și nu mărunte... Dar despre asta puțin mai încolo, după cântatul cocoșilor de ziuă, când spiritul devine poveste.

Rememorăm diferit amănunte minore și fapte extraordinare (așa se potrivesc în cronică) însă necrise în letopiseți ele se șterg din memorie ca fumul: încet dar sigur. Cum se spunea în vechime: învățul înțelepciunii începe cu „zicerea în doi peri”.

Una din promisiunile făcute omului a fost capacitatea de a-și depăși limitele elementare, de a dobândi claritatea superioară dincolo de care e „înțelegerea unei alte lumi”. Eu sunt pelerinul îmbătrânit de drumuri, îmbolnăvit, peste noapte, de dureri de picioare...

Mă trezesc, în acest septembrie răcoros și portocaliu, la prima clipire a dimineții, la cel din urmă sclipăt al luceafărului de ziuă pentru că bătrânețea cheltuiește-risipind somnul între două brume al vânătorilor în devremele cocoșilor de munte. Ci eu îmi rezerv desfătarea mișcării printre trecătorii îngândurați și tulburi, singur totuși, asemeni constelației Sirius și merg, și merg... Mă întorc, astfel, după mai bine de o jumătate de secol, la poarta Liceului „Ienăchiță Văcărescu” situat pe „Calea Domnească” la intersecția cu drumul ce duce la „Valea Voievozilor” și mă cuprind, a câta oară, senzația că datorez acestei instituții înclinația poetică asemănătoare cu cea a patronului trăitor, în aceste locuri, prin vitrege vremi. Pe mine mă mișcă din rădăcini asemenea... chestii fiindcă există o ordine în toate iar această echilibratică

acaparatoare se află dincolo de interogații și mai cu seamă dincolo de ce poate fi arătat dar nu și spus. Îmi amintesc, dintr-o întoarcere la esențe, tot rulând pe asfaltul perfectibil al „Căii Domnești”, că aceasta s-a numit inițial „Ulița coconilor” după numele fostei case a feciorilor lui Constantin Brâncoveanu așezată „den jos de biserica « Sfânta Vineri »” și mie mi se pare incorectă numirea „ca la început”: reprezentabilitatea feșilor e incomparabilă cu cea a părinților voievozi.

Simt, în aerul pur al dimineții de început de toamnă vibrațiile (abia) ale clopotelor bisericii „Stelea”, menționată de călătorul Paul din Alep, cu încântare căci „mirarea este emanația omenescului din oameni”.

Am trecut pe la „Muzeul Tiparului și al Cărții Românești Vechi” și m-au lăsat pe gânduri plăcile de la Tărtăria, inscripțiile dacice pe ceramică precum și călimările de brâu și inelele sigilare, m-a apucat o stare de mândrie supremă și am iubit Târgoviștea o dată mai mult. Caut ceva care să exprime sublimul dar vorbele mi se par sărace. Nu întotdeauna, știu bine, fantasticul se contopește cu realitatea concretă dar această stare de disarmonie, dacă ne este permis să observăm, nu operează nociv oricât ne-am strădui să susținem contrariul. Ce vreau să spun cu asta? Ei bine, aș vrea să spun, amintindu-mi o „zicere gânditoare” a Anei-Reli că „privilegiul moare la lumina zilei”.

Se face de amiază, se face de oboesală, se face de foame și de sete iar eu mă preumblu, încă, stăruitor, prin „Muzeul Scriitorilor Dâmbovițeni”, prin casa-atelier a lui Gheorge Petrașcu și casa natală Tony Bulandra și găsesc „peisajul” trist, înghețat, parcă oleacă vetust și stereotip. „Badaling” aș striga pe limba scriitorului de pe meterezul Marelui Zid, agățat de cingătoarea Zeului zeilor încercând să obțin răspuns la întrebarea capitală „de ce”?, iar El nu-mi răspunde fiindcă „de unde atâtea răspunsuri”?...

Nicolae Neagu

MARIA NEICHII, MĂRIE

Primul meu popas în cetatea lui Vlad Țepeș a fost în beciurile Securității. Dar nu vreau să încep amintirile mele despre Târgoviște cu acest sinistru episod... A doua oară am văzut orașul la lumina zilei. O fată, Maria Lucia Măescu, vedeta școlii, de care eram îndrăgostit până peste urechi, profesorul care ne ocrotea iubirea, cel mai de seamă om de cultură din Găești la data aceea, poetul Aurel Iordache și subsemnatul. Grupului nostru i s-a alăturat și scriitorul Iancu Vissarion din Costeștii de Vale, care s-a urcat în tren în gara Titu. Seara am făcut lecturi, ne-am lăudat reciproc și ne-am aplaudat zdravăn împreună cu membrii cenaclului literar din capitala de județ. Rețin figura unui domn distins cu numele de Coandă, a unei eleve Pupezescu. Bărbat elegant și poet asemenea peste numai câțiva ani, ca student al școlii de literatură, unde i-am fost coleg, Gheorghe Tomozei era pe atunci un băietan în pantaloni scurți, cu nasul cam coroiat, cu picioare robuste și păroase, în general cu aspect destul de grosier.

După acest festin poetic ne-am deplasat în formația de grămadă, aproape călcându-ne pe călcăie, să luăm masa la o grădină de vară. De cum am apărut pe sub coroanele copacilor, orchestra care cânta un tango târăgănat în care se legănau mai multe perechi de dansatori, și-a întrerupt melodia și a început să interpreteze altceva, în timp ce cobora de pe podium și venea în întâmpinarea noastră. Violonistul apăsa tare pe arcuș, acordeonistul umfla burduful instrumentului gata să-l spargă, un alt balaoacheș stilizat ciupea cu foc corzile contrabasului și cântau cu toții, pe mai multe voci, însoțiți de fredonarea mesenilor care se ridicaseră în picioare :

*« Maria neichii, Mărie,
Nimeni pe lume nu știe
Cât de dragă mi-ești tu mie
Maria neichii, Mărie... »*

Își poate închipui cineva o manifestare de recunoaștere a talentului mai spontană și mai autentică, un succes mai mare al unui poet ? Dacă i s-ar fi acordat un loc în Academie, dacă i s-ar fi pus o cunună pe cap, dacă ar fi fost distins cu marele premiu al Uniunii Scriitorilor, dacă ar fi fost purtat în triumf și urcat pe podiumul stadioanelor, cred că autorul « Nevestelor lui Moș Dorogan » și atâtor altor povești minunate, I. C. Vissarion nu ar fi fost mai fericit decât în seara aceea când atâta lume îi cânta

cântecul pe care l-a compus în tinerețe: „Maria neichii, Mărie”. Și cât de fericiți am fost și noi pe lângă el... De parcă am fi fost copiii lui, atinși la rândul nostru de harul divin... Așa știa, la vremea aceea, vechea cetate să-și găzduiască poezii...

Peste noapte noi, bărbații, am fost adăpostiți în infirmeria Liceului « Enăchiță Văcărescu ». M-am trezit spre ziuă și m-am strecurat din dormitor în vârful picioarelor, ca să nu deranjez pe nimeni. Țineam să văd revărsatul zorilor peste oraș din Turnul Chindiei.

Urcam pe dibuite scara în spirală. Se știe că băieții au mult curaj, dar tot ei pot intra ușor în panică. Am simțit cum mă trec fiorii de-a lungul coloanei vertebrale și cum mi se înmoaie picioarele când mi-am dat seama că se află cineva sau ceva pe scări, mai sus de mine. M-am oprit să ascult. Ființa aceea sau ce-o fi fost, respira foarte rar și foarte zgomotos. După aceste semne nu putea să fie un om. Dar mi-am făcut socoteala că nici o altă vietate care respiră pe nas nu avea cum și de ce să ajungă acolo. Mi-am luat inima în dinți. Fie ce-o fi! Dar urcam fricos, oprindu-mă pe fiecare treaptă.

- Hai, băiete, hai!

Era scriitorul Iancu Vissarion, care ajunsese pe platforma din vârful turnului înaintea mea.

- Hai, că pierzi ce e mai frumos!

Peste vârfurile copacilor din zăvoaiele Ialomiței se lăsa un fel de aureolă boreală care, încet, încet s-a așternut pe acoperișurile caselor, pe pavajul străzilor, pe fețele, pe umerii și pe mâinile oamenilor. Apoi a răsărit soarele, roșu și mare cât o masă țărănească. Și păsările toate, și greierii toți, și cosașii din iarbă parcă nu mai știau să cânte altceva decât „Maria neichii, Marie”.

Marin Ioniță

Scriitorul Marin Ioniță (în mijloc) alături de Nicolae Neagu și scriitorii dâmbovițeni Tudor Cristea, Ștefan Ion Ghilimescu și Daniela Iordache

SUMAR

TÂRGOVIȘTE – CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP

- Prima mare sărbătoare a tuturor românilor – readucerea capului marelui voievod Mihai Viteazul la Mănăstirea Dealu 3
Dr. Mihai Oproiu
- Baltazar Walther – cronicar și admirator al lui Mihai Viteazul 5
Victor Petrescu
- Documente emise la Târgoviște de cancelaria domnitorului Mihai Viteazul referitoare la unele așezări de pe Valea Dâmboviței 6
Pârwan Doberin
- Mihai Viteazul, primul „om de presă” român 7
George Coandă
- Tudor Vladimirescu – domnul aspirațiilor românilor 8
Ștefan Ion Ghilimescu
- Biserica ortodoxă și revoluția lui Tudor 10
Dr. Tudor Nedelcea
- Nicolae Văcărescu și evenimentele din 1821 11
Victor Petrescu

TRADIȚII BIBLIOTECARE DÂMBOVIȚENE

- Biblioteca „Aurel Iordache” Găești, lăcaș al cărții și spiritualității românești 13
Maria Dumitru
- Tradiții ale lecturii publice în comuna Bezdead 15
Izabela Mortoin

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- De vorbă cu bibliologul dr. Gheorghe Buluță 16
Victor Petrescu
- Animația culturală în biblioteci 17
Florin Drăgomer

Publicitatea – componentă a marketingului de bibliotecă 20
Cristina Papoe

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

Profesia de bibliotecar în perspectiva noului mileniu 22
Dr. Sultana Craia

Acțiunea culturală în biblioteci 23
Dr. Gheorghe Buluță

Acomodare și dialog între structurile infodocumentare 24
Emil Vasilescu

PATRIMONIUM

Stampe târgoviștene... Picături 26
Constantin Manolescu

Dr. Mihai Oproiu
Coresi ot Târgoviște 28
Mihai Gabriel Popescu

Secția grecească a tipografiei de la Mitropolia București 31
Erich Agnes

Asociații muzicale din Târgoviște la începutul secolului al XX-lea 34
Alexandrina Andronescu
Dr. Mihai Oproiu

Corespondență Vasile Blendea – I. G. Vasiliu 36
Constantin Condrea
Victor Petrescu

Manuscrise... manuscrise 37
Victor Petrescu
Serghie Paraschiua

TABLETA DE SCRITOR

Târgoviște, dragostea mea 39
Nicolae Neagu

Maria neichii, Mărie 40
Marin Ioniță

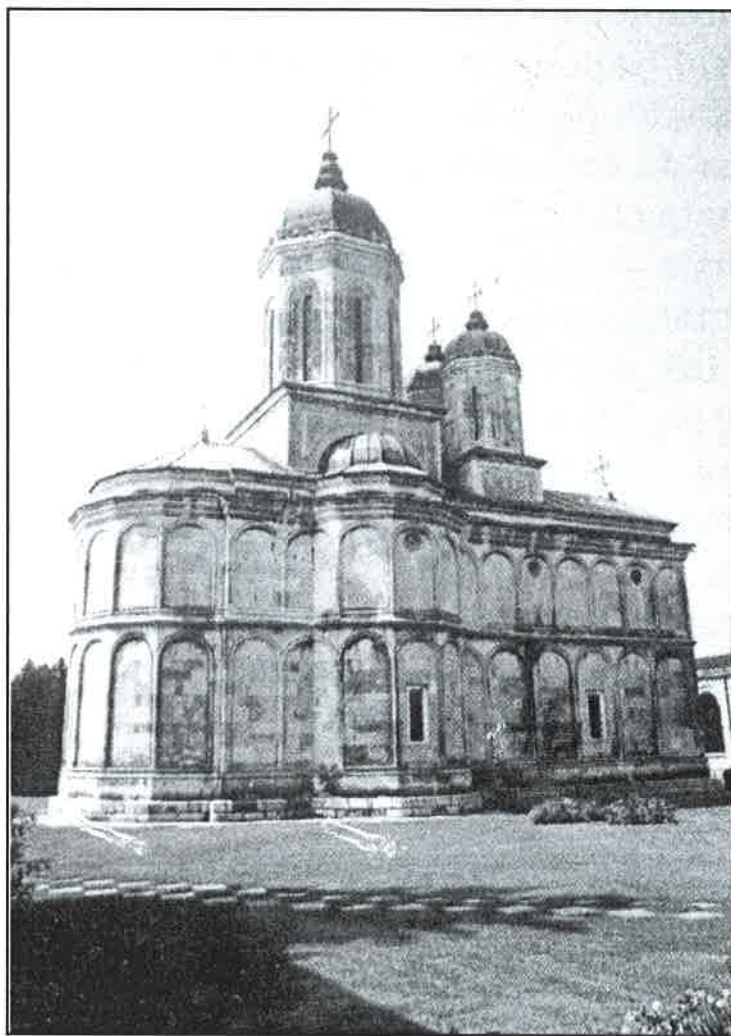
Din activitățile de animație culturală ale bibliotecii

- **Zilele Bibliotecii** «Ion Heliade Rădulescu» (aprilie)
- **Zilele Bibliotecii** «Târgoviște», la Chișinău (octombrie)
- **Concursul Național de Literatură** «Moștenirea Văcăreștilor» (în colaborare) - septembrie
- **Sesiunea de comunicări și referate** «Târgoviște – continuitate culturală în timp» (cu două secțiuni: «Târgoviște – cetate a culturii românești» și «Biblioteca – fundament al educației permanente») - noiembrie
- **Zilele cărții pentru copii**
- **Studioul de Literatură** «Ion Heliade Rădulescu»
- **Colocviul Artelor**
- **Patrimonium**
- **Tehnum**
- **Biblioteca în actualitate** (dialoguri profesionale pentru bibliotecile orașenești și comunale)
- **Aniversări biblioteci publice**

„De la Mircea cel Bătrân până la Tudor Vladimirescu nu este cel puțin un singur nume ilustru, care să nu fie scris cu sânge pe pământul Târgoviștei.”

Ion Ghica

„Aici se odihnește ceea ce crima și impietatea au lăsat din trupul sfânt al lui Mihai Voievod cel Viteaz, iar sufletul său trăiește în sufletul unui neam întreg până ce scripturile se vor împlini, când va afla în ceruri odihna dreptilor împreună cu sufletele fericite ale părinților săi care au fost.”

Nicolae Iorga